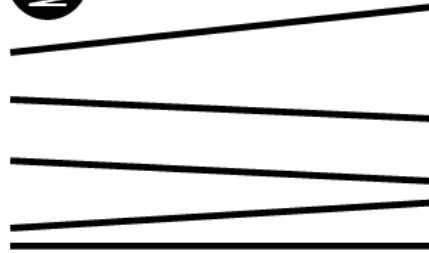

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Udg. af K. L. Rahbek

Dramatisk og litterarisk Tillæg (til
Morgenposten)

1792; Hæfte 1-20

København : S. Poulsen, 1792-93

2 bd.

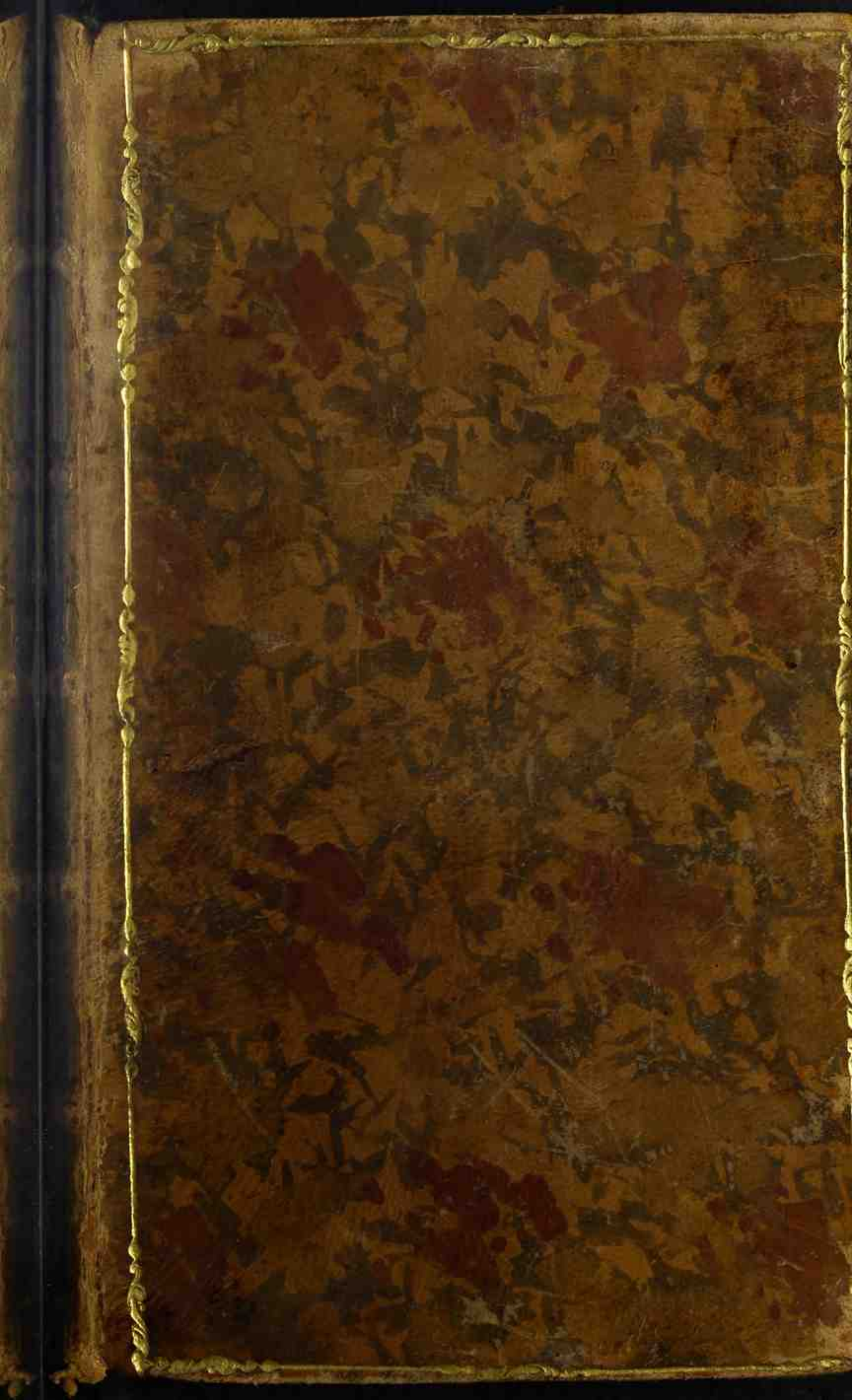
DK

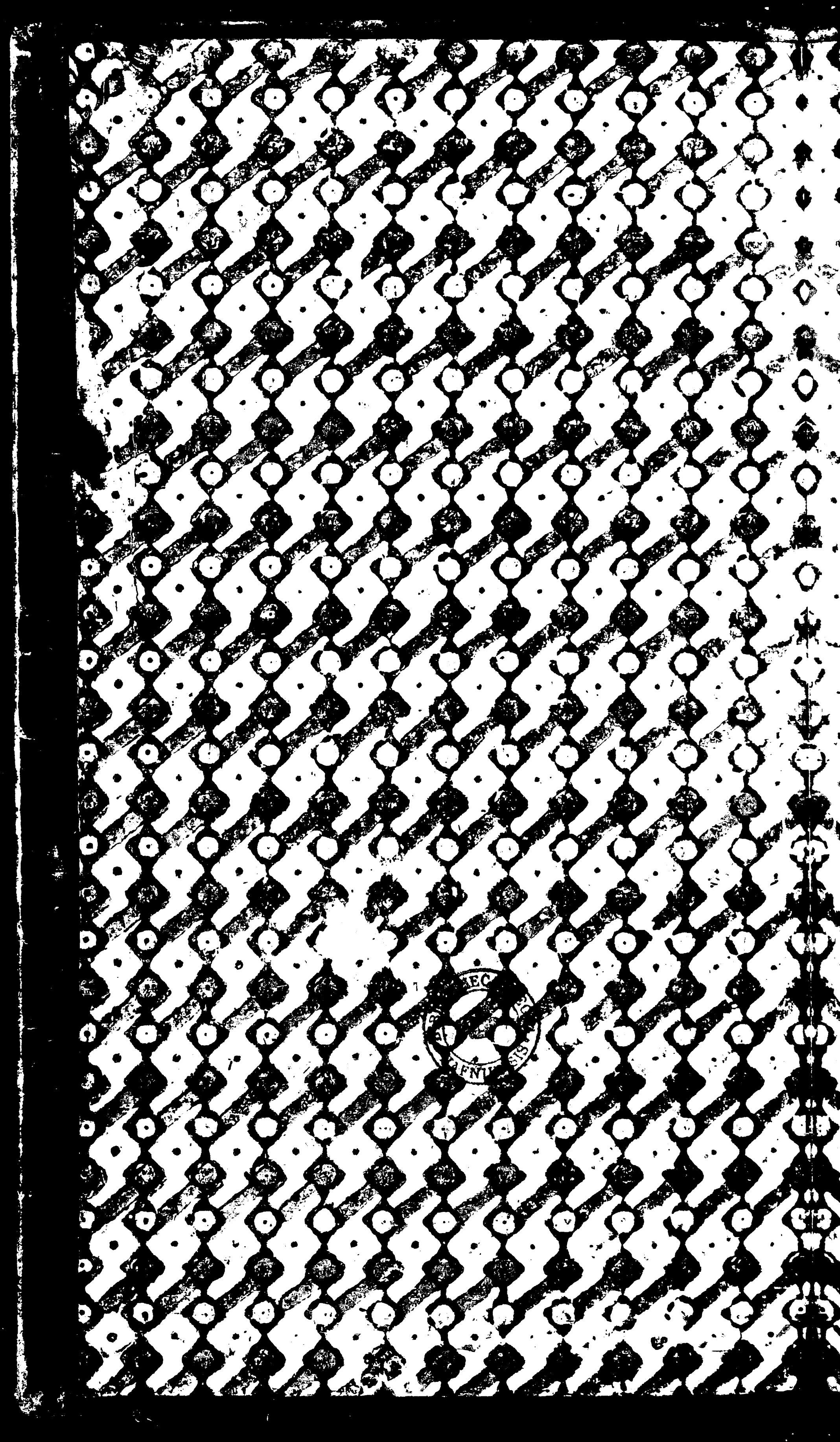
Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

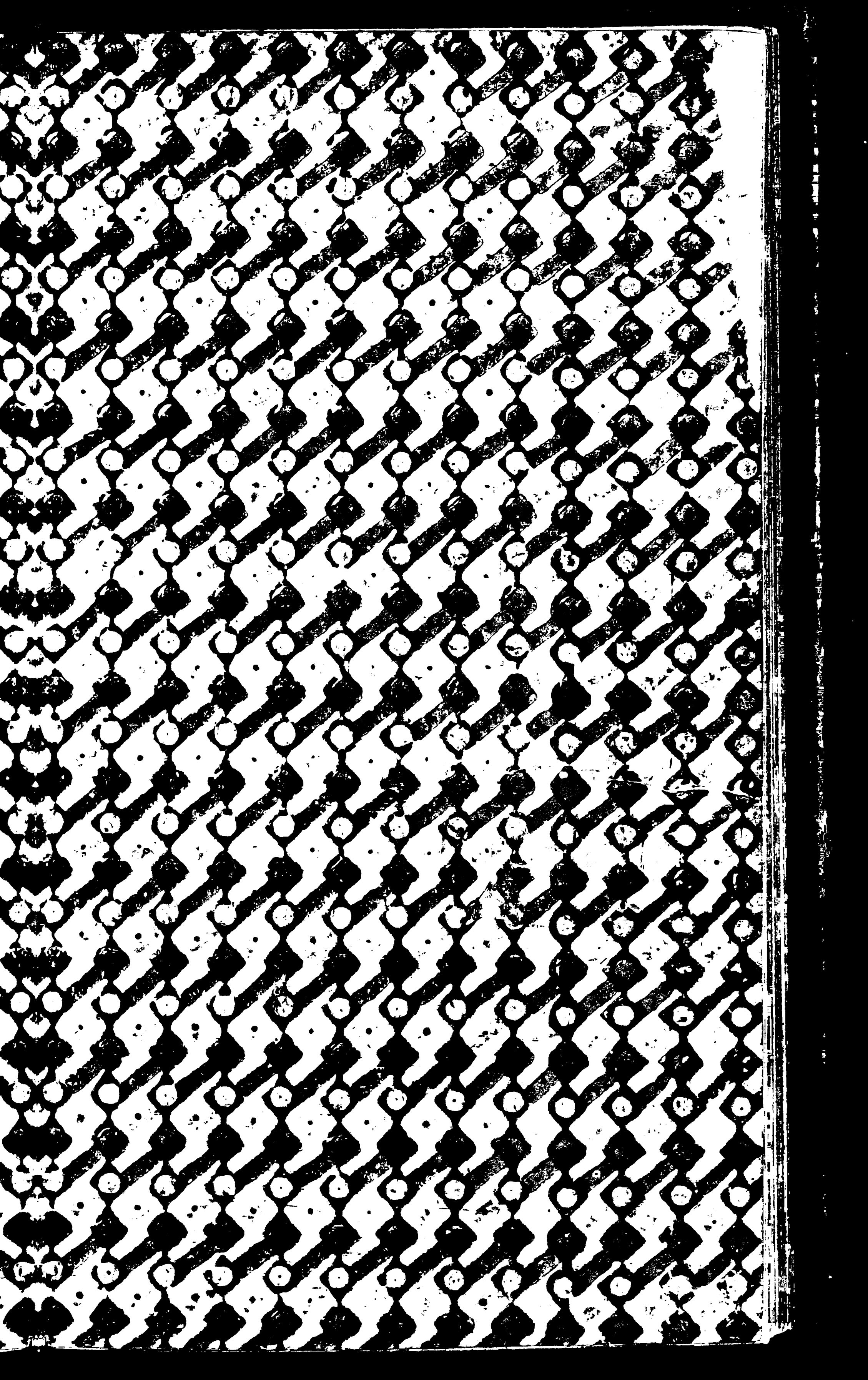
UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

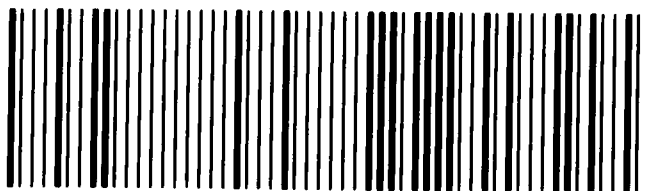

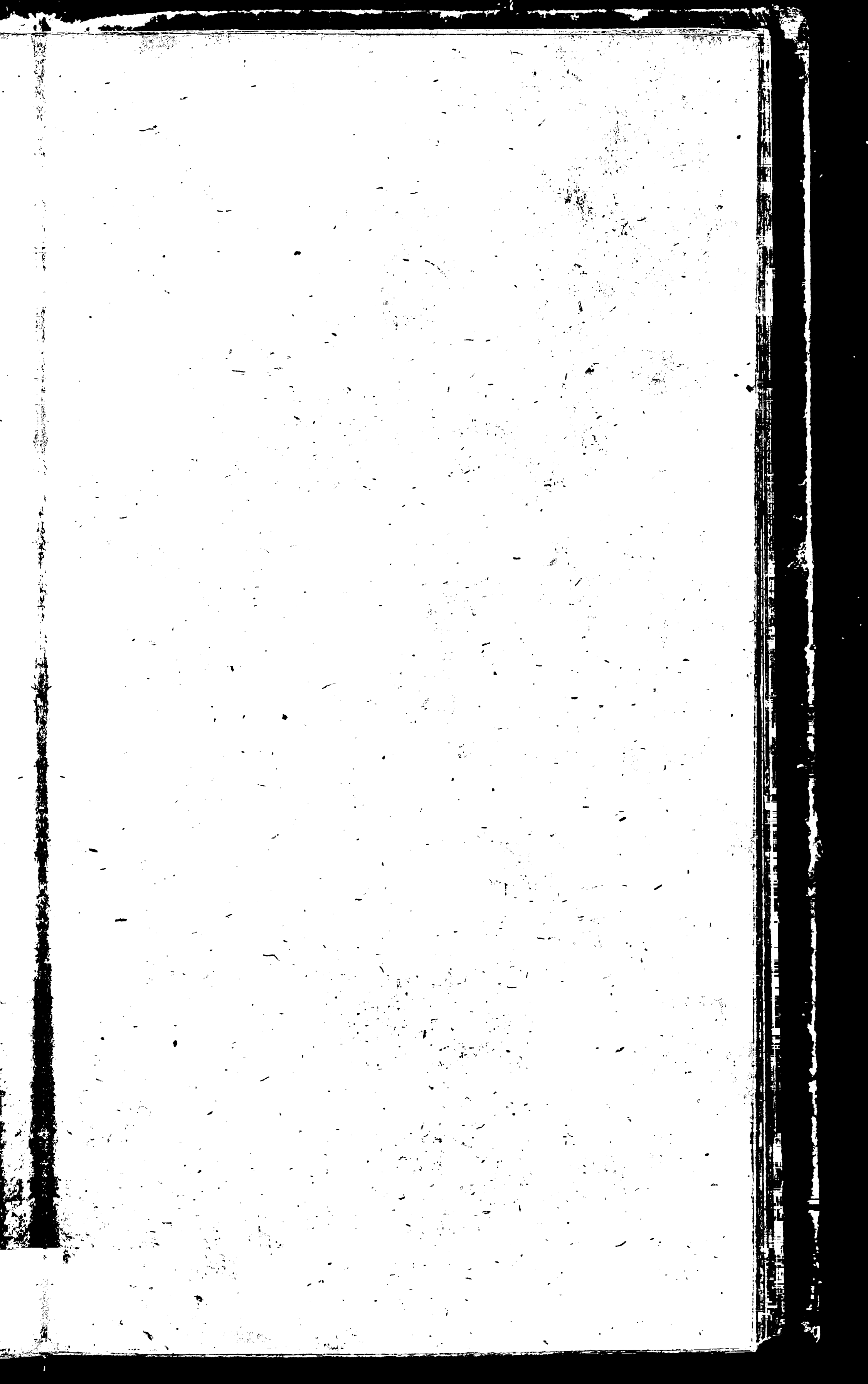

17.-47-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022077946

Dramatiff og Litterariff Tillæg

Første Hefte

udgiven af R. L. Rahbek.

The stage I chose, a subject fair and free,
'Tis Yours, 't is mine, 't is publick property.

Churchils Apology.

Kjøbenhavn 1792.

Paa G. Poussens Forlag

trykt hos Simmelkær & Enke.

ANNO DOMINI 1812

1812

1812

1812

1812

1812

Fr. Overauditeur

Peder Rosenstand Boiske.

Harde De end ikke fra min første Ungdom af beæret mig med Deres Kienskab og Venskab; havde jeg end ikke saa ofte seet mig forpligtet at omtale Deres Ketsfæstenhed og Indsigter som Theaterdirecteur med grunderdighed; havde De end ikke fra saa mange andre Kanter Fordring paa min sandeste Høisagtelse; kiendte jeg Dem endog blot, som Fors. af den dramatiske Journal, vilde blot dette være mig Grund nok til at hellige Dem disse Blade. De har brudt den Bane, jeg her har vandret; De har prøvet alle dens Besværigheder og Ubehageligheder; De har nydt den alt opveiende Fryd at see Deres Anmærkninger prøvede og billigede af Kunstnere, De agtede og hædrede meest; ja maaskee, at see dem, hvis Bei giennem Livet var allermeest stridig med Deres, dog paa Konstens Bane at række Dem broderlig Haanden; De kan gjøre Dem Regnskab for de Grunde, jeg har havt til at betræde denne Bane, og til endnu fremdeles at vandre den; og det skulde være min Stoltshed, dersom De billigede min Vandring.

Ketsfæstighed og Klogskab har betegnet hvert Deres Tied, som Theaterdirecteur; den

offentlige Agtelse ledsager Dem, da De forlæde Directionen. Den eneste Savn, den eneste Klage har været, at De ikke kunde gandske opofre Dem til Skuepladsens Fremtids; men selv denne Klage gier Dem den sandeste Ære. Ofte, naar jeg forestilte mig, hvad Skuepladsen under en Bestyrer af Deres Retsskaffenhed og Tidsfigter kunde bleven, sukkede jeg misfornøiet over det Kan, Themis havde begaaet mod Thalia; men da tænkte jeg atter paa den hæderfulde og vigtige Bane, De gik; saa den frelst Ufskyld velsigne Dem, det beskiæmmede Bedrag og den nedstyrtede Bold slippe det zittrende Rov af sin Haand, og forgiæves stræbe at undslippe det Sværd, Sandhed og Lovene have betroet Dem, og jeg signede Muserne, der selv havde overgivet Deres Fostersøn til Themis, at hun giennem Sandheds og Dydens Tempel skulde føre ham til Lykkens og Ærens.

Maatte da Deres Dage stedse være ligesaa blide og lykkelige, som de ere hæderfulde for Dem, og gavnlige for Sandheden og Deres Medborgere.

den 4de Junii 1792.

R. L. Rahbek.

Dramatist og Litterarist Tillæg til Morgenposten.

No. I.

den 6 Januar 1792.

Gelinde und schmeichelnd gegen den Anfänger, mit Bewunderung zweifelnd, mit Zweifel bewundernd gegen den Meister, abschreckend und positiv gegen den Stümper, hönisch gegen den Praler, und so bitter als möglich gegen den Cabalenmacher.

Lessings antiquar. Briefe.

Udgiveren af dette Blad føler meget vel, hvormeget hans Forpligtelse er bleven større og tungere ved den nærværende Indretning. Hvad der tilforn var vilkaarligt Bidrag til et Ugeblad af blandet Indhold, skal nu være et Blad for sig selv. Tilforn stod det til ham, at tale, naar han vilde, og tie, om han vilde. Det stod til ham at bestemme, hvilke Stykker han vilde see, og hvilke han vilde skrive om. Nu derimod kan man med Gode fordre af ham, at han skal see alt, anmeldte alt. Men baade den, der lover for meget, og den, der venter for meget, skade sig begge selv. Det være ham derfor tilladt i Forveien at erklære, hvad og hvormeget han har at tilbyde Publicum. Efter denne Contract bedømme man siden hans Leverance. Hvad Lessing i sin hamborgske Dramaturgie lovede, at ledsage hvert Skridt, som Digterens eller Skuespillerens Kunst gjorde, erkiender den københavnske Dramaturg for at være langt over hans Kræfter. Dog hvad Lessing selv siden fandt ugjærligt for sig, vil man sikkerlig ei fordre af hans Discipel. At give en fuldstændig og udførlig Recension over hvert af de forestilte Stykker, og enhver af de spillende, vil heller hverken Tid eller Rum tillade ham; hans Blade vilde da ofte ei komme til at indeholde andet end et Navneregister med

med tilføjet almindelig og ubevist Roes eller Daddel. Ogsaa er der undertiden om hele Forestillinger i Grunden intet at sige. Man tage for Exempel een af de smagløse unaturlige italienske Buffer, hvori Publicum nu engang er vant til at lynde og forðre italienske Bussastreger! efter hvilken Maalestok skal man her regne Spillet? hvor ere de Originaler i Naturen, med hvilke de spillende kunde sammenlignes? hvor tør Smag og Fornuft opløste sin Stemme, hvor Grundloven er, jo gálnere jo bedre! — og nu disse andre Syngespil, hvor Musikken er alt, og Texten intet? hvor selv de gode Skuespillere finde sig ved hvert Skridt hildede af de Baand, Componisten har lagt dem i; hvor man paa enhver Maade sørger for vort Die og Dre, paa vor Forstands og Hjertes Beføstning: hvad skal Critiken her sige? at slige Stykker ei skulde, ei burde spilles! det er alt; og naar den saa nogle Gange har sagt det, og sagt det forgiæves, da maae den vel tie. Om Syngestykkedagene tillade man ham altsaa sielden at anføre andet end de opførte Syngespils Navne. De reciterende Skuespil forbinder han sig derimod til at biivaane; men selv her lover han ei en almindelig Recension. Der gives baade Roller, og Skuespillere, om hvem der virkelig aldeles intet er at sige; der gives ogsaa Skuespillere, om hvilke der er saa meget at sige, at man just derfor maae tie, for ei til ingen Nytte at tale for meget. Alt, hvad han forpligter sig til at give, er dramaturgiske Anmerkninger over Forestillingerne. Disse ville snart bestaae i Characteristiker over visse Roller, eller deres Udførelse, snart i Anmerkninger over Fordrag og legemlig Betsalenhed; snart blot have Skuespillerens Kunst eller Værk til Gienstand, snart igien ganske henvende sig til Digteren, og atter til andre Lieder angaae deres foreenede Samvirken. Snart vil han stræbe at afflikke den Bei, som Digter og Skuespilkonstens Mynstre vandre ad Hæder og Eandhed; snart vil han gaae Haand i Haand med den, der med utrættet, skændt usikker Fod, stræber at bane sig selv en Bei mod samme store Maal; snart vil han
prøve

prøve at vellede den, der synes ham at fare vild. Paa denne Maade haaber han saavel hos Kunstnerne som hos Publicum best at kunne fremme den Tænsomheds Aand, der er lige nødvendig til at frembringe, og at nyde de sande Kunstværker. For hans Tone har han i sit Motto angivet en Forskrift, som skal blive hans stadige Regel. Da dette Blad bliver i Forbindelse med Morgenposten, og er at ansee, som en uvidet Fortsættelse af den deri indrykkede dramatiske Correspondence, har han troet, at burde sammenknytte det med denne, ved at forudskikke et Par Ord om de Skuespil, der ere opførte siden Troe ingen for vel, med hvis Anmeldelse Correspondencen sluttedes. Syngepillene gaaes efter Morgenpostens Sædvane forbi.

Mandagen den 19 Decbr. havde de Maskeraden og Julestuen. Da disse tvende Stykker tilforn ere anmeldte, vil jeg blot tilføie, at Julestuens Fabel uden Tvivl er taget af den engelske Tilskuer, hvor der i tredie Bind, No. 245, findes et Brev fra Thimotheus Doodle, der fortæller, at han, og hans Kone, og en ung Oberst more sig med at lege Blindebuk om Aftenen, og at han sommetider, naar han er Blindebuk, maae gaae halve Timer, inden han kan faae fat paa nogen af dem. Om Torsdagen spillet Skuespillerkolen meget vel, skönt næsten for tomt Huus; fornemmelig behagede Hr. Schwartz mig, da han spille i en langt simplere og sandere Maneer, end de forrige Gange. Hr. Knudsen fandt meget Bisald, som Lehman, mig forekom det dog, som han ikke altid vedligeholdte den underlige Tone, han havde valgt, og hvis Nødvendighed, jeg sandt at sige, ikke indseer. Geert Westphaler og Ariadne, som de foregaaende Tirsdag havde, fik jeg ikke at see; Ariadne er i øvrigt forhen anmeldt. Om Fredagen opførtes de tvende Sedler af Florian. Hfr. Northorst spille, syntes mig, sin Grethe noksaa vel, som nogen af de foregaaende Gange, i øvrigt henholder jeg mig om hende til det, der den Gang blev sagt. Hr. Saabye havde forandret heele Provindsen til heele Herredet, hvilket uden Tvivl
var

var rigtig. Men naar Hr. Knudsen sagde ved Gammelstrand i Stæden for paa Sissetorvet, saa kunde man let spørge ham, om der var en Gammelstrand i Frankrig? — Sidste Torsdag havde de værdige Fæder, hvori Sfr. Fredelund spille Sfr. Astrups Rolle. At bedømme hendes Forestilling af Louise vilde være en Ubillighed mod Sfr. Fredelund, da denne Rolle er saa langt over en Begynderindes Kræfter; heller ikke vilde det være til nogen Nytte, da hun rimeligviis i det mindste ikke saasnart igien bliver behyrdet med denne Rolle. Endnu ubilligere vilde det være, om man paa nogen Maade vilde sammenligne hende med hendes ypperlige Forgiengerinde, saa ubesindigen end Directionen har udsat hende for denne forhadte og farlige Sammenligning, ved at lade hende træde frem, medens hiin endnu var i frisk Minde. Anmelderen vil altsaa indskrænke sig til saadanne Anmærkninger, som angaae hendes Fordrag og Spil i Almindelighed, og som altsaa i hendes øvrige Roller kunne komme hende til Nytte. Hendes Stilling var for det meste uskøn, da det nedpressede Hoved vanhældede det hele; hendes Armbevægelser ere meget for mange og intet sigende, om de endog havde deres forrige Runding, som de reent havde tabt; hendes Stemme var den Åften lykkeligere end i Frue Sydman, kun maae hun vogte sig for den larmoiante Monotonie, som hun her saa meget henfaldt til. I øvrigt kan man ikke nægte, at hun jo sagde sin Rolle med Mening, og kun een eneste Gang undslap hende en falsk Accent; men af dens Aand havde hun ei det mindste. — Blandt de øvrige maae jeg især anmerke Hr. Elsberg, der gav sin Woodmar overmaade vel, med al den blide Noblesse, som mueligt. Det Ord "det skal jeg nok vide" sagde han især meget godt; og hans Scene med Maleren var fortreffelig. Ogsaa Werman var i denne Scene overmaade god; mindre behagede han mig derimod, hvor han talte om Varnemord. I Åften boede han ei længer i en Bondestue, som sidst. Mad. Rosings Sophie gjorde mere Indtryk paa mig, end de tvende forrige

Gan:

Gange. En mesterlig Nuance maae jeg anmerke af Scenen med Monheim, det var den liden Pause forved: "Nei nei min Fader!" og den mildere Tone paa: "Gid De andensteds maae finde den Lykke —" dette forberedede meget godt Forsoningen. Disse fine Overgange, hvorved hun bringer Sammenhæng i sine Roller, ere overalt det, der især udmærker denne sande Kunstnerinde.

Det første Stykke i dette nye Aar var Holbergs Stundesløse; dette Mesterstykke blev overhovedet spilt med meget Liv. Madam Schall var Pernille. Jeg har meget ofte seet denne Rolle af hende; men hver Gang erkiender jeg betydelige Fremskridt deri, og just denne Aften var hun i mine Øine saa meget bedre, end jeg nogentid saae hende her, at jeg holder det for min Pligt at gjøre hende opmærksom paa de Steder, der mindre behagede mig. Hun sagde sin første Monolog i det hele vel; men vilde det dog ikke give denne mere Afverling af Tone, hvis hun under den ryddede op, eller noget andet deslige? derved undgik hun og at sige den til Parterret, en Feil, som de fleste endog af vore beste Skuespillere have tilfælles med hende. Dramatiske Journal gjorde Caroline en Compliment, fordi hun i næste Scene forandrede et brugeligt til et sundt Legeme; jeg er vis paa, man kun behøver at nævne dette for Mad. Schall, for at bringe hende til at gjøre ligesaa. I Scenen med Vielgeschrei sagde hun: "det er sandt, jeg har forglemt at takke Herren" som en affides Replik. Efter Ordene synes den vel at kunde siges saaledes; men naar Mad Schall betænker, at Jens Griffel maa blive ved i sin Oplæsning, hvis ei Pernille her falder ham i Ordet, og henvender sig til Vielgeschrei, vil hun uden Tvivl finde, det ei kan siges affides. En ypperlig sientieneragtig Gesskiefthed viiste hun, da Vielgeschrei skræbte Østeskorporne frem. Sin Scene med Oldsur sagde hun meget vel; men her skulde vel ei

ei Leander og Leonore sat sig til Roelighed, og ført en egen Passiar, medens det Anslag blev fattet, hvorpaa deres hele Lykke berovede. Særdeles godt saae det ud, da Pernille i tiende Scene med en saa overgiven Stolt-
hed rakte Leonore sin Haand at kysse paa, og da denne kom hen til hende, saa inderlig faldt hende om Halsen. At hun blev siddende imellem Skriverkarlene, da Leander og Oldsur kom som Pedanter, var nok urigtigt; thi hvordan hører hun da det om Regula Petri, som hun siden repeterer. Ogsaa syntes mia, hun tog for ilde afsted, da hun frembragte den Løgn om den sorte Høne. Da hun mødte Leanders Tiener med Brevet, gif hun ei ad den Side, hvor Skriverkarlene var. Hr. Arends var Vielgeschrei; denne Rolle er virkelig imellem hans lykkeligste, og de tvende første Acter have især mange skønne Steder, hvoriblant det med Osteskorperne, og det hvor han kommer ind, og fiender paa Anne, derpaa bryder ud i de Beflagelser over sit misfornøiede Liv, med eet bliver Leander og Oldsur var, og ei fiender dem, uden Tvivl udmærke sig. I tredje Act har derimod nok Holberg glemt den stundesløse, og givet os en blot Geronimus, og denne hans Feil synes mig ei noksom afhiulpen af Skuespilleren. At den Scene, hvor Wonde, og Warbeer, og Skrædder kom ham paa Halsen paa eengang, ei gjorde al den Virkning, den skulde, kom af en vis Seendragtighed hos somme af disse Interlocuteurs; heller ikke troer jeg, det er rigtigt, at somme af Skriverkarlene saa tit læste feil i det dicterede; thi Vielgeschrey er alt for ordentlig en Mand til, ei at lade et Bryllupsbrev omskrive, hvorf. Ex. var tilført: er Hønsene nu i Risikkenet? som den ene Skriverkarl vilde indbilde os, han havde i sit. Uagtet det af den dramatiske Journal synes at være en Tradition fra Clementins Tid, at Vielgeschrey sidder ved sine Papirer, medens Leander frier til Leonore, er det dog neppe rigtigt, thi Vielgeschreys Overværelse er det eeneste, der kan nøde denne til at holde den pedantiske Harangve til hende, og hvis han ei giver Agt paa dem, vil de snart tale et langt andet Sprog. Ogsaa kunde nok efter de Ord "Værer stille Børnlille!" besvares

væmmelig være en Pause, hvori han ligger, og da
 først med en anden Tone: "Jeg tør sværge paa,
 Madsen kaager over!" Ligeledes skulde nok Over-
 gangen fra den forrige Samtale til Spørgsmaalet om
 Regningen forberedes, maaskee ved det Vielgeschrei i
 det samme fik noget at see paa sit Skriverbord o. d. l.
 I Scenen med Tydskeren, som Hr. Arends ellers giver
 overmaade vel, savnede jeg og Overgangen fra den for-
 trædne Grovhed, hvormed den Stundesløse søger at
 skaffe sig denne Sladderhank af Halsen, til en Slags
 Hviagtelse, da han hører, han skriver et Ark Papiir
 fuldt i 10 Minutter. — Leanders Rolle forekommer
 mig den fineste og vanskeligste Elskerrolle jeg i Lystspil-
 let kiender, og jeg tilstaaer, ingen af alle de Leandre,
 jeg har seet, har fyldestgjort mig deri; ingen har i
 Frierieset til Leonore ladet mig giennem Pedanten see den
 syrige Elsker, der nyttter hvert ubevogtet Dieblis til at
 lade sine Dine og sin Adfærd sige, hvad hans Mund
 ikke tør; der ved at see sin Elskede glemmer sig selv,
 og forvildes i sin Lectie — thi umueligt kan jeg overtale
 mig til at troe, at Feiltagelsen med Nullet og Stregen
 staaer der for at være et Grinerie. Dog disse mine
 Ideer over denne Rolle ere for vidtløftige til at frem-
 sættes her. De maae altsaa glemmes til en egen Ca-
 rakteristik over den Stundesløse i et af de næste Hefter
 af dramaturgiske Samlinger. Der vil jeg ogsaa fuld-
 stændig kunde udvikle alt det mesterlige i Oldsuxes Rolle,
 og Hr. Knudsens ypperlige Forestilling deraf. Især skal
 hans methodiske og stive Pedant, hans butte og grove
 Advocat, og hans krybende, men dog vindige og ufor-
 skammede Tydsker, kostelig af mod hinanden. To
 Smaating maae jeg erindre, en, at han i sin Pedantreplyk
 i 1 Act's 9 Scene ikke efter sin egen Forskrift svingede
 med højre Haand, og den anden, at han ei accentuerte
consulere aliquem, og *alicui*. Blandt de øvrige maae
 jeg blot nævne Peder Bogholder, der ei allene ei, efter
 sin Formands Exempel, forandrede Føleriet paa Mag-
 delones Øryst til et Rys, men endog gjorde hiin Idee
 saa anstødelig, som umueligt, og overdrev alt det følgende
 af sin Rolle. Til Stundesløse havde de den ny Entree

af

af Hr. Dahlen, hvilken, saavel som hans, og Mad. Bjørns Dands vandt meget Bifald. Ogsaa saae man med Fornøielse den Fremgang, Eleven Poulsen ved Hr. Dahlens Anviisning havde gjort.

L i t t e r a t u r.

At Odense har et tydsk Theater, er vel temmelig bekiendt her i Kiøbenhavn, men at det ei allene har en egen Dramaturgie, men endog en dramaturgisk Feide paa tydsk og dansk, er et Gærsyn, som vel fortjener at kundgøres. Nogle Mænd, der have lovet ved Bladets Slutning at nævne sig, have under Titel af Dramaturgie foretaget sig at give en udsørlig Bedømmelse over alle det friebach'ske Theaters Forestillinger, og tilegnet Hr. Professor Lode, og Udgiveren af dette Blad denne Bedømmelse. De have, siige de i deres Indledning, blot leveret en Relation, og overlade den endelige Dom til os. Om endog ikke Hr. Carnier i sin Dramaturg ohne Maske, saa eftertryffelighed havde protesteret imod vor Competence, vilde vi dog sikkerlig — thi heri er jeg vis paa, Hr. Prof. Lode er enig med mig — vel have vogtet os at dømme om det, vi ei havde seet, og ei kunde kiende uden fra Relationer, hvis Paa- lidelighed vi ei kunde skønne. I sin Avis forekaster Hr. Jørgesen denne Bedømmelse en bitter og stiklende Tone. Maa- skee kan den ei frikiendes derfor i Hensende til Theatrets In- tendance, og mange Steder synes den at indeholde private Allusioner, som det ei har behaget Forfatteren at give os Nøglen til; Skuespillerne synes derimod meget mildelig — ja vel endog panegyriske behandlede. Mig er det f. Ex. ube- griabeligt, at tvende Actricer, der fortiente sig Berømmelse, som G. 319 er tildeelt Jfr. Gutterman: at hendes Spil var i alle Dele det fuldkomneste, man kunde tænke sig. og G. 343 Mad. Rosenau: at ingen Actrice paa Kiø- benhavns store Theater var i Stand til at spille Gurlis Rolle saa naturlig og rigtig, og saa mesterlig iagttage de fineste Nuancer, at flige to Actricer fulle sætte deres Lys under en Skieppe hos Hr. Fribach i Odense, og ei heller glimre paa Wiens eller Hamborgs Theater, hvor en Schröder og Brockmann vilde modtage dem med aabne Arme. Ikke desmindre er mod dette Skrift ei blot udkommen en ganske moderat dansk Besvarelse, underskrevet B, men og en meget bitter og heftig tydsk, den ovenomtalte der Dramaturg ohne Maske af Skuespilleren Hr. Carnier. Det er underligt, at en Mand, der praler med saa megen Læring baade i og uden for sit Fag, e. har læst, at Les- sing angiver en Skuespillers Irritabilitet ved Critik, som en ufordeelig Formodning om hans Fremgang i sin Kunst.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 2.

den 13 Januar 1792.

Livres vous a votre gout, & a votre genie! montres nous la nature & la verité; C'est le devoir de ceux, que nous aimons, & dont les talents nous ont disposés a recevoir tout ce, qu'il leur plaira d'offrir.

Diderot sur la poesie dramatique.

Dette var Nationens, det var Musernes lydelige Tilraab til Forvandlingernes Digter, da han ved saa mangt et mindre og større Arbeid viste sit Mod og sit Held til at revse Daarskab, og drage Sløret fra Neddrægtighed. Ikke nok, at han, som i sine Forvandlinger, som i sin Heckinborn, morede, og rørte; ei nok han skildrede Mennesker; man fordrede mere af ham, fordrede det, han havde viist, han kunde, og torde, at han skulde skildre sine Landsmænd, holde Thalias Speil med rolig Haand for Daare, og Skurk; at Daaren kunde rødme og bedres, og Skurken blegne og flye. Og dette Krav har han da i sine Bonner og Banner, første Gang med overordentlig Bifald opført Torsdagen d. 4de Januar (om uventede Møde, som var Tirsdags Forestillingen, troer jeg mig fritaget fra at tale), ogsaa fuldkommen opfyldt. Ganske mesterlig har han foreholdt os vor national Arvesynd, vor umættelige Higen efter at hænge i Halen paa de Store, at bade os i deres Lyksaligheds Middagsglands, at flayre op paa de allerelendigste og skrøbeligste Stylder for at nærme os til denne. O! at det maatte virke, at vor Middelsstand maatte lære at føle, hvor elendig, hvor
før-

foragtelig, hvor latterlig, den gjør sig ved denne Adels-tilbedelse! At den maatte føle sit Værd, og ei længer udsætte sig for, at Adelspøbelen skal see ned paa den, naar den kommer i den fornemme Dunstfreds, just saaledes — som Plageman saa rigtig udtrykker sig — som de forsængelige blandt os see ned paa deres Tienestefolk, naar disse engang ved et Bal faae Lov til at staae uden for og see paa der dandses. Med riig og rund Haand har Forf. over det hele Stykke udstrøet Satire paa de utallige mange Skatteringer, hvori denne vor Higen, efter at være med, og imellem de store, yttres sig. K. Ex. om vore borgerlige Naadige Fruer, og Frøkener og alle disse Naader, dem Gud naade! om den nederdrægtige Forsængelighed at tilholde sine Folk at give sig en utilkommende Fruetitel, om at blændes saaledes af et von eller en anden prægtig Titel, at man aldeles ingen Vine har for Personens Feil og Laster, om de end ere aldrig saa fremspringende. Kort sagt i denne Henseende er dette Stykke for vor Tids honette Ambition, hvad Holbergs Rangslyge var for vore Fædres. Og saa har han skildret de tvende Slags Skurke, som saa hyperligen trives i denne Daarsskabs Lye, nemlig de adelige Drog, som nedlade sig til Borgere for at haane, bedrage, og beskiemme dem, og de Blodsuere, som den fornemme Levemaade overantvorder sine Dyrkere i Hænderne paa. Captain von Aberswits Scene, hvor han gjør Propositioner, saa haard den end kan synes, saa god Grund Critiken end maa see kan have, til at gjøre Erindringer om dens Indledning, saa gavnlig er den til at aabne Vindene paa de Mødre, der aldrig ere gladere, end naar de see en Sværm høivelbaarne Spyessuer omkring deres elskelige Døttre. De høre her en af denne Classe, der er dum og fræk nok til at tilstaae det, som de andre tie med, men ei sielden i al Stilhed udføre. Ligeledes er Snydenstrup et meget træffende Skilderie paa de Aagerfarle, der bestandig maae blive flere og værre iblandt os,

os, jo mere det bliver den almindelige Tænkemaade at
 forarme sig ved at leve over sin Stand, og sin Vyne.
 Det er en dristig Idee, at give denne Erkeblodsuer Lei-
 lighed til at udvikle adskillige Stykker af Alagerkunstens
 sande Mysterier, ved at lade ham foredrage dem for sin
 tilvoxende Søn, men den er heldig i Henseende til
 sin Virkning paa Tilskuerne, og den er nyttig i Hen-
 seende til de Sandheder, her siges. Saaledes er ogsaa
 Frue von Plagemans Character just den, vore Kjøben-
 havnske Damer nuomstunder meest trængte til at see i
 sin sande Skikkelse; ligesom paa den anden Side vore
 usmittede, ufordærvede Skionne i Frøken Sommer, og
 i Sophie have tvende Skildringer, hvis Originaler ere
 des elskværdigere, jo sieldnere de ere. Den retskafne
 sande Officeer Jespersen contrasterer ypperlig med den
 nedrige Windmager Aberwijk; men det havde maaskee
 været at ønske, at Korf. ligeledes havde ladet en ædel
 Adelsmand fremstille os, hvorledes de værdige af denne
 Klasse tænke om de Fortrin, Byrd, og Lykke have givet
 dem, hvorledes de stræbe ved Flid og Retkaffenhed at
 gjøre sig værdige til det, de uforstyldt have erhholdet.
 Hidtil har Dramaturgen kun betragtet dette Stykke
 som en Afbildning af vor Tids Eæder, og fra denne
 Side seer man, det har hans fuldkomneste Bifald.
 Betragter han det nu fra Kunstens Side, da troer han
 vel, at der mod Stykkets Mechanisme er een og anden
 Indvending at gjøre, men ved Forestillingen henrives
 man saa meget af den vittige og satiriske Dialog, og af
 de raske, og for det meste ypperlig underholdte Ca-
 rakterer, at Critiken først faaer Lov at mælde sig, naar
 Forestillingen er forbi, og selv da gaaer den ligesom
 halv i Mørke, da Stykket ei er trykt, og den altsaa
 kun kan hielppe sig frem ved Erindringer, som den ei
 kan berigtige. Man vente altsaa her ei noget ordent-
 lig Udtog af Stykket, hvilket desuden og ved Stykker,
 som dette, hvor saameget kommer an paa Intriguen,
 vilde formindske Tilskuernes Fornøielse. Kun et Par
 Un-

Anmærkninger er Dramaturgen Forf. Skyldig; han prøve dem, og affige selv Dommen. Det er tilforn sagt, at Critiken kunde maaskee have noget mod Capt. Aberwicks Forslag til Sophie at indvende; dette maae næriere forklares. Det forekommer Anm. ei at være tydeligt nok, om Aberwick gjør denne Proposition i det Haab, den skal blive antaget, eller for at redde sig fra det Tilbud, han i forrige Act gjorde. I det første Tilfælde synes det at være for plump anlagt af ham, og ei noksom indleedt. I det andet Tilfælde havde det maaskee været bedre, det havde været noget mere sammenknyttet med hans Frierie til Frøken Sommer, saaledes at han f. Ex. i en Slags Forlegenhed gjorde Moderen den første Overture, for at skjule sine virkelige Hensigter, og siden da han havde faaet Kurven af Frøkenen, og altsaa ingen Marsag mere havde til at vedligeholde sin Connerion med dette Huus, brød paa denne fornærmende Maade overtvært, maaskee og for desfør at faa sine tre hundrede Daler, som han vel kunde trænge til. Dog som sagt, Anm. dømmer kun efter sine Erindringer fra første Forestilling, og kan lettelig bedrage sig. Noget sikkrere er han i sin Sag ved de tvende følgende Anmerkninger, da han her saa temmelig har den almindelige Stemme paa sin Side; den eene, at den Omflødning imellem tredie og fierde Act, uden absolut Fornødenhed, sinker Stykket, og trætter den længselsfulde Tilskuer. Det er vel saa, at denne Omflødning viser, der imidlertid er gaaet en Nat; men hvorofte iagttages vel denne strænge Sandsynlighed? heller vilde — troer jeg i det mindste — Tilskuerne oversee dette, end afbrydes midt i deres Fornøielse. Den anden Anmærkning er om den søvnige Tiener. Dramaturgen seer vel, at han er der især for at contrastere mod den tjenstagtige David, og frembringe den virkelig høist moersomme Scene mellem disse to; men skulde han ei undertiden i de øvrige Scener snarere skade end gavne? Selv hans Seens med Frøkenen,

kenen, saa latterlig den end er, er dog neppe efter den strengeste Sandsynlighed; da man uden Tvivl meget snart jog en saa uforskammet Tiener paa Døren. Ogsaa kunde man maaskee spørge, om den i øvrigt vittige Replik om hans forrige tre Herrer, der var betalt for at vaage for Staten, men som sov alligevel, er efter hans Karakter, og om den ei bedre laae i en Interlocuteurs Mund? Stykket blev i Almindelighed spillet med al den Maskhed og Gld, det fortiente, og som Anm. saa ofte ved nye Originalers Forestilling har havt Leilighed at rose vore Skuespillere for. Den moersomste Character i Stykket er Mulatten Davids, og den blev gandske ypperlig udført af Hr. Lindgreen. Denne Character er i mine Dine en meget lykkelig Pendant til Heckinborns saa interessante Miss Dalton. Ogsaa her er det allerelskverdiggste Hjerte forenet med en fuldkommen Mangel paa Cultur, kun har det hos Mulatten faaet en mere comisk Bending ved den Geskæftighed og den Lyst til Tienerarbeid, der er bleven ham til Natur. En gandske skøn Scene er den imellem ham og Sophie. Her lokker hans Enfoldighed Smilen paa Læben, og hans Godmodighed Taaren i Diet. Høist latterlig Virkning gjør hans Feiltagelse af Jespersens Ord, om at vise ham, hvor David fikbte Øllet. Hans sidste Scene har ogsaa den herligste Naivitet. Den sande Contrast til dennes Simpelhed og Godmodighed er den nederdrægtige og rænkefulde Aberwitz; men Udførelsen af denne Rolle er ei mindre et Mesterstykke af Skuespillerkunst. Det er en meget rigtig Idee af Digteren, at Skurken i Lystspillet maa være latterlig; i denne Hensigt har han blant andet gjort ham yderlig uvidende, og især ladet ham vise dette ved et høist urigtigt Brug af adskillige franske Ord. Dette udfører Hr. Preisler fortreffelig. Han siger dem netop med saa megen Prætension, at man mærker, Aberwitz holder dem for at være fuldkommen rigtige, uden

uden dog at drive det saavidt, at vi see Skuespilleren igiennem Masken; overalt viser han i denne Rolle i allerhøieste Grad den utaalelige Levemaade, den ufor-
 skammede Politesse, som gjør det Slags Narre saa ufordrage ige, men han veed med alt det bestandig at more, og aldrig blive ufordragelig for Tilskueren, uagtet man føler, han, hvis Handlingen var virkelig, maatte være det for de Personer, han havde at gjøre med. Kort sagt, denne Rolle er det sande Pendant til hans Saalstein, og hans Riccaut, et Kløverblad, hvortil vel neppe nogen Skuespiller i det Fag kan fremvise Magen. Agerkarlen Snydenstrup giver Hr. Knudsen paa en gandske original og characteristisk Maaneer. Han har valgt en høist vanskelig Dialect at spille Rollen i, og denne holder han gandske mesterlig. Det Sted, hvor han tyvtes af Jespersen, saavelsom det, hvor han gribes med den falske Berel, lykkes ham i mine Tanker fremfor alle. Det er allerede i Forveien sagt, at Digteren har givet ham en Søn, som han indvier i Kunstens Hemmeligheder. Hverken Fader eller Søn maae være synderlig vittige, skjønt de derfor kunne være lumske nok. Dandselven Heinsvig spille Jonas efter denne Idee. Maaskee det ved de følgende Forestillinger vilde være godt, ei at drive Dumheden saa vidt; den første Aften gjorde den megen Virkning. Frøken Sommer blev sagt af Mad. Preisler med al Svada, med al den simple Sandhed, som denne Skuespillerinde saa vel veed at henrive os med. Hendes Kunst til Aberwik var et Mesterstykke af Diction. Den Scene, hvor hun beslutter at betale Berelen for Plageman, sagde hun med den ukunstlede Godmodighed, der er virkelig ædle Hierter saa egen, disse gjøre de største Opofrelser med langt mindre Siæle-kamp og Prætension, end mangen giver en Staadder en Halvskilling. En værdig Fosterdatter af en saadan Pige saae vi i Jfr. Northorsts Sophie. Tone, Mine, Ud.

Udfærd, alt bevidnede Sandheden af, at det var hverken Clubassembleer, eller Privattheatre, eller en forfængelig Moder, som Frue Plageman, der havde dannet hende. Saare skøn var ogsaa fra hendes Side Scenen med David. Hun var Naturens Datter, som han var dens Søn. Til Taare rørtes jeg i den Scene, hvor Jespersen besværges hende at ægte sin Medbeiler, thi virkelig var denne Jespersen denne Sophie værd; det var ingen Theaterelsker, der declamerede ufølte Følelser; men hans Hjerte laae i hans Ansigt, og paa hans Tunge. Blandt Stykkets øvrige Personer maae jeg endnu nævne Hr. Schwartz, som van der Hahn; det var overmaade godt. Vilde een oversætte Voct's interessante Hollændere (Gordon's Røbmænd), her havde vi en skøn van der Hoest.

At disse Anmærkninger ere saa flygtige, som de maae være, da Alm. kun eengang har fundet see Stykket, uden at kunde studere det enten før eller siden, haaber han, man vil undskylde. Han vil sikkert ved dets Gjentagelser faae Leilighed at kiende det næiere.

Efter de Bonner og Banner havde de Hr. Dahlen's anden Entree. Den liden Scene med Turtelduen er især nydelig.

Fredagen den 5te havde de Arsene, Syngestykke i 4 Acter.

Gnieren, Comoedie i 5 Acter af Moliere, blev opført Mandagen d. 11 Jan. Om dette Stykke er tilforn sagt saa meget, at Alm. her kan lade sig nøie med at gjentage sin Erindring til Cleante, at forandre Overs. I til De, i Scenen med Harpagon. At Hfr. Fogh ei vilde søge at hæve det leede Svinerie, om at tage og føle paa, med sin Zone, ventede jeg med Grund af hende; maaskee kunde hun næste gang endnu tilføie den Opmærksomhed, at faae Stedet forandret. Balletten Vinna og Walwais.

L i t t e r a t u r.

Da Holbergs Julestue og Maskerade bleve anmeldte i forrige Blad, kiendte Anm. ei en Comoedie kaldet Julestuen og Maskeraden, uden af Navn. Han har siden været saa lykkelig at blive Eier af den, og da den er saa stor en Sieldenhed, at endog vor første Litterator har nævnt den for Anm., som noget, han kun i sin Ungdom havde seet; ja da hverken den, eller Forsk. Hieronymus Pauli findes omtalt i Worms Lexicon, troer Anm. at burde sige noget derom. Den er i tre Acter, trykt 1724, er ei uden al Vittighed, især i de tvende første Acter; men Forsk. havde den Banehæld at have bundet an med en Holberg:

Infelix puer & impar magno congressus Achilli.

Et fuldstændigt Udtog heraf vil findes i den nye Udgave af Holbergs Comoedier, hvilken det endnu ligesaavel er mit Forsæt, som min Pligt, at levere, og som, man heraf vil see, jeg endnu bestandig samler til. Maa-kee er det Holbergs gode Geni, der har voldt, at Subskriptionen paa dette Værk hidindtil er saa liden, paa det Udg. skulde faae flere Materialier, og mere Modenhed til dette vigtige Arbeide, inden han kom til at udføre det. Thi Ligegyldighed for Holberg og vor Nationalhæder kan dog vel ikke være Aarsagen til den seendragtige og sparsomme Subskription. At jeg imidlertid ei ønsker at levere det, førend jeg kunde levere det nogenlunde Digteren værdigt, vil man uden Tvivl finde meget rimeligt, og at dette med mindre end 300 Subskribentere ikke kan skee, vil vel ingen nægte!

Kahbe.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 3.

den 20 Januar 1792.

Il y a souvent tres loin du mal, que l'on dit d'un ouvrage, a celui, qu'on en pense. Le trait, qui nous poursuit, le mot, qui importune, reste enseveli dans le coeur, pendant que la bouche se venge en blamant presque tout le reste. De sorte, qu'on peut regarder comme un point etabli au theatre, qu'en fait de reproche a l'auteur, ce, qui nous affeste le plus, est ce, dont on parle le moins.

Pref. du mariage de Figaro par Beaumarchais.

Denne Sandhed, som Fors. af disse Blade i lang Tid af egen Erfaring har lært, er imidlertid aldrig blevet ham saa tydelig og levende, som ved Hr. Heibergs Donner og Vanner. At det vilde gaae, som Hamlet siger, at de, der havde Skab, vilde rive sig; at Nos seigneurs & nos dames de Plageman, vore Überwizzer, die Dännemarck ganz vorzüglich lieben, og der ved saa mange Leiligheder vise, de troe, Lovene ere ei sür die Ausländer, især, da de til Trods for Indfødsretten, der lufte den rette Dør for dem, snige dem ind af Bag- og Sidedørre; at vore nuomstunder saa glimrende, saa talrige og saa agtede Filles entretenues, som her maatte høre sig kaldte ved deres rette Navn — Skjøger; at deres ædle Elskere, der vel ei sjælden tillige have været deres Forsørere, og der her maatte lade sig bebreide denne Nederdrægtighed; at Affkummet af Nationen, disse, der ikke have andet adeligt, end den vanslægtede Adels Luxus
og

og Laster, og som ei desmindre — maaskee i den søn-
lige og grundede Overtydning, at de ere høist uvær-
dige Børgere — paa een eller anden Maade tilpræfte
sig et de, von, eller et Adelsnavn, og nu see lige-
saa dybt ned paa os, som vi, om vi vare kloge, skulde
see ned paa dem, og som alle de af den fødte Adels-
der ei behøve at laane eller snylte hos hine, virkelig
gigre; at alle disse smukke Folk, Kiernen af Nationen,
som man seer, vilde skrige, og finde sig insulterede og
injurierede, og — hvad veed jeg alt — dette var ri-
meligt, thi Digteren har sandelig ramt dem eftertryk-
kelig nok til det. Men at de skulde have besiddet den
Stinhed, saa gandske at forandre Batterie, at de istæ-
den for at vaande sig selv, skulde have søgt at opægge
en heel, høistagtværdig, og af Digteren uberørt Stand,
Fædrelandets Forsvarere, som om disse vare personlig
og uanstændig angrebne deri, da der ei staaer et eneste
fornærmende Tøddel om disse; da tvertimod Skildrin-
gen af en uværdig Landstryger, der forviist af sit Fædre-
land, og for flette Streger udjaget af dets Tieneste,
ved Bindighed stræber til de Indfødtes Forurettelse at
bortbytte den fremmede Uniform, han uberettiget bærer,
mod den danske, unægtelig maae være enhver retskaffen
og dansk Officeer høist velkommen; at de skulde have
havt Uforsømmenhed nok til at giøre deres Sag til
den sande Adels, da tvertimod intet Lustspil kan være
den sande Adels mere smigrende, end et, der med saa
stærke Træk skildrer vore adelige Børgeres Daarligh-
heder; ja at de kunde drive denne Uforsømmenhed saa
vidt, at stifte sig bag ærværdige, almindelig elskede og
ærede Navne, som om disse gjorde fælleds Sag med
dem; ja endog at udsprede, at dette Stykke, der med
saa yderlig Enthusiasme er modtaget af Publicum, der
har været, og fremdeles lover at blive en sand Guld-
regn for Theatrets tørstende og af Tørke bristende Kasse,
og der — for at sige alt med eet Ord — er beåret med
Kongens Nærværelse og Bisald, hvilket Landets Fader
ei

ei havde givet til et Stykke, der fornærmede en agt-
 værdig Classe af hans Børn; at dette Stykke efter en
 Befaling, der er ligesaa stridende mod Regieringens
 Aand, som den vilde være upolitisk, skulde henlægges
 for stedse; dette — og især denne sidste Opdigtelse er
 mere — det tilstaaer Anm. reent ud — end han kunde
 formode sig af dem, saa store Formodninger om deres
 Tænke- og Handlemaade de end ved mange Leiligheder
 have besøiet ham til. De have ligeledes havt den God-
 hed at anmeldte ham, som en af Stykkets erklærede Mod-
 standere, ligesom de og have forudsagt, at Publicum
 paa Fors. Aften vilde modtage det med Mishag; Anm.
 syntes, de fra Enke og Liig Cassen af kunde have lært,
 at Publicum ligesaa lidet som Anm. var sindet at være
 deres Baabendragere i deres lumpne Privathævn. Nu
 ville de sige, og de have efter dette Stykkes første Anm.
 sikkerlig allerede sagt, at Fors. frygter for Hr. Heiberg;
 og de have Ret, han frygter virkelig for Strid med
 ham, som med enhver af vore gode og fortiente Fors.;
 men det er ei for Stridens Udfald han frygter, thi den
 vilde vel komme an paa Sagens Retfærdighed; men
 for Striden selv; thi ved saaledes at vende vore Baaben
 imod hinanden, kom vi til at slutte en Fred, eller i det
 mindste en Stilstand, med Daarligheder og Laster,
 Narre og Skurke, disse vore sødde og sande Fiender,
 som vi begge, han ved Churchills, og jeg ved Rousseaus
 Billedstøtte, have svoret en evigvarende Feide.

Tirsdagen den 10 Januarii havde de forved Syn-
 gesygen, Operette i en Act, den sorte Mand, Co-
 moedie i to Acter. Ogsaa dette lidet Lystspil er ofte
 tilforn omtalt, og anmeldt; den eneste nye deri var
 Hfr. Fredelund, der havde Mistriss Johnsons ei meget
 betydelige Rolle. At hun i anden Act ei var heldig i
 Scenen med Pistolen, vil Anm. ingenlunde lægge hende
 til Last; derimod forpligter hendes første Act ham til,
 alvorlig at gientage sin Erindring, at hun for alting
 maae

maae simplificere baade sit Foredrag og sit Spil, og især aflægge de mange tomme og uskønne Armbevægelser, hvis hun vil nogentid haabe at indlades i Skuespilkunstens yderste Forgaard; thi endnu er hun længere fra Måalet, end den, der aldrig betraadde Banen. — Til disse tvende Stykker en Entree.

Torsdagen den 12 Januar spilets anden gang de Vonner og Vanner, Lystspil i 5 Acter af Hr. Translator Heiberg. Med Anmeldelsen af denne Forestilling troer Anm. tillige at kunde forbinde dets Gientagelse Mandagen den 16 Januar, da det blev givet til Fors. Fordeel. Begge Gange var saavel Tilløb, som Bisald ei mindre end ved første Forestilling. Da han nu noget næiere kiender det, troer han nogenlunde at kunde give et Udtog deraf, hvilket nu, da det er seet af saa mange, og man altsaa kan være vis paa, at de, som sligt interesserer, i det mindste kiender det af mundtlige Udtog, heller ei kan skade dets Virkning. Stykkets vigtigste Personer, skønt deres Roller ved Forestillingen ei ere de interessanteste, ere Hr. von Plageman, og hans høivelbaarne Gemalinde Frue von Plageman. Han er egentlig en Uhrmager fra Mandal, ved Navn Petersen, som efter sin første Kones Død, og Tabet af sin eneste Søn, der i sit syvende Aar blev borte paa Søen, forelskede sig i sin nu værende Frue, Datter af en Regimentsfeldtskier von Plageman. Denne, som var af gammel tydsk Udel (hvilket han dog af Mangel paa Documenter, som vare opbrændte, ei kunde bevise, og hvorved endnu var den liden Feil, at en af hans Forsædre havde seet sit Navn slaaet paa Galgen) ei kunde tilstæde sin Datter at ægte den borgerlige Uhrmager, med mindre han antog sin Svigerfaders høiadelige Navn. Dette gjorde Uhrmageren, og da hans Svigerfader kort efter var død, og han for sin adeligssindede Frue ei maatte faae Tilladelse at antage sit eget Navn igien, og derover blev beleet af hele Mandal, tog han efter sin Frues Overhæng til Kjøbenhavn, hvor

hvor han omsider fik en Tieneste paa 500 Daler, men hvor han og Tid efter anden saae den Formue, han havde faaet med sin Kone, at hensesmelte. De ere nu aldeles færdige med deres Formue, uden at Manden, der er et Mæhæ, kan saae de nødvendige Indskrænkninger bevilgede af sin Frue, der — som hun meget characteristisk siger — ei vil spærre sig inde for hans Grillers Skyld. Hun giver os da en Beskrivelse over, hvad hun kalder, ei at indspærre sig: Kun to Gange om Ugen i abonneret Loge, eengang i Assemblée i Clubben, hver 14de Dag i det dramatiske Selskab, og engang hver Maaned paa Balpare *).

Uhm. glædedes, da han anden Aften sag ved sig hørte en Kone overregne, hvor mange Dage om Ugen denne Frue vel paa denne Maade flaneede bort. Varede endog det Uvenskab endnu, hvortil Misforstaaelse og Dretuderie eengang forledte Digteren og Uhm., vilde han dog blot for denne ene Replik's Skyld have tilbudet Digteren Fred og Forbund, da han anseer den som en Stridshandske, hentastet som Kamppant til vor huuslige Lyksaligheds, og vor national Karakter's farligste Fiender, vore mangfoldige Udspredelser, og vort nymodens Flaneliv; og han vilde aldrig have troet sig mindste Fiendtlighed tilladt mod en Mand, der var Begrebet i saa ædel en Feide for Alter og Arnested. Dobbelt glæder han sig nu, da han kan række denne frække Mand broderlig Haanden, og kæmpe ved hans Side; thi ei skal han lade være at ægge denne, førend han har indfriet sit Pant.

Uagtet hiin uforsvarlige Omflanen troer dog Frue von Plageman sig en særdeles huuslig og skikkelig Kone, siden hun endnu den hele Vinter ei har været i Kane; ligesom det og maa siges til hendes Berømmelse, at hun dog er kun i een Club. Smidlertid er dog deres Om-

*) Da der intet maanedlig Balpare nu omstunder gives, burde nok Hr. H. forandre dette Sted efter Tidernes Feilighed. Han kan ei fattes Steder at sende en Flane hen.

Omstændigheder daarlige, og deres eneste Haab er at kunde bortgifte deres Datter Sophie fordeelagtig. Moderen har hertil Die paa en Capitain von Aberwik, en dum Skurk af en fornem tydsk Familie, der intet har lært, ved flette Streger forbrudt en ham tilkøbt Officeers Plads, og nu er kommen her, at søge sin Løkke, men iligemaade har saaledes opført sig i Danmark, at hans Moder endelig er bleven kied af at sende ham Penge. Denne nederdrægtige, som derved er kommen i Knibe, har en dobbelt Hensigt ved at holde Benskab med Plagemans Huus. Deels frier han til Frøken Sommer, en 30 Aars meget-elskvardig Pige, der eier nogle tusind Daler, som hans Hæivelbaarenhed trængte til; deels har han og et Anlæg paa at forføre, eller rettere at tilkøbe sig Datteren Sophie, som en vis unævnt Baron har lovet ham tusinde Rigsdaler for, hvis Aberwik kan skaffe ham hende til Maitresse.

Denne Omstændighed var ved første Forestilling undgaaet Anm., og derfor var det, han ei kunde begribe, hvad Aberwiks egentlige Anlæg var med Propositionerne om Sophie. Nu fatter han det, og er Digteren forbunden for, at han ogsaa har revset denne uhyrlige Nederdrægtighed, saaledes at afhænde en stakfæls forført Pige, ligesom andre Kjøbmandsvare, hvilket imidlertid hos os ei skal være gandske uden Exempel. Dog troer Anm. at kunde erindre, at denne Aberwiks Plan nok er lidet for løselig berørt, og altsaa denne Nederdrægtighed lidt for flygtig tugtet.

For at sætte denne sin Plan igiennem, har imidlertid Aberwik betient sig af Plagemans oeconomiske Forlegenhed, og laant denne 300 Daler, som han trængte til. Aberwik formoder rigtig nok, at Plageman ei let vil kunde skaffe Raad til de Penge, og altsaa troer han ved denne Fordring at afsnøde ham Sophie — hvilken Plan, Anm. synes, endnu burde ligge mere til Grund, saavel i Seenen, hvor han siden vil have Plageman i Slutteriet, som i den med den
falske

falske Verel — han fortsætter imidlertid sit Frierie til Frøken Sommer, af hvem han faaer en Kurv, og siden afvises med ædel Stolthed, da han bliver uartig.

De 300 Daler, Plageman fik, har Alberwik mod Beviis paa 600 laant af en Aagerkarl, Snydenstrup, der handler med Pant, til denne vender han sig igien, da han vil under sit Frierie gjøre Frøken Sommer en Præsent med en Boete. Han finder Snydenstrup i Færd med at aabne sin Søn Jonas Blodsueriets og Aagerkunstens inderste Løndomme.

Anm. har allerede erindret, at han troer, denne Scene vilde gjøre bedre og varigere Virkning, hvis man noget formildede Drengens Lectietone i hans Svar, og hvis man defigurerede ham mindre i Dragt og Stilling. Det uskionne er latterligt i første Dieblis, men jo længere vi see derpaa, jo mere taber det Nyhedens Salt, og bliver Tid efter anden ubehageligt for vore Sandser. Dette være imidlertid ingen Daddel over den unge Heinsvig, som tvertimod fortjener Roes og Opmuntring, fordi han udførde, og vedligeholdte dette ham foreskrevne Bæsen saa trolig.

Midt i deres Samtale forstyrres de af Lieutenant Jespersen; denne Officeer er Sophies Elskling (et Ord, hvormed de Svenske betegne en elsket Elsker, og som vi vel burde optage, da det har Etymologien for sig) hun har foræret ham en Ring med sit Portrait, og han vil nu kiøbe en Prætension at forære hende igien. Han har allerede mødt Alberwik hos Frøken Sommer, og de have haft en Rencontre, som de her ere paa Veie at fornye, da Capitainen klogelig gaaer ind i et andet Bærelse, hvor Snydenstrup strax viselig sender Jonas med, paa det ei et eller andet skulde ligge Capitainen i Veien, som han kanstke i Tanker kunde putte i Lommen. Jespersen faaer nu sex Stykker Emaapretiosa at bese, og giver et Guld Repeteer-Uhr i Pant for dem.

Her maae Anm. atter gjøre Digteren to smaae Spørgsmaale. Skulde en Mand af Jespersens Delicatsesse

cateffe vel offentlig bære sin Donnas Portrait, faalænge deres Kierlighed endnu var hendes Forældre ubekiendt? og ſkulde hun vel under ſlige Omſtændigheder kunde modtage og bære en Prætention fra ham? Anm. ſpørger ei hvad der vel pleier at ſkee paa Theatret, men hvordan det virkelig pleier at tilgaae i Verden.

Blant de Forſøg Plageman til ſin Kones ſtøre Miſforntielse har gjort paa at ophielpede faldne Sagger, er og denne, at han har leiet ſin Sal til en riig Oſtindianer, der er kommen ſamme Dag. Denne Oſtindianer, van der Hahn, ſom ſtrar viſer ſig ſom en meget jovlal og raſt Karl, der ei ſtort agter Penge, giver Plageman et godt Begreb om ſin Character, ved at fortælle, at den Mulat, han har medbragt er en uægte Søn af en afdød riig Europæer, der havde teſtamenteeret van der Hahn alle ſine Penge, og at han altsaa anſaae det for ſin Pligt broderlig at behandle Mulatten, en god og høiſt tienſtagtig, men eenfoldig Naturens Søn. Frue von Plageman fatter derimod megen Godhed for ham, fordi han hedder van der Hahn, og altsaa formodentlig er Adels. Smidlertid ſlipper hun ei ſin gamle Plan med Aberwik, hvortil denne ſelv har givet megen Anledning, af Synne, og den kommer da omſider ſaavidt, at deene vil gjøre ſine Propositioner, men med Forundring høre nu ſaavel Forældre ſom Datter, at han vil have hende til Maitreſſe. Plageman raaber, om nogen vil kaſte ham den Skurk paa Døren, og Mulatten, hvis eenfoldige Tienſtfærdighed vi tilforn have ſeet Prøve paa, ſpringer ind, og driver ham ud. Sophie er inderlig glad ved at befries fra denne Frier: men van der Hahn, ſom kommer til, og ſom har hørt Aberwik i Retiraden true med de 300 Daler, tilbyder Plageman diſſe; men tilbyder dem med det ſamme ſig til Svigersſøn, hvilket begge Forældrene med Glæde antage, og love at bringe i Forſlag for Sophie, der ved dette Tilbud ei mere er inde paa Scenen.

Da denne Anmeldelse imod Formodning af Mangel paa Rum maatte afbrydes, følger Fortſættelſen i næſte Blad.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 4.

den 27 Januar 1792.

Still pleas'd to praise, but not afraid to blame.
Pope.

Aberwik aander Hævn, og lader hente en Proc. Piinham for at sætte Plagemann i Slutteriet. Denne finder Vanskeligheder, da i det samme van der Hahn kommer, og til Aberwikes store Ergrelse betaler de 300 Daler. Denne seer nu alle sine Planer fuldfæstede, da til hans Trøst Snydenstrup med sin Jonas komme til. Vel afbrydes de i Begyndelsen, thi da Jespersen havde forrige Aften bragt Snydenstrup de ovenomtalte Pretiosa tilbage, har denne i Mørke forbyttet hans Uhr, og givet ham et Messing Repeteeruhr i Stæden. Jespersen, som er bleven Bedrageriet vaer, søger nu her sin Tyv; men Snydenstrup med sande Skielners hele Fripostighed kalder Aberwik og Jonas, som han forsigtig angiver for at være confirmeret, og sig ei beslægtet, til Vidne, at Jespersen har tyvstet ham, og denne, som intet Beviis har, gaaer forvirret og fortvivlet bort. Nu overlægger Aberwik og Snydenstrup at producere en falsk Bexel, hvortil de betiene sig af et Stykke reent Papiir med Plagemans Navn, Aberwik ved en Tassenspillerkunst har faaet, og dermed udføre deres Plan. Frue von Plageman foreslaaer Sophie van der Haan, med det moderlige Tillæg: hun maae erklære sig inden Middag; thi de kan ei opholde Manden; Sophie tager sin Tilflugt til sin Veninde Fr. Sommer, der egentlig, medens hendes forfængelige Moder flandede om, har opdraget hende, og der veed hendes Forbindelse med Jespersen; denne beslutter at redde hende om mueligt, men da hun i denne Anledning har en Samtale med
Pla,

Plageman, kommer Snydenstrup og Jonas med den falske Bexel; Plageman vægrer sig ved at betale den, og gaaer. Den ædle Fr. Sommer frygtsom for, at Ostindianeren skal dyngge nye Forpligtelser paa Sophie, beslutter at opofre det halve af sin Formue for at tilfredsstille Snydenstrup, da i det samme Jespersen kommer til, gaaer imellem, seer Bexelen, og — da den paategnede Endossent, som for Sikkerhed er valgt blant de døde, ulykkeligviis findes at have været Jespersens Onkel, og død inden Endossements-Dagen — anholder Snydenstrup, som den, der handler med falske Bexler. Snydenstrup tilbyder sig nu i Angesten at give Uhret tilbage, hvilket Jespersen modtager, skøndt han maaskee, burde lade Snydenstrup paagribe med det, for at have et nyt corpus delicti mod ham. Atter her er den tienstagtige David ved Haanden, at holde paa Skurken. Jespersen siger nu Frøkenen, at Aberwitz for at undgaae Skubfarren er bleven Musketeer; dette synes Ann. for lidet indleedt, og sammenknyttet med Handlingen; derimod kan han ei være eenig med dem, som dadle dennes radbrækkede Sprog: uden en saadan Latterlighed vilde denne Skurk ved sin Nederdrægtighed bleven utaalelig. Jespersen faaer nu en Samtale med Sophie, hvori han aabenbarer hende, at en Bedstemoder han ventede at arve, og paa hvilket Haab han havde forlovet sig med hende, var død uden at efterlade ham noget, da Talletteriet — mod hvilken Landeplage her findes et Par herlige Udfald — havde arvet hende; han raader da Sophie ei at vente paa sig, men gjøre sine Forældre lykkelige ved at ægte van der Haan. I det samme kommer Frøkenen til, som beder dem være ved godt Mod, da hun endnu har en Mine at sprænge; disse Ord synes Ann. efter Knudsens Oplosning upassende, thi da Forældrene nu kommer med van der Haan, gaaer Sophie virkelig for at give ham sin Haand, men besvimer i det, hun rækker ham den; dette kan dog ei være en Mine af Sophie? Van der Haan frasiger sig nu al Fordring paa hende, erfarer af Frøkenen, at Jespersen — som sandt at
sige

fige staaer lidt i Blaar paa det Sted — er Sophies Kiereste, og forener dem. Frue von Plageman foreslaaer nu denne, at kalde sig von Jespersen, hvilket han afflaaer; hvori Plageman holder med ham, og erklærer det for en Ufsiønsomhed mod sine Forældre at skifte Navn; hvad! siger van der Haan: saa har jeg jo ogsaa været ufsiønsom? og nu finder det sig, at han er den Søn, Plageman har mistet, og paa ærlige Davids Forslag, som hele Verden understøtter, forenes han nu med Frøkenen. Man har spurgt hvad David gjorde i Stykket? — han morer! — vilde man udjage alle de Personer af Lystspillet, som ei fremme Intriquen, vilde Holbergs og Molières fleste og bedste Skuespil blive hiertelig korte. Den søvnige Tiesner kan derimod ei godt finde Naade for Anm. Dine, ogsaa forekommer det ham, som Personerne i Stykket undertiden gik og kom uden tilstræffelig Grund. Disse Smaafeil uagtet, kan han dog ei andet end tilraabe Fors., hvad hiin Tiiskner ved precieuses ridicules tilraabte Molière: Courage, mon ami! voila la bonne comedie!

Det er den sande Comoedies Bestemmelse og Bæsen, at foreholde os vore egne Daarligheder, at skildre os vor Nations egne Sæder; og dette synes Anm. at være dette Stykkes sande Fortrin; i hans Tanker er det den første danske Comoedie efter Holbergs Dage, maaskee Wiwets Datum in blanco og hans Enke og Liig-Casse alene undtaget! — man forstaae dette ei urigtig. Anm. mener herved, at det er den første Comoedie, hvori Sæder og Handling ere danske; thi i de øvrige, han kiender, behøvede man kun at forandre et Par Navne, og i øvrigt kunde da Handlingen ligesaavel gaae for sig i Hamborg, i Wien, i Stockholm, undertiden i Paris, som her. Man har villet lægge Fors. til Last, at et Par Characterer, fornemmelig Aberwizes, ere overdrevne; og man glemmer, at dersom visse Characterer, og deriblant er uden Tvivl den vindige Lykkejægers, ei fik nogen fremmed og morende Tilsætning fra Digterens Haand, vilde de blive enten saa modbydelige, eller saa kiedsommelige, som

som de i den virkelige Verden ere. Skulde nogen tvivle paa denne Sandhed, vil Anm. blot henvise hant til Lord Biagen i Hververne, og Prinds Casimir i Nysgjerrige. Men hvor er der, siger man, en Mar af Grand, som dog i det mindste ei forstaaet fransk? Anm. beder om Forladelse: de, der forstaae ingen Ting, forstaae heller ei fransk. En Halvsnees Ord til daglig Brug har vel Francoisen eller Parleuren tyllt i dem; men naar det gaaer uden for disse, da høre man engang. Naar een af vore Straajunkere siger il tire ici (det trækker her) naar han spiller diablement concavement; da kan han i Grunden ligesaa lidt fransk, som Aberwik, Forfællen er blot, han gior sig kun latterlig for dem, der forstaae Sproget; men Aberwik maatte for at more lægge sin Ukyndighed for hver Mand's Dine. Observons, siger Marmontel i sin ypperlige Poetik: qv'il y a quelque fois un grand art a charger les portraits.

Om Forestillingerne har Anm. ei meget at tilføie det, han første Gang sagde. Den Roes han da tildeelte Mad. Preisler for hendes Sophie, fortiente hun endnu mere ved tredie Forestilling. Hendes Munterhed her var ei 16 Aars Galningens flygtige Overgivenhed, det var det rene og rolige Hjertes bliide Vittighed, som kun i Scenerne med den Aberwik, hun har saa god Grund til, ei at lide, faaer et mere satyrist Anstrøg. Anm. roste hendes Afslag til ham; han maae endnu anføre det Sted, hvor hun sammenligner hans Portrait med Originalen; det var et Mestersted af Persiflage; imidlertid syntes mig den Repl. "Uden Tvivl malet af den store Mester Hogarth?" ei burde siges, førend huu havde aabnet Daasen. Hr. Preisler syntes Anm. endnu finere disse tvende gange, end den første. Eller skulde han maaskee hellere sige: at han ved at see Stykket igien, fik Leilighed til at kiende Kiinhederne bedre i denne tænkende Kunstners Spil? Fornemmelig maa han anmerke de ypperlige Overgange fra det brudte dansk til det flydende tydsk, som gierne er anbragt ved saa characteristiske Leiligheder, og som han
saa

saa mesterlig udfører; ligeledes den ubetalelige Frækhed, hvormed han i tredie Act siger: *Egtkafts Contract?* *wer hat denn davon gesprochen!* Man kan see, han troer at gjøre saadan en Borgerpige en stor Vre ved at ophøie hende til en Adelsmands Frille. Kort sagt, den hele Rolle er saa giennemtænkt, og saa fiint udført, som man er vant til at see slige Roller af en Preisler. Da imidlertid 13 Aars Erfaring har lært Anm., at Hr. Pr. ei er iblant dem, der med *Isr. Fredelunds* Forsægter troe, at man vil opkaste sig til Skuespillerens Pædagog, fordi man ærlig siger ham, hvad man troer, han tog feil af, da han tvertimod er een af dem blant vore Skuespillere, der venstkabeligst modtager Erindringer, og villigst efterkommer dem, naar han finder dem grundede, maa Anm., dog uden at vilde pynte paa hans Rolle, indstille til ham selv, om ei de tre Ord — hun er fast — faldt lidt i *Jødes* dialecten, ved det han udtalte det sidste *fascht!* hvilket ellers er diffes *Schiboleth*.

Hr. Lindgreens David er særdeles skøn, især er han Mulattens Character særdeles troe ved den forliebte Tone og Mine, hvormed han siger: Saa seer de *Pir* ger saa mildt til David! og sin heele Scene med Sophie, der bliver ligesaa interessant ved hans godhertige Jnderlighed, som latterlig ved hans Eensoldighed. Denne Scene, og den følgende, hvor hun fixerer Jespersen, ere *Isr. Northorsts* vigtigste og heldigste; denne ingenu Skalkagtighed klæder hende saavel formedelst den Uskyldighed, hvormed den er forenet. Derimod maae Anm. erindre, at hun ei er glad ved den Scene, hvor hun sætter sig i Baggrunden ved det Bord, medens hendes Forældre og *Aberwik* handle om hende. Denne Maade saaledes at skille sig fra den almindelige Gruppe og figurere for sig selv, bliver alt mere og mere Mode paa vort Theater, men er neppe rigtig, da den spreder Opmærksomheden, og hindrer Diet at samle det heele. I foregaaende Anmeldelse nævntes hvad Jespersen var, som Elsker; her maa tilføies, at han er ei mindre sand Officeer. Det Sted, hvor han kom-
mer

mer saa rask ind paa Abervik, der taler om Lapsen af Spe:Officerer, saavelsom den Alvorlighed, hvormed han siger ham Bessked til Snydenstrup, viser Manden af den sande Courage. Overalt er den Middevei skien, Hr. Nosing har vidst at træffe mellem Meerskums Matrossæder og det fine Herre: Sving, som begge klæde denne agtværdige Stand lige ilde. Jo oftere Anm. hører Hr. Knudsen som Snydenstrup, jo mere benndrer han den Nøiagtighed, hvormed han veed at følge sin vanskelige Dialect, saaledes hans Udtale af Ordet Regilion, hans itteke i Stæden for ei, o. s. v. Denne Rolle gjør virkelig Hr. Knudsens Kunst sand Værd. Hr. Schwarck forekom Anm. endnu de senere Gange at have truffen Ostindianerens upolerede men elskværdige Jovialitet bedre end første Gang. Neppe rigtigt var det derimod, at han alt om Astenen havde klædt sig om paa Benene; da Omklædningen just er der, for at vise, der er gaaet en Nat imellem Acterne. — Til begge disse Forestillinger gaves Entreer.

Fredagen den 20 Januar opførtes Svermands Ven, Comœdie i een Act af le Grand. Dette lidet Stykke er egentlig af dem, Fransmanden kalder Pieces a tiroir. beqvemme til at samle mange Originaler paa een Plet; imidlertid ere de, som forekomme her, hverken meget ny eller meget underholdende. I No. 45 af forrige Aars Morgenpost har Anm. fremsat sin Meening om Hr. Schwarts, som Hovedpersonen; han holder ei nok til Characterens naragtige Side, han er paa Veie at blive elskværdig i Stæden for latterlig; og dette er ingenslunde Digterens Meening. Ogsaa bidrager maaskee Hr. Schw. Dragt noget til at svække det comiske Indtryk; i den raske midaldrende Mand's Dragt søge vi ei den gamle Nathue, som dog Philander maae være. Blandt de øvrige maa Anm. ligeledes anmærke Hr. Due, hvis Klædedragt heller ei passede til den Rolle han spille; i en broderet blaa Klædeskjorte søger man ingen Menneskehader.

Efterstykket var Medea. Da Anm. endnu ei har fundet levere den saa længe skyldte Characteristik over dette Stykke, siden han venter paa at faae Doctor Blümmers for ei længe siden udkomne Skrift over Euripidis Medea, hvilket han af Schink's dramaturgiske Maanedsskrift seer at være af Bigtighed for hans Forehavende, vil han kun her forberede hiin Afhandling ved et Par Ord om Medeas Rolle. At en Moder

dræber sine Børn, er een af de Handlinger, som, skønt de undertiden foregaae i den virkelige Verden, dog ved deres Græselighed blive os utaalelige paa Theatret; skulle vi kunde udholde at see denne Moder, maae hun i det mindste ved de stærkeste Midler være drevet til denne i sig selv saa unaturlige Handling. Ikke desmindre er den dog mellem dem, som Aristoteles udtrykkelig anbefaler, som det sande tragiske; hvorledes maae da dette Emne behandles? De Gamle kom meget let udaf det; i deres Sørgespil herstede Fatalismen; det er Gudernes Villie, hedde det! og dermed var det nok. Euripides slutter udtrykkelig sin Medea med disse Ord:

Altting paa Jorden bestyrer Zeus fra sin Himmel
Guderne udføre mange uventede Ting
Ofte berøve de Haabet det ventede Udfald;
Og hvad du troede umueligt frembringer nu Guddom.
Saaledes fik nu ogsaa denne Fabel sit Udfald!

Dette Chor viser i Anm. Tanke fuldkommen, hvor gandske Euripides selv følte, at der maatte en overnaturlig Magt til at frembringe en saadan unaturlig Handling. Men hvad skal nu den nyere Digter gjøre, som ei har denne Nødhjælp? som ei kan skyde Skylden paa Guderne? Videnskabens Voldsomhed er det første der udfræves; den undskylder meget, men den kan dog ei undskyldes alt; myrder Medea sine Børn, fordi det er det, der meest vil martre hendes troløse Mand; er dette hendes eneste Bevæggrund; den, der driver hende til at myrde dem da bliver hun os et Uhyre, fra hvilket vi med Afstøje bortvende vore Bine! hvad maatte da Digteren gjøre! han maatte videre udføre det Bink, Euripides havde givet; at det er Frygt for Børnernes tilkommende Skæbne, der bestemmer hende til at ende deres Nød med eet. Hun maae være overtydet om, at deres Død er Begiæring, den sidste eneste Begiæring, det staaer til deres stakkels Moder at vise dem. Naar hun myrder dem i denne Tanke, naar man tillige seer, hvad det endda folker hende at gjøre det; da er hendes Handling endnu stærkelig; men den er ei græselig mere; Medynken falder mere paa hende, end paa dem; og jo mere Medea vises os fra den Kant, jo elskeligere, jo ynkværdigere hun bliver; jo mere vi føle, at enhver Moder i den Situation kunde handle saadan, jo interessanter og jo mere rørende bliver Stykket. Man vil dermed ei sige, at jo Hævngierrighed mod Jason er ogsaa en Hovedgrund i Medeas Handling; men denne er hun sig ei bevidst; heller ei vilde den have været i Stand til at bestemme hende, hvis ei den anden var kommen til, bag ved hvilken den første — om man saa maae sige — har stukket sig. Ikke ilde har Gotter udført dette; men den fuldkomne Uddannelse af denne Character, saaledes som den her er udfaldet, er dog Skuespillerindens Bærf. Hun veed fra første Dieblis at
være

være saa meget Kone og Moder ; strax hendes første smertelige Rone paa Gientagelsen af " Moder — uden Børn ! " den Redsel, hvormed hun forlaster Tanken om at myrde dem, da den første Gang kommer hende i Ginde ; den Jnderlighed, hvormed hun siger : De er jo ogsaa mine Børn ! hvor hun nu forgieves vil opflamme sig til hun Beslutning, men strax falder tilbage til det veemodige : " og det ved dig — ulykkelige ! " indtil deres tilkommende Skæbne falder hende ind ; hun saa veemodig beskriver deres Kaar, saa moderlig gienfalder sig ; " at hun har vaaget, sørget, og grædt for Dem ! " og hun nu føler det er Kierlighed, Begierning, at myrde dem ; og det skræffelige i dette Skridt, hun seer sig tvungen til, opflammer hendes Had mod ham, der er Marsag dertil ; hun i Vildelse nyder sin Hævn over ham ; dette characteriserer alt meget Moderen. Nu komme Børnene, hun, med al den Fryd, den Omhed, omslunner dem ; derpaa erindrer sig hun Forsæt, og man hører hendes Siælekamp i det store : " Min Skæbne forandrer sig ! " hvordan hun vænger over de Børn, seer med al den Omhed snart paa den eens, snart paa den anden, man troer de ere frelste, hun beslutter at tage dem med sig, gaaer saa raff mod Udgangen ; men nu forst besinder sig, at de paa denne Maade ei kan reddes ; at man vil rive dem fra hende ; og nu, for end hun tilstæder det, vil dræbe dem ; hvor hun stræber at bærde sig selv ved at oppu- ste sit Had mod Jason, men taber Dolken, og sender dem bort ; her er Moderhieret saa saare interessant fremstilt. Og nu synker hun hen i Veemod, indtil Jubelskrigene for Jason og Creusa opfalde hende af hendes Dvale ; hun nu atter spørger, om de i hendes Vaagn skulde slæbe hendes Børn til Døden, og med alt dette endnu ei kan beslutte sig til at myrde dem ; det saa omme moderlige : " Naar de nu igien iile dig imøde ! " giver os et Glimt af Haab, til hun beslutter at døve sig ved Elementernes Oprør, og endelig som en Rasende iler ind i Palladset. Og naar hun nu kommer ud derfra, saa aanded- los, saa bleg, man seer, hvad det har kostet hende ; og dog troer hun endnu at have gjort vel imod dem, hun lykønsker, hun misunder dem ; dette sidste Træk synes mig at frone det hele ; især hvor hun knæler for Juvo. Den Styrke, den Jnderlighed, den Sandhed, hvormed Mad. Rosing giver alle disse Stæder, og bærer Rollens menneskeligere Side, er det, der i Alm. Tanker gør hende saa uendelig Værd, og hvorved den bliver ligesaa stort et Meisterskifte af Charactertegning, som den er af Diction og legemlig Veltalenhed. Han maae slutte med Lessings Ord : Det er ingenlunde min Hensigt at gøre en Actrice en Compliment, der altid vilde blive en Me- sterinde i sin Kunst, om endog denne Rolle slet ei var lykket hende. Men det er min Meening, og dens Grunde har jeg angivet.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 5.

den 3 Februar 1792.

With candour blame, with honesty commend,
Applaud, if right, the man, he may detest,
And strike, if wrong, the brother of his breast.
Thespis by Hugh Kelly.

Til Forestillingen af Medea og Hvermands Ven blev givet en Entree.

Tirsdagen den 17 Januar opførtes bogstavelige Udtydning og Høstgildet. Da begge Stykker saa saare ofte ere anmeldte, vil Anm. her blot tilføie, at man af den odenseiske Dramaturgie erfarer, at Stykket hos Hr. Friebach er gjort i tvende Acter, formodentlig for at kunde anbringe Dands eller noget andet saa kaldet Agreement imellem disse. Denne egenmægtige Forandring — og den er foretaget med flere een Acts Stykker — tørde Fors. have en heel Deel imod, da den nødvendig maae adsprede Tilskuerne, og svække Stykkets Interesse. Da der i øvrigt her saa meget er talt om Hr. Friebach og hans Selskab, og man har tvistet om, hvøden de kom, og hvor de hørte hiemme, vil Anm. dog, af Reichards Theater-Calender for dette Aar, meddele følgende Underretning om dem. Dette Selskab er en Sværm af det tillyske Selskab, hvis Ophold er Lübek, Rostok og Stralsund; herfra udgik i Fjor Hr. Friebach og hans betydeligste Medlemmer; og han begyndte, siger Theatercalenderen, sin Direction der, hvor saa mange have maattet ende deres, i Altona. Dette Selskabs sædvanlige Opholdssted angives i øvrigt at være Altona, Glückstadt, Flensborg,

99

og — Kjøstok. Heraf sees altsaa tydelig, at det ei er noget holsteenst, men et erketydsk Theatersekskab, man har indkaldet. I øvrigt tilstaaer Anm. reent ud, at det skulde gjøre ham ondt, om der var saa mange Lediggængere i en saa liden Bye, som Odensee, at et Theater der kunde nære sig; og endnu mere ondt skulde det gjøre ham, hvis denne offentlige Forlystelse formerede Lediggængernes Antal, ved at give dem noget at myrde de ørkesløse Timer med. Der er meget talt om, hvorledes Riksstæderne kunde ophjælpes; for at forebygge deres fuldkomne Undergang var det vel først nødvendigt at hemme Club- og Theater-Epidemien, som fra Hovedstaden af har udbredet sig over dem.

Torsdagen den 19 Januar opførtes Menneskehad og Anger med sædvanligt Tilbød, og med et Bisald, som dette høist interessante Stykke altid kan være vist paa, naar det opføres, som hos os. Især var i Anm. Tanke Mad. Rosings Eulalia denne Gang endnu over de forrige Forestillinger. Anm. har i Morgenposten for 1789, og i dramaturgiske Samlingers femte Hefte sagt saa meget om denne Character, og dens Fremstilling ved de tvende bedste rørende Actricer, han har seet, at han her blot vil indskrænke sig til en eneste Anmærkning, der angaaer en Skattering, hvori de aldeles afveeg fra hinanden, og hvori han troer, Retten at være paa den danske Konsterindes Side, skiondt han, da han saae den hamborgske, holdt hendes Maade for at være den eneste rigtige og muelige. Det er det Sted i Eulalias Monolog i anden Act; "Hvorfor mæler du mig de stakkels Smaae, stridende med Meslingers og Koppers Gift, vansmægtende med tør Tunge efter en Drik Vand, som en Leiesvend rækker — madskee nægter dem — thi at! de ere jo forladte af deres unaturlige Moder!" I dramaturgiske Samlinger ses Mad. Schrøder for hendes forfærdelige Gradation, som endnu stiger efter den første Pause, og gaaer over til yderste Fortvivlelse efter den sidste. Dette
viiste

viiste uden Tvivl de udbrydende Nag. Den danske Kunstnerinde gik gandske den modsatte Wei. Med veemodig Stemme sagde hun det første, den qvaltes endnu meer efter Pausen, og brødes af Graad under det sidste. Dette var Moderhiertet. Man giøs ved den første Behandling, man græd ved den sidste. Anm. tilstaaer, at det er Anmærkninger af dette Slags, der gjøre ham Dramaturgien vigtig og kær, da han anseer dem som sande Bidrag til den praktiske Psychologie, det er, til Menneskefundskab. Det er især for at indsamle disse, han saa gierne studerer Kunstens Mestere, og det er for at berigtige, hvad han lærer af dem, at han forelægger sine Jagttagelser saavel for Publicum, som for Kunstnerne selv. Meinau er almindelig erkiendt for en Mesterrolle af Hr. Rosing. Især beundrer man med Ret hans Foredrag af den lange Fortælling, besynderlig det Sted, hvor han bliver blød ved Erindringen af sin forrige Lyksalighed, og nu tørrer Taaren af. Det forekom imidlertid Anm., som hans Spot i de følgende Scener ei saa gandske var Menneskehadets skædesløse Spot, som det tilforn har været; ligeledes syntes han blødere i sidste Scene. Da Stykket efter Sigende snart gives igien, vil Anm. faae Leilighed til at berigtige disse Anmærkninger, som han imidlertid ei har troet at burde tilbageholde. Hr. Jbsen spille sin Peter særdeles vel; efter Anmelderens Tanker anbragte han endnu flere heldige Skatteringer deri, end de forrige Gange; saaledes havde hans første Monolog nogle saare heldige Toneforandringer; f. Ex. ved: "Ja naar Mad. Møller leer af mig." Paa et eneste Sted, som uden Tvivl er forskrevet i Hr. Jbsens Rolle, maae Anm. imidlertid gjøre ham opmærksom. Det er den Replik: "Det er Brevet fra Frankrig — Ih! Herre Gemini! det har jo min Fætter skrevet." Stod den saaledes i hans Rolle, vilde Hr. Jbsen ved første Diekast see, at det første skulde siges, inden han saa i Brevet, med inderlig Glæde over den
for-

formeente Fangst, og Resten med fortræden Forundring over den giorte Opdagelse, at det var fra hans Fætter. Hr. Gielstrup Bitterman; det politiske mystiske, han giver denne Rolle, s. Ex. da han erkjender sig hos Majoren om Nytt fra den politiske Verden, klæder den gandske fortreffelig; ligeledes hvor han betroer ham, at Mad. Müller har holdt saa slet Huus med den gamle Rhinskvind. Mad. Preisler Grevinden; Anm. har tilforn ytret en Tvivl, om ei hendes Vandring, hvor hun har stødt Eulalia fra sig, skulde være for lang; ham forekommer det kun at burde være et Par korte hastige uoverlagde Skridt. Ogsaa tilstaaer han nu, at saa sand en Følelse end det Sted: "Gud give mig altid saa reen en Siæl!" fremsiges med, forekommer den ham og for stærk for en Kone af saa ubesmittet Hierte, som Grevinden. At dadle et Par saadanne Smaating, er i Grunden at rose det hele; thi man viser dermed, at man ikke fortaug vigtigere Indvendinger, om man havde dem. Om imidlertid Grevinden ei vandt, ved at spilles noget mere i samme Character, som Frøken Sommer i før sidste Aften blev givet, er et andet Spørgsmaal; vist nok behager Rollen ogsaa paa denne Maade; thi naar behager ei Mad. Preisler? men maaskee kom den Forf. Hensigt nærmere paa den anden. Endnu maae Anm. nævne Hr. Due, der spille den gamle Bondes Rolle meget vel; kun burde han unægtelig — hvilket han og tilforn er ombedet at gjøre — i det mindste gjøre Mine til, at gaae efter Weinau, hvor denne har givet ham Pungen, og først, da han saae Umueligheden af at takke ham, henvende sin Tak til Gud. — Efter Stykket en Entree.

Ved denne Leilighed troer Anm., det ei vil være hans Læsere ubehageligt, om han gjør dem bekendte med tvende Fortsættelser af dette med saa meget Bisald optagne Stykke. Det ene er af Hr. von Regebue selv, og kaldes den ædle Løgn. Anm. har ei selv læst dette Stykke, men vil kun meddele det Udtog deraf,

deraf, som findes i den nye Hamborgiske Dramaturgie — der i Theater-Calenderen tillægges Hr. Albrecht, bekiendt af adskillige Bidrag til Journal eller Journale.

Baron Meinau har begivet sig med Eulalia og sine Børn til en liden De i Constanzer Egen. Her lever han for sin Familie, og for Landbruget. Frants hans Tiener er bleven hos ham. Det er hans Fødselsdag. Eulalia har for at overraske ham med en Glæde, hemmelig indbudet Horst til denne Dag. Hun har lært Børnene nogle Vers, som de skal lykønske deres Fader med, og gjort alle Anstalter til en huuselig Høitid. Imidlertid er der indtruffet en gal Omstændighed i Huset. Conrad, Baronens Jæger, har besvangret Röschen, Eulalias Stuepige. Denne Feil kan ei blive skjult. De vil ægte hinanden, men er bange for at forskydes af Hersekabet, dog maae man vove noget. Röschen beregner, at Herrens glædelige Geburtsdag vel turde være den gunstigste Tidspunkt til at aabenbare det forefaldne. Knap har altjaa Meinau hørt Børnenes Vers og omfavnet sin Ben; han er endnu i en hiertelig Samtale med ham, da Röschen kommer ind, og afslægger sin Bekiendelse, saa godt hun kan. Meinau har netop betroet Horst, at Eulalias vedvarende Anger og den stille Bevidsthed om hendes Feiltrin, som hun naturligviis aldrig kan glemme, ei sielden formindsker hans ellers store Lyksalighed. Gierne vilde han bringe hende reent til at glemme det forbigangne. Nu hører han Pigenes Bekiendelse. Endnu opfyldt af sin egen Idee vil han nytte den, just som han nu er fremt. Han lover Pigen Forladelse; men hun skal forebringe hans Kone en usand Fortælling. Hun skal bekiende sin Feil, men i Steden for Conrad angive sin Herre, som sin Medskyldige — dette er den ædle Løgn! han indbilder sig Eulalia skal for finde sig i sin egen Brøde, naar hun maae troe, hendes Mand er ligesaa skyldig — Pigen gjør, hvad Herren har befalt hende; men hendes Frues Emerte rører hendes Samvittighed; hun stammer i sin Løgn. Conrad, som er tilstæde, forsøger Forvir-

virringen, i det han modfiger hendes Fortælling. Hun bekiender endelia, Herren har befalet hende at sige det, og gjort denne Løgn til Vilkaaret ved hendes Forladelse. Eulalia erkiender hans Hensigt og beundrer den — Nu kommer han selv ind med Majoren, og der følger en rørende Scene mellem dem alle." At denne Fabel saavel fra den moralske som den poetiske Side, ei er skikket til et Drama, har Hr. Albrecht — kun, synes mig, med vel megen unødvendig Bitterhed og utidig Haan mod Kækebue — ret godt beviist. Anm. maae blot lægge til, at det valgte Middel forekommer ham ei mindre upassende, end udelicat af Meinau. Var Eulalia bleven i Troek, kunde dette Digt kun have een af to Virkninger; enten forøge hendes Foragt for sig selv, hvis hun faldt paa at troe, det var Foragt for hende, der havde kastet hendes Mand i en andens Arme; eller — hvis hun holdt ham for strafværdig, da blot forandre hendes Selvhad til Menneskehæd.

Den anden Fortsættelse, som ligger for Anm., hedder Eulalia Meinau eller Korkligelsens Følger, et borgerligt Sørgeespil i 4 Acter af Skuespilleren Ziegler. Denne er gandske gaaet den modsatte Vej. Den Udtoget deraf nøder Nummet Anm. at giemme til næste Gientagelse af det kækebueste Stykke.

Fredagen den 20 Januar de to Sædler af Anton Wall efter Florian, og Høstgildet. At Florians nydelige to Sædler just have vunden under Anton Walls Hænder, vilde Anm. ei paastaae. Især er Elskerens naive Character nok noget forfusket ved den tydske Digters comiske Tilfætning. Forestillingen var som sædvanlig; kun forekom det Anm., som Jfr. Northorst endnu var bedre, end de forrige Gange, da hendes Ansigt i de vrede Scener gjorde hende lykkeligere Tieneste. Hr. Knudsen har i øvrigt ombyttet sin til Snaps upassende Dragt med en passeligere.

Høstgildet havde sit sædvanlige Tilløb, og vil vel neppe ophøre at være Nationens Yndlingsstykke, sørend Schulz og Thaarup selv fortrænge det ved et nyt Original

ginal til en ligesaa høitidelig Leilighed. Mad. Berthelsen spille sin Anna i det hele overmaade vel. At hun under den første Romance binder bestandig paa sin Strømpe, og blot ved sin Mine og sit veltalende Die understøtter sin Sang, er naturligt og skønt; kun turde det være at ønske, at hun endnu holdt lidt mere tilraade med hiint Minespil. Hvorfor løstes f. Ex. Diet til Himlen, hvorfor understøttes endog dette Udtryk med et Træk paa Skuldrene, naar hun synger: ro Vine hun havde saa klare, saa blaa! — efter at have gjort denne — maaskee i manges Dine mikrologiske Anmerking, og tillige erindret hende, at hun, naar hun gaaer til Stegerset, og reeder Davren, endelig ikke maae gaae ud af den Side, hvorpaa Huset ei er, har Anm. intet andet end Berømmelser at tilføie; hendes Foredrag af Duetten med Halvor, af den herlige Sang til Frihedsmindet, af 5 Scene er ypperligt; og overmaade skønt er hendes Adfærd under Hanses Romance. Jfr. Northorsts Grethe havde mere Liv end tilforn; særdeles sagde hun sine 4 Linier i 4 Scene saare energisk og vel. Men skulde hun ei i sidste Scene ligesaavel henvende sit “Da tager jeg det danske Slag” til Slaget, som Anna henvender sit Couplet til Frihedsmindet? At Halvor har marcheret med Cavalier Chaussure, har Anm. tilforn yttret sin Forundring over. Hans skønne Foredrag især af Rollens patriotiske Stæder er ligeledes ofte anmeldt med fortient Roes.

Mandagen den 23 Jan. opførtes den Nysgierige, Lustspil i 5 Acter af Stephanie den yngre. Plan, Charactertegning og Dialog betyde gemeenlig ei meget hos denne Forf.; men undertiden er han kommen over et Par moersomme Scener, som bøde paa det hele. Hverver- og overhovedet Soldater-Livet, som han af Erfaring har lært at kiende, er han heldigst i at afbilde, ogsaa kan han undertiden tegne een og anden Caricatur af ringere Classe temmelig trolig, skønt sjelden interessant. To saadanne Characterer i dette Stykke ere Leietjeneren Lars og Berten Ståndler. Denne sidste er den

nys:

nysgierrige; men hans Nysgierrighed er de fleste Tider alt for frugtesløs; thi kun to Gange foranlediger den comiske Situationer, nemlig, hvor han, som Louis siger: *Êtê i Ull, o garnier sin Visage toutafait* sort; hvilken Situation imidlertid slipper med eet, og ei frembringer videre; og den sidste, hvor han ved sin Nysgierrighed bliver hvervet. Denne sidste Situation vilde være ret god, dersom Stephanie havde vidst at redde ham ud af den igien, uden at lade den foregivne Prinds som en *Deus ex machina*, være en falsk Epiller, tabe sine Penge, og ved sin Kammertiener komme i Hververnes Hænder, i Stæden for Ståndler. For at frembringe dette har Stephanie ydermere maattet indflikke den kolde og kiedsomme Kierlighedshandel mellem bemeldte Kammertiener og en Søster af Bertinden. Vore Skuespillere have for det meste i dette Stykke at kæmpe med høist utaknemmelige Roller; det er lutter flau Hverdags-Ansigter, hvori ingen Konstner kan bringe Interesse eller Character. Den taknemmeligste Rolle i Stykket synes den franske Kammertiener Anm., maaskee ved det, den blev saa gandske mesterlig spilt af Hr. Preisler. Her var Kryberie og Impertinence og Letshed forenede i høieste Grad. Blandt de øvrige fornøjede han sig meest over Hr. Elzberg, som Baron Wetter, hvilken han gav med megen Raskhed. Kun burde han vel falden noget hurtigere ind i Scenen med Syndikus. Denne Scene maae nødvendig gaae Slag i Slag, for at gisre sin fulde Virkning. Blandt dem, der troeligen kæmpede mod høist utaknemmelige Roller, og hvis Flid og Kunst i det mindste bør roses, fortjene begge Fruentimmerne i Stykket, Mad. Preisler som Bertinden, og Mad. Clausen som Jacobine, især at udmærkes; men det forekom Anm., som det tomme i Rollerne just faldt mere i Dinene ved den fiendelige Flid, de gjorde sig for at skiule det. Efter Stykket Balletten Hververen.

Tirsdagen den 24de Lilla.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 6.

den 10 Februar 1792.

Fungar vice cotis, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi.

Horat.

Onsdagen Doctoren og Apothekeren til Venefice for Hr. Musted. Paa enhver anden Aften vilde det have været Anm. en sand Glæde at see, at dette Fiælerbods Stykke endelig havde tabt sin magnetiske Kraft, og ei mere var i Stand til at drage fuldt Huus efter sig; men at denne Vacance just skulde indtrefte paa en Aften, da det gieldte om, at vise Erkiendtlighed mod vor ældste, og fra saa mange Kanter fortiente og agtværdige Kunstner sandelig, dette maadelige Tilløb var ligesaa lidt en Vresstøtte for vor Skionsomhed og Kunstfierlighed, som den stærke Søgning ved de foregaaende Forestillinger for vor Smag.

Torsdagen den 26 Januar opførtes Huset i Oprør, Comoedie i 3 Acter af Goldoni. Dette, som unægtelig er eet af Goldonis moersomste Lystspil, er af en Mesterhaand omplantet paa dansk Grund; det eneste, der maaskee var at ønske, var, at han hist og her havde beskaaret Euphrons kiedsommelige Prækener lidt mere. Hovedpersonerne i Stykket ere Hendrik og Pernille; det er disse tvende, der bringe Huset i Oprør. Hendriks Rolle blev i Aften givet af Hr. Lindgreen, og gjør denne unge og flittige Kunstner megen Ære. Hans Diction er overmaade rigtig og god, og hans Spil meget naturligt og sandt; og især fortjener han at

at berømmes, fordi han med saa megen Smag vogter sig for alt det overdrevene, og naragtige, som saa faa i hans Sag gandske vide at undgaae. Med saa Ord, han synes at gjøre sig Umage for, at blive, som Hendrik, hvad hans Medspillerinde, Mad. Gielstrup, er, som Pernille; thi en mere vittig, og morende, og dog tillige strengere correct comisk Actrice har vel neppe noget Theater at fremvise. Den Rolle, hun havde i Aften, er maaskee den ypperste blandt alle hendes Roller; den er ei blandt dem, der har meget for Diet, der glimre ved Coups de Theatre, og latterlige Situationer, som gjøre det let endog for den maa-deligste Actrice at gjøre Lykke deri; dens Moersomhed ligger i den ypperlige comiske Dialog; og af denne falder ikke alene ei eet eneste Bogstav til Jorden; men der er ei det allerubetydeligste, som Critiken kunde falde paa at tage op, for at gjøre Erindringer imod. Disse Roller, som ei ere riige paa Lidenkabs Overgange, ere ei skikkede til den psykologiske Analyse. Anm. maae alsaar indskrænke sig til at gjøre en Mad. Gielstrups yngre Kunstsøstre opmærksomme paa hendes fine og giennemtænkte Foredrag deraf, og vil især fremstille dem Scenen med Feieskarnet og den hos Grev Polidor med Baron Leander, som et Mønster, om hvilket han siger med hiin franske Digter; On pourra l'imiter; mais qui pourra l'atteindre? Et anden Fuldkommenhed af hende, som han ligeledes vilde meget anbefale til Efterlignelse og Studium, er hendes Stilsfærdighed paa Scenen; aldrig seer man vildt Spil af hende, hun trætter ei vore Dine med en evindelig, og ofte intet sigende Pantomime; hver Geste, hver Mine af hende har sin Betydning, og er paa sit Sted; med eet Ord, Anm. kunde næsten fristes til at sige, at dersom Publicum synes stundum endog indtil Ufsiønsomhed farrigt paa Klap til denne store Kunstnerinde, turde det vel undertiden komme deraf, at hun bringer os gandske til at glemme, at det

det er et Skuespil, og ei en virkelig Handling, vi see.

Blandt Stykkets øvrige Personer maae Anm. nævne Hr. Saabye, der i hans Tanker tog Grev Lelio fra en urigtig Side; det skal rigtig nok være en Baga-bond; men af dem vi interessere os for; Anm. troer derfor, Hr. Saabye burde have spilt den med den Tæffelighed, han besidder saavel; men den skridende stødende Gang, den declamatoriske Tone, alt dette gav os et gandske andet Billede. Især faldt dette i Minne ved Siden af Hfr. Astrup, der just i Scenerne med ham havde Leilighed til, at lade sin sande Diction, og sit fine Foredrag vise sig, og som heller ei lod denne Leilighed gaae unyttet bort.

Efter Huset i Oprør gav man Balletten Dido.

Fredagen den 27de Doctoren og Apothekerens med en Entree.

Tirsdagen den 31 Jan. og Fredagen den 3 Febr. Feen Ursel, Operette af Favart, oversat af Wessel, men forandret til Capelmester Schulzes Musik ved Thaarup.

Disse ovenstaaende Navne syntes at burde betrygge dette Syngeespil det meest levende Bisald, især naar man endnu tilføier, at Feen Ursel er en af Mad. Berthellsens mesterligste Roller, som hun allerede for 11 Aar siden spillede saaledes, at vi maaskee ei saa let skulde finde hendes Mage. Ikke desmindre blev det modtaget med fiendelig Lunkenhed. Og Grunden dertil? — Den Umhyggelighed, hvormed man inden Forestillingen søgte at udsprede i Publicum, at det var skammeligt og uforsvarligt, til Kongens Geburtsdag at give et gammelt og for ti Aar siden faldet Stykke, kunde meget let bringe Anm. paa den Formodning, at man havde bestemt dette Syngeespil, som et Offer, Schulz, og maaskee Thaarup — saa liden end hans Deel var deri — skulde bringe Avind, til Bod for det store og stadige Bisald, de hidtil havde erholdt. Anm.
vil

vil ei tale om, at det var Dunis Musik, der for ti Aar siden forarsagede dette Stykkes lunke Modtagelse, og at man altid har anseet et Syngespil for at være nyt, saasnart der var ny Musik til det. Men er det da Schulzes og Thaarups Skyld, at vi til Kongens Fødselsdag ei fik noget nyt Original? har man allerede glemt, hvorfor Peters Bryllup ei kunde gives, og altsaa ei blev særdigt, til denne Leilighed? — Dog, hvorfor tilregne Publicum, hvad der dog vel egentlig kun vedkommer en liden tjenstfærdig Kreds, der ved alle andre Leiligheder forsigtigen giemme deres Patriotismus, ligesom deres Sædelighed, for at have dem i des bedre Stand, naar de engang imellem behage at komme frem med dem, som et Dække for deres Smaalidenskaber og Smaahensigter.

At Hovedrollen i dette Stykke blev mæsterlig givet af Mad. Berthelsen, er allerede sagt. Hendes Marton havde al den Naivete, al den Tæppe, som det staaer til hende at give disse naive Piger; og den gamle Kone blev givet med en høi Grad af Natur og Sandhed. I Paris har man funden det nødvendigt at dele denne Rolle mellem forskellige Actricer, da man ei eiede een, som var i Stand til saaledes at forvandle sig. Det, som Anm. især beundrer hos hende, er den ædle Selvfornægtelse, hvorved hun veed saa gandske at opofre endog sin Sang, for at blive Rollen troe; thi umuelig skulde man i hendes: "Vore Cavalerer" gignende den henrivende Sangerinde, som vi kort tilforn havde beundret i den søde: De yndigste Blomster jeg sælger dig; og endnu mere i den fortryllende Elskovs Sang: Af! hvad Behag. Gandske ypperlig sagde hun især Slutningen af den Scene i fjerde Act, som gaaer forved Forvandlingen; uagtet den ufordeelagtige Stemme, hvormed det maatte siges, havde hendes Fordrag her noget ædelt og skønt. Med saa Ord, som Konstværk betragtet, gjør denne Rolle i Anm. Dine Mad. Berthelsen uendelig Vre. Da

Da Favart i øvrigt havde skrevet dette Stykke blot for at skaffe sin Kone en brilliant Rolle, har han kun lidet tænkt paa Stykkets øvrige Personer. Den, der næst Marton har meest at bestille i Stykket, er Lahire, en sand Sancho Panza; og efter dette Wynnster havde da Hr. Gielstrup, med sit sædvanlige Held, klædt og formet sig. Han gav i øvrigt sin Rolle med den comiske Styrke, man ventet af ham. Hans Kone sagde Robinettes Par Repliker med saa meget Liv, og Gfr. Northorst klædte Dronning Berthas Rolle saa skønt, at man vel havde ønsket dem noget mere at gjøre. De øvrige Roller, endog Roberts, som dog er lang nok, er endnu mere tørre og ubetydelige.

Om Dandsene til dette Stykke troer Anm. sig ubesøiet til at sælde Dom, da det deels var blot Dands uden mimiske Scener, og han desuden kun eengang har seet det.

Tordagen den 2 Februarit gav man Hververne, Skuespil i 5 Acter af den yngre Stephanie.

Dette er endda eet af de taaleligste Stykker af denne dramatiske Smører; thi her har han baade havt det Levnet at skildre, som han af Erfaring kiendte, og desuden en skøn Forgriener i Farghar, hvis Hververofficerer han gandske artig har plyndret; kun Skade, at han ei ret har vidst at benytte sig af det, han staa. Det eneste gode, der tilhører Stephanie i Stykket, er Kauzers Episode; især er den Scene virkelig interessant, hvor Kauzer er eene med Kittman, og denne ei vil lade sig bevæge til at tie med hans Subordinations Feil. Denne Scene blev virkelig overmaade godt givet, saavel af Hr. Theßen, som Kauzer, som og af Hr. Frydendahl, som Kittman; dennes Dødsangest, da Kauzer havde taget Sabelen, var især meget naturlig, og udtryksfuld. En anden Rolle, som gjør megen Virkning ved den mesterlige Forestilling, er Berlinden, som maaskee fortjener Sted blant vor store Mad. Knudsens Mesterroller.

I hendes Mund more de mange Gientagelser af: man maa tænke videre frem, som paa en slettere Skuespillerindes Læber nødvendig maatte trætte ubeskrivelig.

Bandedrengens moersomme Rolle havde Hr. Lindgreen, og gav den i Anm. Taaler gandske fortreffelig. Hans skønne Dialect, hans comiske og dog caricaturfrie Spil fortjener de sandeste Berømmelser. Især var han skøn i den Scene, hvor han drak med Kitterman, og alt blev mere og mere fortroelig; ogsaa gjorde han de to Smaating meget godt, hvor han drak af Kittermans Glas, medens denne skænkede i hans; og hvor han, medens denne snakkede med Kørbel, listede sig af sin Stool, og hen paa den, der stod Glasken nærmere, hvorved han da siden kom til at sidde i Midten, som han skulde. Ogsaa hans Scene, hvor han var stolt af at være Staldmester, har mere end een competent Dommer erklæret for mesterlig. Derimod forekom det Anm., som Mad. Clausen i Søstereus Rolle et Klædde saa godt ved Siden af denne Broder, som tilforn ved den forrige. Maaskee gjorde hun vel i, at nedstemme sit Spil lidt efter Lindgreens.

Conversations Scenen i anden Act forekom ei Anm. at gaae med al den Runding og Natur, den udkrævede. Det, der behagede ham meest, var den Maade, hvorpaa von Werten converserede den unge Prechtheim, saa han gandske naturlig altid affaar ham Bejen til Wilhelmine, og nødte ham til at tage en anden Cours; meget godt sagde og i mine Tanker Hr. Due sine Carcasmer. Philippine maae Anm. gjøre den liden Anmærkning, at naar hun siger: Tærof, Pachat, Ultimo, vil dette Ultimo sige, at Pachaten var det sidste Kort, hun havde paa Haanden; hun maa altsaa ei spille ud, i det hun siger Ultimo. End videre maae han indstille til hende, om Philippine ei gjorde bedre i, hun ei loe af de Urimeligheder, hendes døde Fader siger i næste Scene? Hr. Fredelunds Forsægter har forbuden Anm. at sige
Hr.

Hr. Astrup, hvor megen Priis han sætter paa at høres af hende, og hvormegen Være hendes Opmærksomhed for Critik gjør hende selv; ja han tør af Frygt for denne Herre ei engang sige Hr. Preisler, hvor meget han beundrede ham, som Lord Braken; denne Herre vilde vist ellers give ham Sted blandt Anm. Yndlinger. Derimod kan han ei fortie Hr. Schwartz, at han ønskede et Døkke over et Par alt for utilgivelige Emudsigheder i denne Scene; den ene er med Ordet drille, den anden med Fransosernes Angreb. Ogsaa burde nok de Ord, Præsidenten hører Feil af, baade været bedre valgte, og bedre sagte, naar denne Scene skulde være naturlig.

Mandagen den 6 Februar opførtes Landsbyepoeten, Comødie i 3 Akter af Destouches. Dette Lystspil fortjener i høi Grad den Daddel, som findes om det i Lessings hamboragke Dramaturgie, at Forf. comiske ei er af det ægte Slags, som fornøier os saa meget hos Moliere; men at hans Narre i Almindelighed ere af de Klodse, som Affectationen frembringer, og der ere mere folde, end latterlige. Dette gielder fornemmelig om Landsbyepoetens egen Rolle, som ogsaa Lessing udtrykkelig nævner, og som virkelig i Anm. Tanker gandske er skabt til at sætte en god Skuespiller i Forlegenhed. Hr. Knudsen gav den efter Anm. Meening for meget i samme Character, som Baronet i honette Ambition; det var snarere en Tiener, der vilde give sig fornem Vigtighed, end en Landjunker. Yderlig stiv og stram, fuld af Complimenter, mangvert Levemaade, og Prætensioner, skulde nok Herren af Measures være, for at svare til Digterens Idee, men om han endda vilde behage, tør Anm. ei afgøre. Han haaber, at ingen kan tvivle om hans ærlige Agtelse for vor brave Knudsens priisværdige Flid, store Brugbarhed, og lykkelige Talenter; og derfor troer han frit, uden at frygte for at miskiendes — ikke af sin Ven Knudsen, men af dem, der saa gierne uden Guld-
magt

magt ville antage sig de formeent fornærmende Skuespilleres Sag — at kunde yttre det Ønske, at see denne Rolle givet af en Preisler, der meer end een gang i slige Roller har viist sit Talent til at gjøre det umuelige mueligt. Den Rolle, der skal hæve Stykket, og for hvis Skyld det uden Tvivl er skrevet, er Angeliques; og efter elleve Aars Savn havde Anm. da omsider den Glæde, at see denne Rolle igien af Mad. Claussen, og høre Publicum med levende Bifald stadfæste, hvad han saa ofte havde sagt til hendes og dens Noes. Som sande Mesterscener maae han anmærke den med Herren af Masures, især hendes forskiellige og skionne Nuancer af hendes: Ja min Herre! besynderlig den sidste ondskabsfulde og betydende Gientagelse. Overalt kan man med Sandhed sige til Mad. Clausen selv for denne Scene, hvad Peter i tredie Act siger til Angelique: der hører megen Forstand til at spille en eenfoldig saa fuldkommen. En anden Mesterscene af hende, og den sande Contrast hertil, er Philosopheringen for Retten; hun debiterer dette dybsindige Sniksnak med en Præcision, og en Fynd, som om hun havde tilbragt sin hele Levetid ved en Cathedralphilosophs Fodder. For nu — efter Konstdommeres Vedtægt — ikke at ofre hende ublandet Røgelse, maae Anm. tilføie, at hendes Latenter i denne Scene forekom ham mindst heldig.

Dette Tillæg koster tilligemed Morgenposten 2 Rdlr. —
 Subscription modtages hos S. Poulsen, Antonistræde
 No. 324 og 325.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 7.

den 17 Februar 1792.

Nor should the actor think himself above condescending to hearken to their advice, and to attend to their reprehension, or suppose himself, or his art injured by their free Examination of his merits.

Davies's dramatic miscellanies.

Den almindelige Stemme har erindret Anm., at han i at omtale Forestillingen af Landsbyepoeten, ikke burde have forbigaaet den liden Pige, som gav Lises Rolle med saa meget Bisald. Virkelig havde hun overmaade lykkelige Gaver, et heldigt Organ, et tæffeligt Udseende, og mere Frihed og Liv, end man af en Pige paa hendes Alder kunde vente, eller fordre. Saa vel fornøjet imidlertid Anm. var med hende selv, og saa tier den Opmuntring var ham, som Publicum med saa rund en Haand tildeelte hende, saa lidet billiger han i det hele Foredraget af hendes Rolle. Hendes Læremester stak i hans Tanker for fiendelig igienem; der var for megen Fjindhed, for megen Kunst i hendes Diction til, at den skulde være naturlig for et Barn, hos hvilket Naivetet maae stedse være en Hovedegenskab. Hertil kom endnu den liden Omstændighed, at disse lærte Tonebøininger ikke altid blev sammenfnyttede ved de fornødne Overgange, hvilket gjorde det kunstlede deri endnu mere fiendeligt. Naar man har Børn for sig, og især af saa decidert Talent, som denne lille Pige synes at være, bør man meget forlade dem sige Rollen efter deres eget Hoved, og blot hielppe og rette paa de urigtige Stæder deri, end declamere dem Rollen for; en Methode, som endog med
vorne

vorne kun sparsomt maae bruges, men som syntes at være anvendt med hende.

Til Landsbyepoeten gaves Balletten Dido. Anm. opsætter med Glid at tale om dens Forestilling, indtil han kan blive saa bekiendt med den, at han kan anstille en Sammenligning mellem den og Metastasios Didone abbandonata, hvorfra vor Galeotti uden Tvivl har taget sit Emne. Dette vilde deels sætte denne for-
tiente Kunstners Genie i saa meget des større Lys, da man vilde see, med hvormegen Smag han har bortkastet alle de fremmede og upassende Episoder, hvormed Digteren af Fjædelighed imod den italienske Operas Constitution havde belemret Emnet; deels vilde det og give Anledning til en bestemt Karakteristik af Dido selv, og forskaffe Konstellersen den fornøielse at sammenligne Mimet og Poesie med hinanden, og at veie ved sig selv, om Metastasio har skildret Didos Kierlighed for Aeneas, og hendes Gæleekamp, hvor hun tvinger sig til at give Jarbas sin Haand, mere levende og rørende, end de male sig i Kunstnerindens Ansigt, i hendes Digt, og Epil. Reent skulde man dog ei lade den danske Terpsichores gyldne Dage, en Galeottis, Frølichs, Wiørns, og Stuarts Epoke svinde hen, uden dog at søge at bevare nogle Mindesmærker deraf til Fremtiden.

Tirsdagen den 7 Febr. De forstillede Utroeskaber, Comoedie i een Act af Barthe. Disse fine franske Conversations Stykker ere ei mere for vor nærværende Gane, der forlanger engelsk Kostbeaf, for at pirres. Gandcke bør de dog nok uden Tvivl ei forvises af Skuespladsen, da de ere den bedste Skole for Skuespillerne, der i vore nymodens Stykker vænnes til saa megen baade tragisk og comisk Caricatur. Hertil blev givet Syngespillet Riibmanden af Smyrna, og en Entree.

Torsdagen den 9de den Tienstfærdige, Comoedie i tre Acter efter det franske. Af sit gandske Hierte underskriver Anm. Schinks Dom, der i sine dramaturgiske

turgiske Fragmenter falder det en høist maver og tør
 Tingest, en Esquisse til en Comoedie, men ingen Co-
 moedie. "Enkelte gode Træk, siger han, enkelte
 "Indfald, hist og her en Situation, der kunde have
 "blevet noget af, men der er intet blevet. Ikke een Ca-
 "racter er udført, lutter halvmodne Skabninger, som
 "Skuespilleren kommer i Forlegenhed med, hvad han
 "skal gjøre af. Selv den meest udførte Character i
 "Stykket, den Tienstfærdige selv, er kun et Frag-
 "ment af en Character. De andre, især Baronesse Vieux-
 "bois, er slet aldeles intet." Det, der især gjør dette
 Stykkes Mangler, er, at den Tienstfærdiges Tienst-
 færdighed hverken sætter ham eller andre i latterlige
 Situationer nok; den eneste med Vertac er nogenlunde
 godt anlagt, skøndt langt fra ei nyttet nok; og her er
 virkelig et godt Vemne endnu ubrugt for den comiske
 Digter, der har Talent til at betiene sig deraf. Han
 maa for alting lade den Tienstfærdige komme selv i
 yderste Forlegenhed ved sin Tienstfærdighed, han maae
 lade ham paanøde Folk af gandske modsat Interesse
 sine Tienester, og hvert Dieblif komme i ny Forplum-
 ring, og rive ned med den ene Haand, hvad han byg-
 ger op med den anden. Det engelske Theater eier et
 Lystspil af Mistr. Centlivre under Navn af the busy
 body (den Stundesløse); Marplot, Hovedpersonen
 deri, er en Døsmer, der deels af Nysgierrighed og
 deels for at gjøre sig vigtig, skal blande sig i alting,
 og overalt gjør Fortred, og kommer galt afsted, hvil-
 ket giver Anledning til meget moersomme Situationer.
 Indtil en dansk Digter behandler selv hiint Vemne,
 var det at ønske, at en heldig Omarbejder vilde give
 os en localiseret Oversættelse af det engelske Stykke;
 det vilde i det mindste mere en Hob mere, end det
 franske.

Hvad Schink siger om Dervieux Rolle, samtyk-
 ker Alm. aldeles; den eneste Maade at høre denne
 Character paa, synes ham, at give den en stærk Til-
 sæt-

sætning af Stundesløshed og Selvflogskab. Men det forekom ham, som Hr. Schwartzs ei noksom udtegnede denne Character. Hr. Musted var Commandeur Vertac; uagtet denne Rolle langt fra ei er bleven eller har virket, hvad den kunde, er dog hans Scene med Florival een af de moersomste i Stykket; ogsaa blev den i det hele overmaade vel givet, kun eet eeneste Sted forekom det Anm., som Florival tog en Tone, der vel ei saalet er hørt mellem Folk af Stand og Opdragelse. I øvrigt er Florivals Rolle, skøndt den længste, tillige den tomme i Stykket, og den eneste Fornøielse, man kan have ved den, er den Fiinhed og Rigtighed, hvormed den — hiint enkelte Sted undtagen — siges, og udføres af Hr. Rosing. Baronesse Vicurhois Character er heller ei udtegnet. Imidlertid synes Anm., at den trættefiære Kierling, Rappenskrallen er det, der fornemmelig ligger til Grund deri. Den dumme Tiener blev overmaade godt givet af Hr. Jbsen, ogsaa er hans Rolle den, der morer meest af dem alle, skönt den er en episodisk, og med det hele aldeles usammenhængende Scene.

Efter Stykket Le diable a quatre comisk Ballet af Hr. Galeotti.

Fredagen den 10de Lilla.

Mandagen den 13de Menneſſekhad og Unger. Endnu stedse beholder dette Skuespil sit Tillob og sit Bisald, og selv de, der ofte have seet det, see det bestandig med ny Fornøielse. Hr. Jbsen havde i Aften rettet den liden Ting, der sidste Gang var erindret imod ham, og marqverte saare nydelig Overgangen fra Glæden, da han fik Brevet, til Forundring, da han saae, hvem det var fra. Endnu et Sted af ham, som fortienet at udmærkes, var det fortroelige Tonesfald, hvori han meddeelte Mad Møller sit Forslag, at hidse Gaardhundene paa Tobias. Ogsaa er Fortællingen om den vaade Excellence, og Monologen om Piberne overmaade god. Hr. Rosing Meinau. Der er

er en Simpelt og en Sandhed i hans hele Foredrag af denne Rolle, som i mine Tanker er den sandeste Kunst. Anm. vil blot erindre om den Maade, hvorpaa han i sin første Scene gaaer hen imod Hytten, og medens han gaaer derhen, siger sine sidste Replikker til Frants. Det er ei Theatervæsen, ei Spil, det er Natur. Ligeledes den Maade, hvorpaa han betiener sig af den Vog, og hans Die, der vogter paa Døren, medens han giver Tobias Pengene. Den Gradation, hvormed han siger den Replik: naar man maae have den Ære at spise med dem, og de to følgende, har megen Energie; men hans sandeste Mester-scene er dog uden Tvivl den med Horst. Skulde Anm. gjøre nogen Anmærkning om denne Scene, var det, at han i det mindste heller ønskede det bittre Smil, end den høie Haanlatter paa adskillige Stæder i den, da den sidste ei sielden har en ufordeelagtig Indflydelse paa den følgende Replik's Tone; overalt foragter Meinau Menneskeligheden formeget til at lee lydelig af den. Hans Fortælling er i øvrigt et Mesterstykke af Diction, især var det Sted om Bennerne særdeles heldigt. I hans sidste Scene rører, synes Anm., Eulalia ham for fiendelig, man forudseer Udfaldet for meget. Mellem hans mesterlige Scener maae man derimod anføre den med Frants, efter at Horst er gaaet; lidt mere Enthusiasme skulde dog maaskee Beskrivelsen af Visnapore have havt. Meget simpelt og naturligt siger Hr. Knudsen sin Frants, kun burde maaskee det Sted: "Ja de har!" i tredje Act, været sagt mindre vreedt. Saa snart Meinau rækker ham Haanden, og spørger: Har jeg gjort dig Uret? er Frants strax god igjen. Hr. Due Tobias, havde fulgt den ham gjorde Anmærkning, at han burde prøve paa, at gaae efter Meinau. Anm. gjør sig en Glæde af at anføre hver af vore Skuespillere, der gjør ham den Ære, at høre hans Anmærkninger, for at overtyde Publicum om, hvorlidet vore agtværdige Kunstnere have agtet paa den
gjorte

giorte Opfordring til et Korslog mod Dramaturgen. Mad. Rosing Eulalia. Maaskee var denne sande Kunstnerinde ei gandske saa heldig i at udføre alle de første Sceners fineste Skatteringer, som forrige Gang; maaskee havde Overgangene i Scenen med Horst ei al den Qvindekunst, og Qvindefinhed, som han sidst med Beundring blev vaer; men man maae ogsaa maale hende med sig selv for at savye dette; thi om Ann. endog først havde seet denne Rolle af hende i Aften, var hun dog stedse den bedste Eulalia, han havde seet. Særdeles stort var det Sted, hvor hun boiede sig need, for at kysse Drengen, derpaa knælede, som for ret at give sig i Snak med ham, og nu saa pludselig, og med saa megen Smerte kom op. Det, der især gjør hendes energiske Stæder saa giennemtrængende, er den Siels Fasthed, hun siger dem med; man mærker, hun klæmper med sin Smerte, og man kan af den Styrke, hvormed hun nedtrykker den, domme, hvor stor den maae være. Saaledes hendes: Jeg var gift. Særdeles heldig var Scenen med Grevinden, især Bekjendelsen; det Dieklis Krampestyrke f. Ex. ved: "Jeg er det Creatur!" og nu den kolde Fortvivlelse, hvormed hun taler om sin Mand, sine Børn, og sin Fader. Endnu et Sted, som maae anmærkes, er hendes: "O Gud bevare Dem derfra!" Dette kommer saa gandske ubetænkt ud af hendes Siel; Tone, Gebærde, og alting viser, hvordan det — saa at sige, brister ud, uden at hun er i Stand til at holde det tilbage. Hendes Scene med Lotte er et Mesterstykke af Conversation og simpel Bærdighed.

Mad. Rosings sidste Scene er et Mesterstykke, som det imidlertid er tilgiveligt, om Ann. ei kan udvikle, da Kunstnerinden vel ei selv kunde gjøre reede for den. Hun lader her blot sit Hierte tale; de Taarer, hun astørrer, ere virkelige, og de Pauser, disse astvinge hende, ere ufrivillige. Vi høre her, hvordan den sande rørte taler; denne Bestræbelse for at ned:

nedtvinge sin Graad gjør langt anden Virkning end den fremkunstlede Hulkan, og det Glæberie, som Tørklædes Actricerne — for at laane det Navn af Lesing — i de pathetiske Scener hiemsøge os med.

Blandt Stykkets øvrige Personer maae man endnu udmærke Hr. Elsberg, hvis General, saa meget den end altid har behaget Anm., dog denne Aften forekom ham besynderlig skøn. Særdeles var han saare god i de tvende Scener med Bittermann; ogsaa siger han sin Fluemonolog meget godt; men denne vilde maaskee endnu tage sig bedre ud, hvis han slog Fluier i det, han talte, og ei blot i Monologens Pauser.

Anm. har i No. 5 af disse Blade lovet et Udtog af Eulalia Meinau, et borgerligt Sørgeespil i 4 Acter ved Skuespilleren Ziegler. Denne Forf. har rigtig indseet, at Eulalia og Meinau ei kunde, og ei maatte leve lykkelige med hinanden; men han har ei vidst at holde Maade med deres Ulykke. Otte Aar have de levet sammen, men endnu bløde Eulalias Bunder, ja stærkere end tilforn; hun seer, hun har forgiftet sin Meinaus Dage, myrder hans Fryd. Amalie, hendes Datter, Sophie, hendes Pige, Meinau selv oprive hvert Dieblif usforvarende hendes Saar. Oven i Ribbet har Wilhelm, der er en trodsig Dreng, havt Klammerie med en af hans Gævnaarige, der har ladet ham høre hans Moders Feiltrin. Derover beslutter Meinau at bringe ham et andet Sted hen, dog uden at sige Eulalia den sande Aarsag. Horst kommer, hans Svoger og Søster ere døde; dette har gjort ham menneskefiendt. Meinau aabner ham sit Hierte, tilstaaer ham, at han seer Eulalias Brøde endnu fra en sortere Side end fordum. Horst raader ham at rive sig fra hende, og paatager sig at forberede Eulalia dertil. Simidlertid skal de samme Aften paa Val hos Commandanten, der ogsaa har indbudet Horst, men inden de tage derhen, skal denne tale med Eulalia; han gjør det, fortæller hende Meinaus Beslutning og dens Aarsag,

sag, og han afsnøder hende hendes Samtykke. Nu gaae de til Commendantens; der træffer de en fremmed General, og denne er — Eulalias Forsører, der for at undgaae Meinaus Hævn har udgivet sig for død, har taget Krigstjeneste, svinget sig i Beiret, og er bleven en fortreffelig Mand. Eulalia kender ham, og daaner. Meinau kommer til, erkender ham, kalder ham sin Vres Morder, og bringer Eulalia bort. Generalen og han skal nu slaaes. Han gaaer til Balpladsen med Horst. Eulalia faaer det at vide af et Brev, han efterlader sig, og iler efter ham. Generalen er den første paa Stedet, med det Forsæt at lade sig skyde af Meinau. Meinau og Horst kommer; Evetampen gaaer for sig; Meinau fælder, og tilgiver ham; i det samme kommer Eulalia med sin Datter, seer Generalens Liig, kender det, og styrter ned ved det. Midlertid iler Meinau bort; Eulalia kommer til sig selv, finder Generalens ladte Pistol, vil skyde sig med den, men da man brydes med hende, for at hindre det, gaaer den af i Luften. Herved gaaer Eulalia i sig selv, og beslutter at leve gandske for sin Datter.

Foruden alt det græsselige og usandsynlige, her er sammendynget, og som den nymodens Dialog endnu gjør modbydeligere, er her endnu en Episode med en gal Musikus Richter, hvis Kone er løbet med hans Modeskriver, og som bidrager til at gjøre Meinau hans Skiendsel end søleligere. Mod denne Episode er Lenzes og Klingers meest affindige Scener, racinisk correcte og racinisk delicate.

En anden Fortsættelse af Eulalias og Meinaus Historie, skøndt ikke i dramatisk Form, har en dansk Forf. alt nogetid havt under Arbeide; Tiden vil vise, om han er heldig nok til at undgaae de Skær, hvorpaa hans Formænd stødte an.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 8.

den 24 Februar 1792.

Nor can we hope, he will a stranger spare
Who gives no quarter to his Friend Voltaire.

Churchill.

Til Menneſkehad og Anger blev Mandagen den 13 Febr. givet en Entree.

Tirsdagen den 14de De tvende Sedler, de tvende Gierrige og en Entree. Om Forestillingen af tvende Sedler er sagt ſaa meget, at det maaskee vilde være Læſerne intereſſantere at ſee noget om Stykket ſelv. Det egentlige Original er af Ridder Florian. Hovedpersonen deri er Anders, ſom i Originalen hedder Arlequin, men denne Arlequin er ei den tydske plumpe graadige Hansvurst; denne Person ſkal, ſaaledes beſkriver Florian ham, være god, from, aabenhjertet, ligefrem, uden at være taabelig, tale reent, og udtrykke med Naivetet et meget ømt Hjertes Følelſer. Denne Arlequins Roman har han videre udført i tvende andre Skueſpil, der ere at anſee, ſom en Fortſættelſe af dette, og ſom fremſtille Digterens Helt i Livets meeſt intereſſante Stillinger, nemlig ſom Ægteemand og Fader, ligesom de to Sedler viiſte ham ſom Elſker, diſſe tvende nydelige Stykker, der ingenlunde ſtaaie i Værd under dette, hedde le bon menage (forandret af Anton Wall under Navn af die gute Ehe) og le bon Pere; *) Stammetræet, ſom ogsaa er en Fortſættelſe af de tvende Sedler, er gandske af Anton Wall, og deri har Florian ei mindſte Deel. Han har ſelv i ſin Fortale givet Tilladelſe til at forandre denne Arlequin i de
to

*) Af Florians ſamtlige Værker kan med det førſte paa Boghandler Pouſſens Forlag ventes en Oversættelſe.

to Sedler og det gode Ægteskab til Lubin, og saaledes har Anm. ogsaa for 10 Aar siden seet det første Stykke givet paa fransk af den pinsartske Børnetrup. Anton Wall har naturligviis heller ei ladet ham beholde Navnet Arlequin, men derimod har han forøget Rollens comiske Side, ja vel endog hist og her gjort Arlequin mere taabelig, eller rettere mere barnagtig, end han efter Florians Mening skulde være. Gandste lykkelige ere heller ei de Forandringer, han har foretaget med Florians Scapin, som han her har gjort til en Barbeer. Dersom man altsaa ei har i Sinde at give os Stammetræet, som dog uden Tvivl er et Stykke af megen theatralisk Virkning, og der, spilt, som det her vilde, og maatte blive, sikkerlig endnu gjorde mere Lykke end Sedlerne, havde det været at ønske, at man aldeles ei havde givet sig af med Anton Walls Omarbejdelse, men gandske holdt sig til den franske Original. Det eneste, de to Sedler i Anm. Tanke har vundet i Forandringen, er, at Scenen er henlagt paa Landet; i Stæden for den i Originalen er i Hovedstaden; thi unægtelig ere baade Grethes og Andersens Characterer meget mere landlige, og gandske i samme Smag, som Steffen og Lise, Annette og Lubin, og andre deslige. I Fortalen gjør Florian Undskyldning for den Scene, hvor Argentine narrer Seddelen fra Scapin, og tilstaaer, han her burde have anvendt et vigtigere Middel. Uden Tvivl er han for streng mod sig selv; eet kunstigere Anlæg for at fange Skielmen havde uden Tvivl stukket ild af mod disse Personers saa gandske ukunstlede Sæder. Ogsaa er denne Scene just den, der — vist nok og for sin ypperlige Forestillings Skyld — altid har gjort det meest levende Indtryk paa vort Publicum.

Torsdagen den 17de Skotländerinden, Skuespil i 5 Acter af Voltaire. Man veed, at Voltaire, deels for at gjøre mere levende Indtryk paa Publicum, deels vel ogsaa for at unddrage sig Frerons Tiltale, og dog tillige kunde gjøre Angrebet paa denne hans personlige Fiende

Fiende saa meget mere mærkeligt, udgav dette Skuespil for at være skrevet af en Skotländer ved Navn Hume, Forf. til Sørgespillene Agis og Douglas, og navngav en opdigtet Person, Jerome Carre, som Oversætteren deraf. Denne listige Opfindelse nyttede han end ydermere til at sprede blandt Pariserne et meget vittigt Brev under den foregivne Overs. Navn, hvori han endnu gav den omtalte Freron, hans uforsonlige Fiende, og Originalen til Frelon, nogle gandske ubarmhiertige Stød; ogsaa kunde han under denne Maske frendrage Stykkets Fuldkommenheder, og yde sig selv den Nøgelse, han var saa kær efter, og derpaa har han da ei heller sparet. Saaledes siger han gandske ligesrem i sin Fortale: "Dette Stykke synes os af dem, der kunne lykkes i alle Sprog, fordi Forf. maler Naturen, der er eens overalt." I denne Tone bliver han da ved at udbasune Stykket, under Skin af at lade dets navnkundige Forf. vederfares Ret. Men den Roes, som endda falder Anm. allermærkeligst, er denne: "Det som har opvakt vor levende Forundring i dette Stykke, er, at Stædets, Tidens, og Handlingens Eenhed; der saa punktlig ere iagttagne." Anm. vil ei her undersøge, hvorvidt de tvende første Eenheder virkelig ere Fortienester, for saavidt de ei staae i nødvendig Forbindelse med den tredie; eller om de ei skulde være en Bedtægt, optaget efter det græske Theater, hvor Choret's Forblivende paa Scenen havde indført den, og som vi uden Grund blot for dens Eldes Skyld holde Hævd over; men er end Stædets Eenhed en Fortieneste, da har dog neppe Voltaire Grund til at gjøre sig meget til af den i dette Stykke. Scenen begynder i Caffestuen; Lindanes Bærelse er ved Siden deraf, men saaledes at man ei kan see det. I første Act kalder Berten Polly ud i Caffestuen, det gaaer an; men strax derpaa kommer Lindane selv ud af sit Bærelse, for at snakke under 4 Dine fortroelig med Polly; gjorde hun ei dette sikrere i sit Bærelse? Er det sandt, at man

mere

mere bør see paa Stædets Rigtighed end dets Eenhed, da er allerede her det første opofret for det sidste; thi unægtelig er den offentlige Skienkestue ei det rigtige Sted at tale om sine hemmelige Anliggender i. Det samme kan man sige om anden Act, hvor Ladi Alton banker paa hos Lindane; uden Tvivl var det her meget rigtigere, at hun gik ind, end at den besteedne frygtsomme Lindane kom ud til hende, da hun dog kunde vente, at deres Scene vilde blive af det Slags, som det er høist ubehageligt at have Bidner ved. Men endnu værre er det i 6 Scene. Freport kommer ind i Skienkestuen, og taler med Fabricius, han hører tale om Lindane, og falder paa at vilde drikke sin Chocolate inde hos hende, han støder Dørren op til hendes Værelse, og gaaer ind. Da han altsaa forlader det Værelse, han er i, og gaaer ind i et andet, maae dog vel Stædet forandres. Ogsaa hører man, at Fabricius vil først have Lindanes Tilladelse til at bringe ham Chocolate der, ogsaa klager hun over, at han kommer saaledes ind til hende; altsaa er de jo dog nu ei i Skienkestuen! hvor bliver her Stædets Eenhed af? der siges vel i en Note til Originalen, at der paa Theaterne i Lyon, Marseille, og andre Stæder, var paa Theatret et Kabinet ved Siden af Kaffestuen, saa man altsaa har fundet see begge paa engang; men dette maae Anm. tilstaae, han ei saa rigtig kan forestille sig. Paa vor Skueplads bevares rigtig nok Stædets Eenhed, thi der kommer Lindane lignt ud, og sætter sig i Skienkestuen; men dette er dog vel i høieste Grad at synde imod Sandsynligheden, og desuden kan man da aldeles ei begribe, hvad alt det er, hun klager over, at han er kommen til hende, da hun tvertimod kommer til ham. Virkelig vilde en Machinmester faae meget at gjøre, hvis han skulde iagttage Stædets Rigtighed i dette Skuespil.

Hvad Handlingen angaaer, da er der nok for saa Situationer i dette Stykke til, det skulde gjøre megen Effect. Lindane flynker, og klager nok, men man
 ser

feer hende ei i nogen synderlig Ulykke, naar man und-
 tager den ene korte Situation i femte Act, hvor hun
 er i Kamp mellem en Datters og en Elskerindes Følel-
 ser. Den Fattigdom, der skulde gjøre hende interes-
 sant for os, kan neppe udrette det, da vi intet see der-
 til, og ei mærke, at den i nogen Henseende trykker
 hende. Fattigdom selv er overhovedet en temmelig
 utheatralisk Ting, naar man ei veed, at gjøre den rig-
 tig ved sine Følger. I Troe ingen forvel, tage vi
 Deel i Frue Dormins tunge Kaar, fordi de udsætte
 hende for Vertens Grovheder, og — hvad endnu er
 værre — nøde hende at modtage Hielp af en Thores.
 Det eneste, Lindanes Armod her udretter, er, at den gi-
 ver Freeport Anledning til at vise sin Udelmodighed;
 ogsaa er Freeport virkelig den interessanteste Person i
 Stykket. Han har ogsaa, som Lessing fortæller, gi-
 vet Anledning til, at de Engelske har omplantet dette
 Stykke paa deres Grund under Navn af den engelske
 Riigsmænd, hvor denne Rolle endnu er bleven be-
 tydeligere. En italiensk Oversætter har derimod gjort
 ham til en venetiansk sød Herre, en Forandring, som
 ei kunde tænkes uheldigere. Freeports Rolle var i Anm.
 Tanke ogsaa den, der lykkedes allerbest ved Forestilling-
 gen. Hr. Gielstrup sagde den med en jævn tør Uerlig-
 hed, som var gandske fortreffelig, og som gandske yp-
 perlig characteriserede den Mand, der var underlig, uden
 selv at vide, han var det. Han var baade Humorist og
 veldædig uden Stoi, uden Prætensioner; kort sagt,
 det hele gjorde Hr. Gielstrup uendelig Værd, han var
 naturligere, end hans danske Forgienger, og havde
 meer Energie, end Desessarts, af hvem Anm. saae
 denne Rolle i Paris. En eneste ubetydelig Ting
 maae Anm. imidlertid indstille til Hr. Gielstrup selv:
 om ei Begyndelsen af den Replik: "Jeg har gjort
 en Reise til Jamaica" ligesaavel som Slutningen,
 burde henvendes til Lindane. Frelons Character giver
 hos os ei den Sensation, som i Frankrig. Deels
 gælder det om os, hvad Lessing siger om de Tydske,
 at

at vi. overhovedet ere for ligegyldige mod alt, hvad der angaaer vor Litteratur, til at bekymre os meget om dens Epyestuer. I det mindste skulde saadan en Character, for at interessere os, være dansk; være med eet Ord, som Skriver i Harlequin Patriot. Ogsaa havde den vel i Frankrig selv gjort mindre Opsigt, havde man ei erkendt Freron deri, og hvad endnu er det værste, havde han ei selv haft den Ubefindighed at gienkiende sig deri. Om imidlertid Freron virkelig havde været den foragtelige Karl, Voltaire vilde udskrige ham for, kan man dog nok ei undskylde den utilladelige Hævn, at bringe ham personlig paa Theatret. Om endog den afbildede Person fortjener Rævselsen, er det dog at for nedre Theatret, naar man saaledes bruger det til en Gabestok; og fremfor alt maae man frygte for, at Ras den ogsaa kunde komme til Folk, som ingen anden Brøde havde, end at mishage en Digter eller Skuespiller. Lessing troer, at Voltaire havde taget denne Character af Goldonis Caffehuus, hvor der rigtig nok er en Don Marzio, som ligner ham meget; ogsaa omtaler Voltaire i sin Fortale Goldoni paa en Maade, som vel kunne bestyrke denne Mistanke. Da imidlertid Goldoni i sin Biographie intet melder derom, hverken hvor han taler om sit Caffehuus, og heller ei i Anledning af hans egen Oversættelse af Skotländerinden, maae han dog ei have troet, at den franske Digter her havde begaaet noget Plagiat.

Anm. har yttret sin Meening om Lindanes Rolle; han maae tilføie, at Hfr. Astrup især i de første Scener ei fyldestgjorde den Forventning, hvortil hun har berettiget ham. Hendes Tone forekom ham især i første Act noget sørgmodig og slæbende, hvortil vel Rollen i høi Grad frister, men som man af en af vore bedste og smagfuldeste Actricer dog ei venter sig. Skønne vare derimod især hendes Scener med Ladi Alton. Endnu maae han gjøre hende opmærksom paa en Oversættelses Feil, som findes i hendes Rolle. "Et ædelt Hierte" siger hun i 7 Acts 2 Scene, kan være ubedrageligt
mod

mod 1000 Anfald ” Dette giver slet ingen Mening. “Et ædelt Hierte holder Stand” skulde det i det mindste hedde, for nogenlunde at udtrykke Originalens Mening. Anm. er saa vis paa, at Jfr. Astrup optager hans Erindringer vel, at han med Svarsmændens gunstige Tilladelse ei engang vil gjøre hende en Compliment for det.

Det er andensteds erindret, at Ladi Alton vel burde være i en ung Actrices Hænder. Er det ei en Dame, som Grandisons Olivie, en Mandinde, hvis Skønhed kunde fængsle i første Dieblis, men hvis voldsomme Charakter affkræftede siden, da falder der et meget slet Lys paa Murrays Character. Den Scene, hvor Monrose erklænder Murray, burde der i Anm. Tanker være mere Liv i; baade burde den gaae Slag i Slag, og tillige alle Personer være i Bevægelse; Monrose trække, Lindane i samme Dieblis kaste sig for ham, Fabritius løbe angstlig imellem ham og Murray, Freeport kaste hen for at trække ham igien til Side, Murray rolig, men hurtig lægge Papiret fra sig, trække og kaste Kaarden, alt det maae skee i en Haandevending. Det er uden Tvivl i Følge en gammel Tradition, at Polly, naar Freeport spørger: er Lindane da Tomfrue? svarer med en betydende Langsomhed: ja! og jeg saamænd ogsaa. Ved dette tilfattede saamænd, og ved denne Tone faaer denne Replik en med Pollys Character høist upassende Tvedydighed, thi hendes Mening er blot, at ingen af dem er gift, og jo lettere, jo flygtigere det siges, jo rigtigere er det.

L i t t e r a t u r.

Adskillige af Læxægets Læsere have spurgt Anm., hvad det var for et Skrift til Jfr. Bredelunds Forsægtelse, han nogle Gange havde omtalt. Han holder det alt saa for sin Pligt at underrette Publicum, at der allerede for nogen Tid siden hos Bogtrykker Christensen er udkommen et Product kaldet: Velfortient Svar til Rigsbenhavns Dramaturg o. s. v. Fors., der synes en stor
Fors.

Forfæter af Jfr. Fredelund, er egentlig breed, fordi Ann.
 havde beklaget hende, at hun havde maattet vise sig i en
 Rolle, som udsatte hende for en usordealagtig Sammen-
 ligning med en gammel og fortient Actrice, der for ei
 saa meget længe siden med almindeligt Bitald havde spilt
 denne Rolle. Gierne vilde Forf. indbilde Publicum, at
 Ann. af Vartisthed for Jfr. Astrup ei gierne havde seet
 denne Rolle givet af Jfr. Fr.; men uden at tale om, at
 den første, hvis hendes Værd ei noksom var erkiendt, nød-
 vændig maatte vinde ved, at kunde lignedes med en aldeles
 nybet Actrice, ligger en Afhandling i Lommebogen skreven
 1787 for Publici Øine, hvoraf man kan see, at det er
 ei blot i dette enkelte Tilfælde, Ann. ugierne saae en god
 Kunstnerindes Mesterrolle betroet en Begynderinde, men
 at det hos ham er Grundsatning grundet paa Erfaring,
 at det er den største Ulykke, man kan gjøre Begynderinden,
 enten denne saa er Jfr. Fr. eller hoo det er. At han imid-
 lertid har erklæret det en uforsvarlig Forvovenhed af
 denne at spille Louise, er med Svarskriverens Tilladelie ei
 sandt; han har beklaget, ei bebrejdet hende; thi det staaer
 dog vel ei til hende, hvad hun vil spille eller ei? Iøvrigt be-
 hager han at lade Anna. høre, at Louise ei er sværere, end Eu-
 genie, og at Jfr. Fr. som Eugenie har afvungen Ann. Taare.
 Herved er blot den liden historiske Omstændighed at anmærke,
 at Ann., da Jfr. Fredelund spille Eugenie, var i Hamborg;
 saa langt kunde da vel hendes Spil ei virke; ligesaa sitre
 ere flere af hans Efterretninger. Saaledes bebrejder
 han Ann., at han hverken har tordet tale om vor nu-
 værende Ariadne eller Emilie, fordi begge disse spilt: efter
 en Actrice, der fortjener hans Høiaatelse udeelt. Imid-
 lertid findes begge disse Roller anmeldte i sidste Mars Mor-
 genpost med al den Grimodighed, Ann. troer, at skulde
 tvende Actricer, der have Fortjenester nok til at kunde taale
 Sandhed. Endelig opfordrer Forf. vor Skuepladses Dir
 til offentlig at forsvare de af Ann. dadlede Begyndere, og
 smigrer sig med, hans Exempel skal formaae Skuespillerne til,
 offentlig at frabede sig dennes Rettelser; da denne som en
 blot Theoretiker ei maae bedømme Skuespillernes Udvortes,
 vagter Forf. som erklærer sig for en fuldkommen Lægmand,
 erkiender sig competent dertil. Quiescat in pace.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 9.

den 2 Marti 1792.

For me, by Nature form'd to judge with phlegm,
I can't acquit by wholesale, nor condemn.

The Rosciad.

Til Skotlænderinden, Kierligheds Magt, Ballet.
Fredagen den 17de Foregivne Exerie og Balletten Lina og Malwais.

Mandagen den 20de Jeppe paa Bierget og Balletten *le Diable a quatre*.

En udførlig Udvikling af Hr. Gielstrups Mesters spil i dette Stykke findes i dramaturgiske Samlingers tredie og fjerde Heste, hvortil Anm. saa meget hellere vil henvise, da han ei blot har den af sine egne Sagttagelser, men og af Kunstnerens egne skriftlige Anmærkninger, og altsaa kan være des sikkrere paa dens Paalidelighed. Det var høilig at ønske, at flere af vore tænkende Kunstnere vilde optage Hr. Gs. Eksempel, at gjøre sig en skriftlig Characteristik over sine vigtigste Roller: ei allene stode de da ei fare for at forvildes igien fra det rette, naar de engang havde fundet det; men disse deres Anmærkninger vilde tillige blive en sand Skat for Skuepladsen, og de vilde dermed, naar de engang forlode Banen, kunde efterlade deres Eftermænd deres Aand, og ei blot deres Røppe.

Tirsdagen den 21de Landsbyepigen, og en Entree.

Torsdagen den 23de Stregen i Regningen, Lystspil i 4 Acter af Jünger. Endelig synes da den tunge Skiebne at formildes, som ei har vildet, at man skulde kiende denne næst bedste af de nulevende tydske comiske Digtere, uden netop af hans fletteste Arbejder.
Ende.

Endelig faae vi da eet af hans virkelig gode Lustspil opført, og nu vil det da vel ei vare længe, førend hans aabne Brevverling, og hans Rioler fra Lyon ogsaa ville komme paa vor Skueplads. Dette, saa megen Vittighed, saa mange sande comiske Scener det end indeholder, bærer dog fiendelig Præget af, at det er mellem hans første Arbejder. Saaledes er unægtelig 4 Act den tomme i Stykket; saaledes burde nok ogsaa Lieutenants Heltégierning været noget omtalt i de foregaaende Acter, hvortil der maaskee havde været Leilighed i Tienerens Monolog, hvor han sammenligner sin Herre med Epicur og Alexander; saaledes gaae, og komme Personerne nok undertiden uden synderlig Anledning. Forestillingen var i det hele meget moersom; da Stykket er gientaget Mandagen den 27 Febr., vil Anm. her tage begge disse Forestillinger under eet.

Stykket aabne Charlotte, Oberste Hizzigs Niece (Anm. holder i øvrigt ei af, at en hidsig Oberst hedder Oberste Hizzig, dette ligner saa meget den gamle Hansvurst-Comoedies caracteristiske Navne) og hendes Pige Nette (Mad. Preisler og Mad. Gielstrup). Charlotte seer længselsfuld og begierlig ud af Vinduet, Nette staaer bag ved hende med en Hat, hun skulde have paa, men er løbet fra. Da Anm. her træffer paa to Actricer, som formodentlig maae være af dem, det hedder, han ei tør laste, siden de ere af dem, han alleroftest har Anledning til at rose, maae han dog her give en Prøve paa det modsatte. Er Charlottes Bendinger for det Vindue naturlige? og bør Nette vel kaste Hatten fra sig, før hun siger: Saa kan hun sætte den paa selv? Var overalt Charlotte ei mere den overgivne Pige end den vittige Frøken? Anm. havde den Fornøjelse at see Stykket i sin Nyhed spilt i Leipzig af det bondiniske Selskab, som det var skrevet for; meget mueligt, at Mad. Reinekes Characteristik i denne Rolle har bestemt hans Ideer derom; imidlertid troer han i Følge den sande Agtelse han har for den danske Kunstnerinde, ei at burde tildageholde dem. Den,
Char:

Charlotte ventede efter, var Assessor Brandt, Hr. Röhne, som hun ved sin Faders Testament er bestemt til at ægte. Han kommer, og nu høre vi, hun ei vil have ham, og han heller ei hende, og at hun egentlig længtes efter ham, for at faae dette aftalt. Efter nogle Omsvøb og Complimenter komme de begge ud med Sproget; og her maae Ann. atter spørge Mad. Preisler, om ei den Repl. "finder de ei Hr. Assessor, at det var den dummeſte Streg, min Fader kunde giøre, at bestemme os for hinanden! maae siges meget hastig, og komme gandske ovenbuckende paa ham, naar hans: O jo! skal blive naturligt? der var i øvrigt nogen Forvirring i denne Scene, som giør, at Ann. ei troer, at burde gaae videre i Detail af dens Udførelse; han fiender Mad. Pr. forvel til, at troe at behøve at sige hende, at just det, der giør Vittigheder, og især qvindelige Vittigheder interessante, er, at de siges uden Prætension, uden Bægt; og at hun allermindst behøver at give dem Bægt, hun, som kan være saa vis paa, at intet Ord af hendes Mund falder til Jorden. Charlotte og Assessoren eenes end videre om, at han elsker hendes Cousine Henriette. Hun lover at hielpe ham i denne Kierlighed, og i sin Glæde slaaer han sine Arme om hende. I det samme kommer Obersten (Hr. Musted) til, og seer dette Favnetag, og tiltroer det naturligviis en gandske anden Aarsag. I sin humoristiske Jovialitet vil han, for ei at have forstyrret dem, at de skal kyskes i hans Paasyn; Assessoren staaer forelegen, og den skalkagtige Charlotte, som har sin Glæde af at forplumre ham, om det saa skulde koste hende et Kys, siger sit skielmske: "Han vil ikke, Uncle!" som Mad. Preisler sagde gandske deilig, (Mad. Reinecke forberedede det ellers ved at giøre en Tour rundt om Assessoren), Assessoren kysser hende da, og i det samme kommer Henriette (Hr. Northorst) til, som Obersten i sin Glæde maae fortælle den i hans Dine ubegribelige Ting, at Assessoren havde haft Betænkeligheder ved at kysse Charlotte. At han har kysset hende, er naturligviis Henriette slet ikke tilpas. Om hun imidlertid

ei røbede sig her noget for fiendelig, om ei baade hendes første Replik var for stærk, og hendes Overgang, da hun spurgte: De maatte nøde ham til det? for marqvert, vil jeg indstille til Zfr. Northorsts egen Bedømmelse; hun giver i øvrigt denne Naturens elskværdige Datter med den hende saa egne Sandhed, og Uskyld. Obersten gaaer for at føie Anstalter til Charlottes Forening med Assessoren; denne, som allerede i Oberstens Nærværelse ei har kunde holde sine forelskede Dine fra Henriette, staaer nu efter hans Bortgang stum, ligesom hans Elskede. Charlotte betragter dem, vinker ad Henriette, tager hendes Haand, lægger i Assessorens, og gaaer leende bort. Denne stumme Scene udfører Mad. Preisler gandske ypperlig; hendes Munterhed er forenet med saa megen Ynde; — dog — det er af det, man maae see; beskrive det kan man ei. Assessoren og Henriette er ene, og Henriettes ingenu Character udvikler sig. At Jünger her lidet har rystet paa Haanden, at hun hist og her er snarere en enfoldig og barnagtig Pige, end en uskyldig, tør Ann. ei saa gandske nægte. Dobbelt Tak være derfor den Skuespillerinde, som ei alene saa ypperlig udfører, men endog ved sit Spil berigtiger denne Rolle. Deriblant maae jeg især nævne det i hendes Mund saa nydelige Sted om hendes Haand, som han flemmer. Overalt er denne hele Scene fra hendes Side saa skøn, hendes Ingenuitet saa interessant, at man vel kunde fristes til, som Assessoren i følgende Monolog, at anbefale de Damer, som altid skal maskere sig, at laane Uskyldighedens Maske, hvis man ei af idelig Erfaring lærte, at der ingen Maske er, som lettere af ublændede Dine er fiendes for det, den er.

Scenen forandres nu, og vi see et andet Kammer i samme Bertshuus, hvor Opv. Conrad bringer den fraværende Lieutenant Hizzig en tarvelig Frokost, som Lieutenantens Tiener Johan i hans Fraværelse modtager. I Anledning af Conrads pæne Toppe (hvor Ann. havde ønsket ei at gienfinde samme Frisure, som i Ulysgjerrige stødte ham) erfare vi, at Obersten tilligemed
de

de to Frøkener og Kammerpigen er kommen forrige Dag, og at Conrad er forliebt i Kammerpigen. Som de tale om hende, kalder hun uden for paa Conrad, hvorpaa Johan inviterer hende ind. Her maae Anm. først erindre, at Hr. Lindgren nok accentuerte urigtig, da han sagde: "Conrad er her" i Steden for: "Conrad er her." Nette kommer ind, men løber strax igien. Johan bliver ogsaa forliebt i hende; Conrad gaaer, og Johan beslutter at prøve sin Herres Froekost, samt at drikke først Kammerpigens, og siden sin Herres Skaal. I det samme kommer hans Herre til, tager Glasken, og takker for den sidste Skaal. Han studser over, at finde alting indpakket (hvilket Johan under sin første Monolog gjorde, og hvor man fristes til at troe, at Stole og Borde ere indpakkede med; thi i Bærelset findes intet, uden det Bord, Conrad kommer med) og gienfalder sin forhen givne Ordre, at reise bort, siden han i Nat har vunden 240 Ducater paa Hierterdame. Uagtet Hr. Preisler behagede Anm. mere anden Aften end første, forekom han ham dog endnu for blød, for lidet den raske Bagabond og Soldat. Han begynder nu at tale om en kion Pige, han har seet her i Huset; Johan, som troer, det er Nette, bliver i Begyndelsen gandske studs, til han endelig kommer efter, det er hendes Frøken, Lieutenanten har seet i Vinduet. Hr. Lindgreen giver denne Scene, som overalt sin hele Rolle, med megen Lune og Sandhed, skiondt man ei kan nægte, han er for smækker, og for ung af Ansigt og Stemme, til at have tient i ti Aar hos Lieutenanten. Gandske ypperlig siger han det Sted om de Talemaader han frabeder sig. Et Sted som Anm. derimod, skiont ei formedelst nogen Brøde af Hr. Lindgreen, gierne ønskede udeladt eller formildet, er det om Konerne og Pigerne i det fiendtlige Land. Lieutn. gaaer atter paa Kaffehuset, for at fortsætte sine Operationer med Frøkenen i Vinduet, og Johan i Stalden, at tage Sadlen af Hestene, der stode sadlede til deres Vortreise.

Anden Act aabnes atter paa Lieutn. Bærelse, hvor han sidder ved et tarveligt Middagsmaaltid, hvor han efter Sigende hverken har spist eller drukket, skiondt han

sidste

sidste Aften efter Maaltidet tog sig et Glas Viin for vore Dine. Han og Johan philosopherer om deres Forliebelse, (disse Repl. saavel som de om Philantropinerne for Fædre, ere blandt dem, Hr. Lindgreen siger udmærket godt). Carl gaaer igien til sine Operationer. Anm. tilstaaer gierne, at han i Almindelighed ingen Elsker er af disse Tiener-scener, de smage, som Hr. Heiberg i sin Heckinborn anmærker, for meget af den gamle Comoedie; imidlertid ere de her baade moersomme og nødvendige til Stykkets Udvikling; thi her lære vi, at Carl for 11 Aar siden er forskudt af sin Fader, for en italiensk Dandsersindes Skyld, med hvem han tilsatte for mange Penge. Scenen flyttes nu efter en Monolog af Johan hen i Oberstens Værelser, hvor Charlotte kommer ind tankesuld over det, hendes Uncle vil gifte hende med Assessoren. Hun sætter sig ved Vinduet for at tænke, men neppe sidder hun der, førend hun siger: det tænkte jeg nok, sidder ei alt Officeren lige over for igien? Skulde der da ei være noget i Charlottes Adfærd, som røbede os, hun gik derhen i den Forventning. Overalt var denne Scene den, der mindst behagede Anm. af Mad. Preisler. Hun adresseerte i hans Tanker sine Mellemreplikker alt for meget ud til Parterret.

Obersten kommer til, og beklager, han ei har funden sin Advocat hiemme, der kunde opsætte Charlottes Egtteffabs-Contract, og at han altsaa maae udjætte Brølluppet til næste Dag. Dermed er Charlotte meget vel tilfreds, og yttre det Ønske, det endnu længere maatte forbales, om det saa var for evig, herved bliver Obersten bidt, fortæller hende, han kan ei give sit Minde dertil, siden han efter Testamentet skal have de 3 fjerde Dele af hendes Formue, hvis hun ei tager Assessoren, og at han ei vil berige sig paa sin Cousines Befordring; og ved denne Leilighed kommer han til at sige: den Fader skal endnu fødes, der skal gøre sine Børn tilpas. Herved kommer Charlotte til at lade ham høre hans eget Forhold mod sin Son; om disse Repl. maae Anm. gøre den danske Charlotte samme Anmærkning, som han forduim gjorde den dresdenske: Medlidenhed taler i anden Tone, end egen Smerte; begge talte Carls Sag for heftig og for haardt. Endelig yttre Charlotte den Formodning, at Assessoren maa-see ikke vil have hende; herover bliver Obersten opbragt, seer Assessoren komme, sætter sig for paa en god Maade at lokke det ud af ham, men tager, som Ordiproget siger, mod ham, som Ganden mod Hollænderen, hvorover denne forbløffes, og lever

lover at tage hende. Nu gaaer han bort, møder Henriette, som kommer ind gandske forfærdet over hans brede Udseende, og uden at see Assessoren løber hen til Charlotte, og spørger om Marsagen; Charlotte siger hende da, at hun skal have Assessoren, derover bliver Henriette meget ilde tilmode, men saae i det samme Die paa Brandt, og flyver med et Skrik gandske forfækket og undseelig om paa den anden Side af Charlotte. Dette Sted gjør Jfr. Northorst særdeles nydelig. Charlotte stiler hende nu tilfreds ved at sige hende, hun ei vil tage ham, og nu skal de gaae i Raad, hvordan dette Giftermaal kan undgaaes. Men Henriette og Assessoren synke hen i forliebte Betragtninger, hvilket Charlotte endelig bliver væk, og efter at have gjort sig lystig over dem — hvilket især sidste Aften var et Mesterstykke af Mad. Preisler — raader Assessoren at bortføre Henriette. Denne hele Scene er maaskee hendes allerbedste i Stykket. Saare skønt giver Henriette og sin Deel deraf, og bialp hun med sit Foredrag hyperlig paa det Sted om Tyrferne, hvilket ellers er saare overdrevet. Charlotte lover Assessoren nøiere Ordre, og sender ham bort at gjøre Anstalter. Neppe er hun ene, for Carl af en forfættelig Banzare kommer ind i Værelset, lader, som han troer, han er paa sit eget, kaster Hat, Stof og Kaarde fra sig, og kalder paa Johan. Hun mærker snart hans List, og her følger den vittigste Scene i hele Stykket; imidlertid maae Anm. tilstaae, den gif ei efter hans Hoved, da Charlotte gav sig for fiendelig blot; røbede for fiendelig, hun var indtaget i ham. Vi nok tilstaaer hun selv, hun frogter for at røbe sig, men Fruentimmerne vide for vel at forstikke sig, til at kunde dølge det for vedkommende, endog naar de have tilstaaet det for sig selv. Mad. Reinecke plaisanteerte meget friere og lettere, og lod Rosen mere, ligesom usforvarende falde. Ogsaa var Hr. Preisler mig for blød, for smægtende, ei raak Karl nok til at behage en Charlotte. End een Anmærkning er, at han bad om et Baand, en Gløise, en Traad af hendes Manchet, og hun havde hverken Baand, Gløise eller Manchetter paa.

Med Rosen gaaer Carl hen at drikke sig et Glas Champagne Vin — ei Champagner Vin, som Hr. Pr. siger — for at overlægge hvad der er videre at gjøre.

Tredie Act aabner Nette med Conrad; hun har et Brev fra Charlotte til Assessoren, som Conrad skal gaae med. Conrad vil have et Kys for det, og accorderer saa ivrig om det, saa han ei hører, hvor han skal hen med Seddelen. Hun gaaer, og nu staaer han der da, som et Fæ. Disse Scener mellem Conrad og Nette gaae mesterlig fra begge Sider. Conrad vil nu have fat paa hende igien for at faae ret Besked, men trefser paa Obersten, som mærker Uraad, narrer Brevet fra Conrad, og sender ham bort, medens han læser det; her maae Anm.

nævne

nærke den Omærksomhed af Hr. Musted, at han anden Aften blev nede ved Lyset for at læse dette Brev, en Ring, som ellers paa Skuepladsen sjelden iagttages, og som Hr. Køhne i næstfølgende Scene forjæmte. Af Seddelen erfarer Obersten, at der foranstaltes en Vortsførelse, og at Assessorens elskede Kl. 12 venter ham i næste Kabinet. Han giver Conrad Brevet igien, og beslutter at være selv i det omtalte Kabinet. Assessoren kommer Kl. 12 til Flugten, faaer Sedlen af Conrad, gaaer til Kabinettet, og treffer Obersten, denne lader, som han undrer over dette Røde, og nøder ham op med sig paa sit Kammer. Nu kommer Lieutn. med en drøi Champagne Vins Verial, er, uden selv at vide af det, kommen ind af Bagporten, hvor Assessorens Vogn holdt, og kjendes med Conrad, som har lovt Assessoren at holde Veien roddelig, og at tie med ham, men rober dog saa meget ved sin Dumbhed, at Lieutn. beslutter at vie, for at faae Voier, og neppe har han kiørt Conrad ud, førend Charlotte kommer, tager ham for Brandt, og leverer ham Henriette. Den paatagne Tone Hr. Br. i denne Scene betiener sig af, forekommer Alm. en stor Feil, da den nødvendig maae røbe ham; naar han derimod blot hvidffer, er hans Røst mindre kiendelig. Neppe er de borte, før Obersten og Assessoren, mellem hvilke alt er begyndt en Forklaring, komme ind i Skien-derie. Charlotte kommer til ved Tummelen, og seer, Henriette er i urette Hænder. De komme alle i yderste Fortvivlelse. Obersten siger Brandt Grovheder, som denne besvarer ved at modtage hans Udfordring. I denne Replik hørte Alm. med Fornoielse, at Hr. K. anden Aften havde dæmpet sin Tone; dog var den vel endnu for stærk for den sande opbragte og modige. Ved en Scene mellem Conrad og Mette erfarer hun, at Carl er den, der er løbet bort med Henriette. Johan kommer til, og under Paaskud, at hans Kys er gaaet ud, giver sig i Snak med dem; heraf følger ellers, at han under Begyndelsen af Samtalen maae beholde Lyset i Haanden; denne Scene, især det Sted, hvor han narrer Conrad med Kysset, gaaer fra alle Sider overmaade godt. Han og Mette holde Raad om at forelske sig i hinanden.

Nu følger en Scene paa Landeveien, hvor Vognen er gaaet itu, og Henriette seer, i hvad Hænder hun er, og erfarer, at hendes Kænsmand er hendes Broder. Undtager Alm., at de maa ske ei skulle komme ind fra Skoven, men fra den Side, hvor Huset er, og at hun ei bliver glad nok, da hun hører, det er hendes Broder, gjør Jfr. Northorst denne Scene gandske uhyperlig. Hr. Br. er mig derimod ei rask nok.

I 4 Act erfarer Obersten af en gl. Vagtmester Ewald, at Carl er hans Søn, og en brav og ædel Karl, som for sin Bravoure er bleven Capitain. Denne Ewald spiller Hr. Knudsen mindre som en gl. brav Soldat, end som en Eisesfresser. Nu komme de igien, Henriette faaer sin Assessor, Carl erkjendes af sin Fader, og faaer Charlotte, og Johan Mette.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 10.

den 9 Marti 1792.

Our scene precariously subsists too long
On french translation, and italian song.
Dare to have sense your self; assert the scene.

Popes Prologue to Cato.

Til Stregen i Regningen blev givet Balletten Vasker-
pigerne og Kiedelslikkeren.

Fredagen den 23 Febr. Sværmende Philosoph.

Tirsdagen den 28de forstillede Utroeskaber af Barthe,
en Entree, og Lotte og Johan, Operette.

At den 40 Mars gamle Mondor i ingen Maade,
er en Rolle for en Skuespiller af Hr. Frydendals Ud-
seende og Bygning, vil neppe nogen kunde nægte; og
unægtelig taber Stykket en heel Deel ved det, at denne
Medbeiler seer i det mindste lige saa ung ud, som de
tvende Elskere. Hr. Røhne er ei lykkelig i Dormilles
Rolle, hans Sprog har ei den Smidighed, og hans
Gang og Bevægelser ei den Lethed og Frihed, som den
høiere Comoedie saa nødvendig udkræver. Hr. Rosing
Balsain, undtager jeg den første Scene, hvor hans
Tone ei ret vilde staae mig an, da var han gandske
fortrefflig i denne Rolle, særdeles var Scenen mellem
ham, Dorimene og Angelique, fra alle Sider en Me-
sterscene. Angelique var Jfr. Alstrup, og gav efter
Anm. Tanker saavel Elskerinden, som Damen, over-
maade vel. Dorimene Mad. Rosing; den høiere Co-
moedie er længe erkiendt for det Fag, der vilde være
nok til at stadfæste denne Konstnerindes Roes, om hun
end

end ei var vor første Sørge-spillerinde. Den eneste Erindring, Anm. havde at gjøre imod hende, var den Anmærkning, at hun i de første Scener tillod sig vel mange og vel stærke Bevægelser af Overkroppen, en Feil, som hun i de muntre Roller ei altid er fri for.

Torsdagen den 1 Martii Stregen i Regningen. Fjerde Act har rigtig skilt dette Stykke ved det Misfald og det Tilfæld, de trende foregaaende maatte have erhvervet det; thi med Scenen uden for Bærtshuset mellem Henriette og Carl er sikkerlig Knuden løst, og alt hvad der endnu staaer tilbage, kunde været sagt og gjort i to Minuter. Hr. Prof. Baden har i sine Anmærkninger til Horaces Digtkunst forkastet Capt. Abrahamsons Udtolkning af det bekiendte Sted:

Neve minor, neve quinto sit productior actu
Fabula, quæ pesci vult, & spectata reponi;
at dette Sted nemlig skulde saaledes forklares, at Stykkets Fabel (dets Handling) ei bør endes førend med sidste Act; Hr. Professoren mener, at det i saa Tilfælde var det samme, Horaz havde sagt tilforn: denigve sit quodvis simplex duntaxat & unum. I Anm. Tanker kan just nærværende Exempel vise Forskiellen derimellem; thi sidste Act indeholder ingen ny Handling (Carls Avancement er saa uvæsentligt, at det ei kan komme i Betragtning) men den udstrækker kun en Handling, som allerede er til Ende. Her have vi da altsaa et Exempel paa en fabula minor actu ultimo, uden at derfor Handlingens Eenhed er forstyrret; vi fattes heller ei Stykker, hvori Handlingen ei er til Enden ved Knudens Opløsning, hvor endnu adskillige Hovedpersoners Skiebne er ubestemt (s. Ex. Victorines og den unge Vanderks i virkelig Wiise). Der som altsaa ingen philologiske Vanskeligheder modsætte sig Hr. Capitain Abrahamsons Førtolkning, forekommer den Anm. at være fuldkommen antagelig. Hr. Prof. Baden, der veed, jeg ærer ham, som min Mester, skönt jeg ei har den Lykke at kunne hædre ham som

Som min Lærer, vil ei misliende min Hensigt med denne Anmærkning; jeg fremsætter mine Tvivl ei for at ophæve hans Mening; men for at give ham Anledning til at berigtige min.

Forestillingen af Stregen i Regningen var i øvrigt efter Anm. Mening heldigst denne Aften. Mad. Preisler gav sin Charlotte — skisndt han ei er gandske eenig med hende om Rollens Characteristik — endnu med mere Liv, Ynde og Natur denne Aften, end de foregaaende. Blandt andet gav hun et Par Gange de Ord: Hr. Assessor! en høist energisk og characteristisk Accent; overalt var Scenen med ham, saavelsom den i anden Act med Charlotte og ham, særdeles heldige i Aften. Derimod var i Scenen med Obersten den Repl. "der gives og Sædre" meget for haard til en gammel Mand og en Onkel, der staaer hende i Faders Sted. Det er i Anm. Tanke af de Repl., der bør formildes ved en dæmpet Stemme og nedslagne Dine, og især ei understøttes ved nogen Gebærde. Mad. Gielstrup, som Rummet i sidste No. nødde Anm. for kort at ile forbi, da hendes bedste Scener ere i de sidste Acter, gjorde af sin Rolle alt, hvad der kunde gøres. Hendes Scene med Conrad om Kalvhovederne, hun helst seer paa Fader, om, at han ei vilde mangle Giest, om hans Gudsader Sæbesyderen, var gandske mesterlig, saavelsom den følgende med Johan. En gandske naragtig Virkning gjør det i sidste Scene, hvor Obersten siger: Nette har vel og sin? at i det Johan svarer, Conrad bukker tilligemed, og Johan nu skæder ham af Veien; imidlertid fortiener Hr. Lindgreen Tak, fordi han de tvende sidste Aftener havde den Opmærksomhed ei i sit Herskabs Nærværelse at gjøre saa mange Løier med Conrad, som første Aften. En Repl. af Mad. Gielstrup var den i fjerde Act: Johan! dersom det gamle Ordsprog er sandt! med saa Ord, saa kort, som denne Rolle var, saa interessant vidste hun at gjøre den. Til de Erindringer, Anm. har

har gjort Hr. Lindgreen, maae han endnu tilføie hans Udtale af Ordet Amor! Denne Maade at udtale Ord galt paa, kan finde Sted hos dem, der lære fremmede Navne af Bøger, men aldrig hos dem, der kun snappe dem op i daglig Tale, og for Johan, der er vant til at see godt Selskab hos sin Herre, er den aldeles unaturlig. Zfr. Northorst spille sin Henriette overmaade godt; imidlertid kan han ei gandske billige hendes to første Repl.; vist nok er Henriette for uskyldig til, at kunde forstille sig; men hun er tillige for frygtsom til at røbe sig saa fiendelig. Scenen med Assessoren sagde hun med den elskværdigste Ingenuite, især det, Jeg er saa gierne hos dem, med en indtagende Ærlighed. De første Repl. i anden Act leed maaskee lidt under det, hun kom for seent ind, men det Sted, hvor hun seer Assessoren, var, som de forrige Gange, og Scenen, hvor de glemmer at overlægge for at see paa hinanden, meget nydelig. En flen Omstændighed er det i den Scene, hvor Lieutn. gaaer bort med hende, at der ei alene paa Scenen hersker den underligste Blanding af Lys og Mørke, men at Udgangen er saa fuldelig oplyst, at Tilskuerne see baade Henriettes og Carls Ansigter i det fuldeste Lys, i det de komme hen mod Coulissen, medens der er ganske mørkt bag dem; saa at Alm. Naboe meente, de maatte, inden de gik, have sagt, som det hedder i de gamle Herrehistorier: Lyst for, og mørkt bag! Zfr. Northorst Scene med Carl uden for Værtshuset, er maaskee den skønneste i Stykket, og gik særdeles godt i Aften, da Carl mindre hang over hende. Overmaade nydelig gav hun det Sted, hvor han efter at have faaet Kyttet, springer tilbage, og leer hende ud; ogsaa vilste hun i Aften nogen mere Deeltagelse, da hun gienfandt sin Broder; gandske skønt blev hun undseelig, da han nævnte hende hendes Assessor.

Da Ewald fiendelig er en Copie af Paul Werner i Minna, kan Alm. endnu ei finde Smag i den ellers

ellers saa heldige Knudsens Behandling af denne Rolle. Endnu maae han gjøre sin Ven den liden Anmærkning, at det Sted: "han har med Tilladelse været her i ti Dage" betyder "han har været her i ti Dage med Permission fra Regimentet, i hvilken Mening Hr. Knudsen efter hans Tone ei syntes at tage det.

Balletten Kiedelflickeren og Vaskerpigerne.

Fredagen den 2 Martii Chinafarerne, Syngestykke i to Acter af Hr. Heiberg, componeret af Hr. Concertmester Schall.

Jeg nægter ei, siger Digteren i sin Fortale, at Syngespillet er et ufuldkomment Drama, men at det er skadeligt troer jeg ei, saalænge som det finder Liebhabere, der paa en uskyldig Maade more sig derved. Ann. finder sig næsten fristet til at besvare denne Periode med det Spørgsmaal: men hvor har heller nogentid paastaet det? Kun de Syngespil, der lade Forstand og Hierte have Søndag, der vænne os til at gabe paa Optog og blændende Pragt, i Stæden for at betragte Scener af det menneskelige Liv, eller at mores ved Hiellehyttestreger og Gøgleværk, istæden for at fornøje os ved Afbildningen af vore egne Daarligheder, kun Allinerne og Orpheerne, Landsbyepigerne og Haandværksfolkene, disse og deslige Syngespil er det, man har erklæret for dramatiske Landeplager. Men hvor er den følesløse, der regnede, jeg vil ei engang sige Fiskerne og Høstgildet; men Steffen og Lise, og 3 Forpagtere, Skovbyggeren og Rosenbruden, Deserteuren og Kæbmanden i Smyrna til denne Classe? og hvor var den frække vankundige, der i dramaturgiske Ting torde yttre sin Mening, og dog ei vidste, at de gamle Dramer, disse evige Mynstere, vare samtligen Syngespil? nei saa langt er det fra, at man kan gjøre Hr. H. det til en Brøde, at han skriver Syngespil, at man tvertimod bør være ham forbunden, at han stræber at bringe den comiske Operette under Fornuftens Herredom, ligesom Hr. Thaarup har gjort ved den rørende.

Ja-

Fabelen i dette Stykke er meget simpel. Merian, en Mand, der eier Vinhuset paa Toldboden, har en Datter Wilhelmine, der er forlovet med en Capt. Bergstrøm, som er ude paa China; Faderen, som selv intet eier, vil ei tillade, at disse to faae hverandre, hvis Bergstrøm ei har lagt sig noget til Bedste, ja han har endog ei havt ilde Lyst til at gifte hende med en gammel riig og styg Rancellieraad, hvilket dog Moses, en gammel ærlig Jøde, Merians og Bergstrøms Ven, ved sine Raad meget har hindret. Bergstrøm kommer hjem, og har det Indfald at prøve sin Kiereste, ved at give sig ud for fattig; Merian troer det, og siger ham reent ud, han i saa Fald ei kan faae Wilhelmine; Ascher en anden Jøde, der har Penge paa Bodmerie hos Capt., faaer Nys om det, og vil sætte ham i Slutteriet; Moses hører dette, vil udbetale Bodmeriebrevet, og sætte Wilhelmine i Stand til at tage Bergstrøm, men nu aabenbarer denne, at han er en holden Mand, og Knuden løser sig selv. Egentlig er der ei nogen ret Knude i dette Stykke, og da Tilskuerne fra Begyndelsen af veed, at Bergstrøm og Wilhelmine uden Vanskelighed faae hinanden, interessere de sig ei synderlig for nogen af dem; ogsaa er denne Deel af Handlingen — om jeg saa maae sige — kan Indfatningen for de comiske, og disse ere egentlig de, Stykket skulder sit Bisfald og sit Værd. Bergstrøm har nemlig en Doutteleer, navnlig Jost, som er forlovet med Kielderpigen, eller, som hun i vore Dage hedder, Gomsfruen paa Vinhuset, Birgitte; han, som overalt er en naragtig Person, og som intet har hent paa sin Reise, sætter sig for at prøve sin Donna paa modsat Maade ved at give sig ud for at være riig; og hun som venter sig noget fligt af ham, beslutter at revse ham for denne og andre Narrestreger, ved at indbilde ham, hun er gift. Disse Scener ere fulde af Lune, og især — hvad vel enhver fremfor alting ventet sig af en Heiberg — vrimsle af satyriske Træk. Sæt er deres Scene i første Act, hvor hun underviser ham i det

det nymodige Sprog, særdeles vittig og morende, skönt Critiken — der ved Hr. Heibergs Stykker overalt synes særdeles aarvaagen, maaskee af Frygt for, han skulde give den et Nap, hvis han sandt den sovende — ytrede nogen Tvivl, hveden hende kom al denne Visdom. Imidlertid troer Anm., at disse Scener ved deres Moersomhed, og vel tillige og ved deres mesterlige Udførelse fra Skuespillernes Side, gjøre de alvorlige Skade; i det mindste kan Anm. ingenlunde nægte, at han, saasnart han savnede disse to Personer, uophørlig længtes efter at see dem igien. Saare vittig og pudseerlig er saavel Aschers Romance om Slutteriet, som det første Jødechor. Derimod forekomme Wilhelmines Lovtaler over Moses i første Acts fjerde Scene Anm. temmelig indtvungne; ligeledes troer han ei, at de alvorlige Arier, som han overhøvedet finder for lange, allevegne ere vel anbragte; blant andre synes ham Bergstrøms første Arie at staae paa et upassende Sted, da denne nødvendig maae have Hast med at finde sine Foresatte, for desvær at komme til at opsoge sin Pige. Et godt Coup de Theatre frembringer derimod i Anm. Tancfer Wilhelmines Romance, som Bergstrøm afbryder, kun skulde hun nok ei gaae frem paa Bredden af Scenen, og synge den ud til os, naar den udtryffeligg bliver sunget for at fornøie Moses og Merian, som sidde bag ved paa Altanen; den Maade at synge alting til Parterret tager overalt en vederstyggelig Overhaand paa Scenen. Tvende Numere, som synes Anm. særdeles heldige fra Hr. Heibergs Haand, ere Duetten mellem Wilhelmine og Birgitte, og Duetten mellem Birgitte og Just. Da Anm. reent ud erkiender sin musikaliske Ukyndighed, vil det vel ei interessere Hr. Schall meget, at høre, at Musikken i disse særdeles glædede hans ulærde Dre. Ligeledes erkiender Anm. sig ogsaa for ukyndig i den egentlige Dands, til at torde bedømme den med saa meget Bisald optagne Mellemact, saa meget endog Dandsen deri, blandt andet Mad.

Mad. Wiørns og Hr. Dahlins Tandango behagede hans Die. Imidlertid kan han dog ei undlade at anmærke den meget naturlige og tillige comiske Maade, hvorpaa dette Divertissement benoueres, ved det alle disse Mennesker tilsidst ei kan komme til rette om, hvem der skal dandse. Derimod maae han erindre, at han troer, dette Divertissement havde bedre været henlagt efter Stykket; end mellem Acterne, hvor det afbryder Handlingen, og enten figler eller opholder Tilskuernes Nysgierriighed. Altm. maae i det mindste tilstaae, han fornøiede sig mindre over dette Divertissement, end han uden Tvivl vilde have gjort, naar han ei havde haft Jost og Virgitte i Bente.

Blandt de spillende Personer vil man af det foregaaende let slutte, at han sætter disse tvende øverst; Mad. Preisler var Virgitte, og jeg vilde erklære denne Rolle for det skønneste Pendant til hendes Lisette i Syngefygen, hvis ei Rollen selv havde saa store Fortrin for den anden. Hun gav den med alt det Liv, den Munterhed, og den Tæffelighed, der er hende saa egen, og — hvad der især gjorde den elskværdig — var frie, ja overgiven, uden nogensinde at blive gemeen. Hendes: jeg beder mangfoldig! hendes saa saare comiske Foredrag af Duetten med ham; hendes: Man taler Gølf! dit Sæe! hendes: at lære paa Hr. Philosophen, saa meget som han behøver, og jeg ønskede, var Mesterstykker af Lune og Munterhed, men især hendes jeg slipper dig, og vædder dog, du ikke kan gaae; det blev saadan sagt, at man følte, hun kunne gierne vædde, for hun vandt vist; saare godt gav hun ogsaa sin følgende Vise, Med eet Ord, den hele Rolle var Hr. Heiberg og Mad. Preisler fuldkommen værdig. Ligeledes var Hr. Saabye, som Jost, sin Digter og sin Medspillerinde værd.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. II.

den 16 Martii 1792.

The genuine representer of nature on the stage, is as rarely to be found, as the fine painter of manners in a dramatic story.

The Life of Dav. Garrick by Davies.

For ei at skille den høist morsomme Gost fra hans henrivende Medspillerinde, maatte Anm. i Slutningen af forrige Blad, nævne hans Mesterspil; uagtet Rummet der ei tillod at sige mere derom. Anm. har med Længsel ventet paa Gientagelser af dette Stykke, i det Haab, at kunde sanke Sagttagelser til dette Pares nøiere Characteristik, at kunde sige, ei blot hvormeget, men og hvorfor de behagede ham. Tirsdagen den 6 Martii, da det anden gang blev givet, kunde han ei være tilstæde, og var — siden det var Syngespildag — heller ei udtrykkelig forpligtet dertil; efter den Dag er det ei spilt; han kan altsaa her blot tilføie den almindelige Anmærkning, at Hr. Saabye i Gang, Stilling og Adfærd havde med saa meget Held, og saa smagfuld en Troeskab copieret den nyelig hjemkomne Chinafarers Væsen, at endog de, der vare meest bekiendte med denne Menneskeklasse, beundrede hans Fremstilling deraf. Den ædle retskafne Jøde Moses, blev ligeledes overmaade vel givet af Hr. Knudsen; med en Smag, som Anm. med Fornøielse i lige Tilfælde ofte har lagt Mærke til, vidste han at nedstemme Dialecten, saa at den beholdt sit characteristiske, uden at falde i det latterlige. En særdeles skøn Replik af ham var

den,

den, hvor det gjorde ham ondt, at Bergstrøms Velstand betog ham Leiligheden til at vise sin Erkiendtlighed. Hr. Gielstrups Ascher gjorde en meget skøn og stærk Contrast til denne Moses. Han var den sande Stockjude; som Lessings Nathan kalder dem.

Mandagen den 5 Martii Feiltagelserne, Comœdie i 5 Acter ved Goldsmith. Dette overmaade morsomme, og i det hele særdeles vel spillede Stykke, havde et saare maadeligt Tilløb; desmere Noes fortiene vore Skuespillere, at end ei denne Omstændighed kjoledede deres Iver for at give Stykket saa got mueligt. Tony Lumpkin, atter en overmaade lykkelig Rolle af Hr. Gielstrup. Han giver den i Anm. Tanker med alt det characteristiske af et naturligt got Hierte og got Hoved, kun forstemt og forskjæmt ved Opdragelse. Hans Scene, hvor Juvelerne er borte, er især en ganske ypperlig Scene af ham. Særdeles skøn er ogsaa Mad. Preislers Trine; den Elskværdighed, det Liv, den Lethed og Sødhed i Diction, som er hende saa egen i dette Slags Roller, har her fuld Leilighed til at vise sig, særdeles i hendes Kiølderpige Scener; disse giver hun overmaade nydelig. Isr. Astrup, der giver sin Constance al den Interesse og Sandhed, denne noget tørre Rolle er i Stand til at modtage, maae Anm. blot gjøre den Anmærkning, at det uden Tvivl er en Oversfeil, naar der i hendes Rolle spørges: om den sidste Tidende har været for rørende? Lovell hedder ei ~~Tidende~~, men Roman, Fortælling; hvilket og enhver ved første Diekast vil see at være mere passende; thi hverken er Tidender Damelecture, heller ei det gierne deres Feil, at være for rørende. End videre maae han erindre — hvilket dog ei egentlig angaaer hende — at den Scene, som hun forresten giver særdeles vel, hvor Tom faaer Brevet fra Hastings, taber særdeles i sin Sandsynlighed ved det, Ladi Hardcastle holder sig for meget op i Baggrunden, og vender dem Ryggen under Begyndelsen deraf; thi saa paapassende
og

og snedig en Pige, som denne Constance viser sig at være, maatte i den Tid hundrede gange have faaet Leilighed til at give Tom den nødvendige Advarsel. Hr. Preisler gav sin Hastings med megen Fiinhed og sin Conversations Tone. Efter Stykket en Entree.

Tirsdagen den 6 Chinafarerne med tilhørende Divertissement.

Torsdagen den 8de, Greven af Olsbach, Skuespil i fem Acter af Brandes. Dette Stykke, som Anm. maae tilstaae at være ham det kiereste blandt denne Digters, og det lykkeligste blandt dem, der have behandlet samme Emne, har ei beholdt det Bisfald, dets første Forestillinger syntes at love det, og som dets virkelig, i det hele, meget gode Udførelse fortiente. Unægtelig har det fra Konstens Side betragtet sine Feil, saaledes er det Coup de Theatre, hvorved det opdages, at Frue Orslheim er Olsbachs Emilie, saa skævt og usandsynligt som mueligt, overalt er den hele Plan kun maadelig anlagt; men mod Schlensheimernes og Henttetterne er det dog et sandt Mesterstykke, og man kan heller ei negte det interessante Characterer, og ganske lykkelige, skjøndt ei saavel indleedte Situationer.

Hovedrollen i dette Stykke, Grev Olsbach, havde Hr. Rosing. Mænd af Stand og den store Verden ere overhovedet de Roller, hvori Anm. allerhelst seer denne fortiente Konstner; han har en vis simpel Noblesse og en ophøiet Medladdenhed, som er meget caracteristisk i disse. Hans Minister Scener, den første med Kulpel, den med Bernin og Stornfels, og især de med Baronen, fornøjede derfor Anm. overmaade meget. Den Superioritet, han havde over den vilde og ophragte Yngling, den venlige, men tillige værdige Tone, hvori han i Almindelighed talte med ham; den Følelse af sin Superioritet, der dæmper hans Udbredelser, selv, naar han er vred, s. Ex. ved: "De maae skamme Dem, og især sidste Acts 8 Scene, vare uendelig

Kign

skionne; mindre tilfreds var Anm. med Olsbachs sære Syn i 1ste Act's ottende Scene, om hvilket han imidlertid maae tilstaae, det er lettere at sige, hvordan det ei skal gøres, end at udfinde et passende Foredrag dertil; dette var Anm. for declamatorisk og kunstlet; saaledes var han heller ei gandske iornøiet med hans Fortælling af sin Historie i anden Act's 8 Scene, især med det Sted: *Min lastværdige Omfarg.* Hr. Saabye Baron Birkvitz; da dette Stykke først kom paa Skuepladsen, erindrede Minerva, at denne Rolle blev taget for meget, ei blot fra den foragtelige, men og fra den latterlige Side; dette havde Hr. Saabye i Aar aldeles rettet; han var virkelig den, vel forvildede, men i Grunden elskværdige Yngling, som en Olsbach med Ret kunde holde af; især gav han sin Scene med Greven i femte Act overmaade skönt. Scenen med Stornfels, som især foranledigede hiin ovenmeldte Anmærkning, var denne Gang stemt i en meget rigtigere Tone, naar man kun undtager den eneste Repl., det var som Ganden, hvor Hr. Smaaskee drev det ham i Rollen foreskrevne Unstød af Frygt en Smule vel vidt. En slem Omstændighed var det, han kom til at kalde Stornfels en gammel Esel, i Steden for en gammel Drn.

Minerva erindrede ligeledes den Gang, at Hr. Preisler tog Stornfels's Character fra en alt for latterlig Side. Denne smagsfulde og tænkende Kunstner havde, rimeligviis uden at erindre sig hiin Erindring, denne gang valgt en langt rigtigere og mere passende Character for Rollen, og behagede Anm. særdeles deri, skönt han maae tilstaae, at Schrøder og Reinecke have indprentet ham et andet Ideal for de gamle militaire Roller, end det stærke og vægtfulde Foredrag, hvormed de gives paa vor Skueplads. En tør skidesløs Tone synes ham mere karakteristisk, for disse mørke menneskesiendste Humorister, end denne understøttede Recitation. Dette være imidlertid sagt uden i mind,

i mindste Maade at vilde dadle Hr. Pr., der saa overmaade vel udførte den Maneer, han havde valgt sig. Det eneste, der var at erindre imod ham, var, at hans Uniform langt fra ikke havde det flette Udseende, som han og alle de øvrige snakkede saa meget om; en gammel sammentnappet Militair Frakke vilde maaskee have været det bekvemmeste til at svare til den saa meget omtalte Armod, uden dog at blive anstødeligt for vore Dine.

Den Indvending, Anm. her har gjort i Henseende til Obersten, maae han ogsaa gøre om hans Datter; uden at torde give sin Mening om, hvad der vedkommer Damernes Toilette, forekom hun ham saaledes flød, at hun uden den Betænkning, som hun i 3 Acts 9 Scene yttre, overmaade vel kunde lade sig see for Standspersoner, han veed endog ei eensgang, hvordan hun i sin dybe Sorg kunde være mere standsmæssig flød. En simplere huusligere Dragt, og et huusligere Hovedtøj vilde i hans Tanker bedre have vedligeholdt Begrebet om den Fattigdom, der i Stykket tales saa meget om; thi virkelig begriber man ei, hvorefter Emilie har flød sig, da hun ingen venter, og skal ei tænke paa at komme til Olsbachs. Da Anmelderen for 9 Aar siden i Leipzig saa denne Rolle given af den hulde Mad. Koch, og henreves af hende til blide Taare, forudsaae han, hvad den vilde blive i en Mad. Rosings Hænder, og ønskede fra det Øieblik af Stykket paa vor Skueplads. Virkelig kan den danske Kunstnerindes Fordrag af denne Rolle fremstilles som et Mynster for alle dem, som langvarige eller sammenstødende Lidelser have lært at bære deres Ulykker. Uden at flygte, uden at jamre, veed hun netop at opvække vor Deeltagelse ved den Styrke, hvormed hun bærer den, og ved at lade os føle, hvad denne Styrke koster hende; den simple, men noget langsomme og vægtfulde, derhos noget bittre Tone, hvori hun siger sine første Scener, gjør en ganske anden Virkning,

ning, end det Glæberie, man undertiden vil sælge os for Lidenſkab. Overmaade got forberedede hun ved fine foregaaende Repliker den, hvor hun endelig maae ud med, at Mad. Wandeln plager hende. Meget got ſtaf hendes Forhold mod Bernin af mod det i Scenen med Kulpel; her var en kold Høflighed, ſom alt mere og mere gik over til Mistroe; ſom fik alt mere og mere afſtrækkende, iſær efter den afſides Repl.: "Den nedrige Bagvaſter!" ſom tillige ſatte hende i Stand til at ſige hendes havde De maaskee med en Kulde, der kunde lokke ham videre, og nu førſt, da han havde givet ſig blot, brød ud i det ſtolte: Afſkye dig vilde jeg. Men det, ſom ſærdes viſer hendes Kunſt i ſit fulde Lys, er det, hvor hun pludſelig bliver Liigheden mellem Julie og hendes Orſheim vaer, trækker ſig tilbage, betragter hende; dette hele Sted gav hun med ſaa megen Lidenſkab, man ſaae ſaa fiendelig, at hendes heele Siel var hos hendes Orſheim, at Ann. tvivler, endog den koldeſte Tilſtuer fik Leilighed til at anmærke, at denne Julie juſt ei lignede denne Orſheim ſynderlig. Ikke mindre mæſterlig gav hun det Sted i 13 Scene, hvor Grevinden bringer hende, og hvor Forf. atter har frembragt en vindſkjev Situation, ved at lade det vare ſaalænge, inden hun ſamles med ham; dette Mellemrum opfyldte hun ſaa ganſke mæſterlig med ſit ſtumme Spil, at man glemte at lægge Mærke til det ſkieve i Situationen, for at dele hendes længſelfulde Glæde. Hun har Roller, der tilveiebringe et mere ſtøiende Biſald; men i den tændende Kunſtellers Dine gjør maaskee denne Rolle hende ei mindre Værd, end adſkillige af diſſe. Mad. Wandeln er een af de Roller, hvori Mad. Knudſen har Leilighed til at viſe ſig i al ſin Storhed. Denne Aften syntes ei at være ſaa lykkelig for hende, ſom nogle af de foregaaende Foreſtillinger af dette Stykke vare; men hun var dog i al Fald kun mindre, end ſig ſelv, og havde mange ſkønne og herlige Steder; deriblandt

maae

maae f. E. Anm. nævne det om vore Officerer nu omstunder, og det, at hun saa hiertelig gierne gad hørt fortælle om fornemme Herskaber. — Anm. erindrer i dette Dieblif, at han ovenfor glemte at sige, at Stornfels nok burde sagt det: Herre det maae de ei sige! noget mere haardt og hidfig til Wernin, da han strax derpaa angreder det saa levende. Wernin var heller ikke heldig i at blive af med det Papiir til Frue Ortheim. Om Mad. Preieler, som Julie, maae han henholde sig til det, der den Gang blev sagt i Minerva, især var den Repl.: Er jeg ei mere Deres Veninde! til Wernin, og for mig gierne med de to følgende i 5 Acts 11 Scene, saare nydelige. Han har ogsaa der sagt sine Tanker om Hr. Gielsstrups Kulpel, og Nummet nøder ham at henholde sig dertil; kun maae han tilføie, at hans Ansigt under Forslaget til Emilie gjorde ham den lykkeligste Tjeneste.

Efter Greven af Olsbach en Pas de quatre med Pantomime.

Fredagen den 8 Martii Steffen og Lise, Operette i to Acter. Om denne nydelige Fortsættelse af de tre Forpagtere, og om dens heldige Udførelse, er allerede tilforn sagt saameget; den elskværdige Naiveté i en Hfr. Northorsts, og Saabyes, og den sande comiske Styrke i en Gielsstrups og Madam Gielsstrups Mesterspil, anpriist saa ofte, at det i Aften kan fortælig gaaes forbi; efter Stykket havde de Balletten le diable a Quatre, eller Forvandlingerne. Dette Menne, som uden Tvivl er af engelsk Oprindelse, og først bragt paa Scenen i Carl den andens Tid af en Skuespiller ved Navn Jevons, siden forandret af Coffei, og endelig bearbejdet af Theoph. Cibber, har saavel i Engelland, som i senere Dage i Tydskland, gjort særdeles megen Lykke i Form af en comisk Opera. At imidlertid det Hærevæsen, der findes i, fornemmelig gjør det skikket for det orchestiske Drama, der altid kan tilstøde sig mere, end det reciteerte, synes

Anm.

Anm. ustridigt. Det har, saavidt Anm. kunde erfare, ogsaa gjort megen Lykke i denne Form, og fortier den uden Tvivl saavel fra Compositionens, som fra Udførelsens Side. Den arrige Frues Rolle er i Mad. Biørns Hænder; den Flid og Styrke, hvormed hun udfører den, gjør hende uendelig Ære, og vidner, hun er over den almindelige Fordom hos hendes Køn, der gemeenlig anseer de uelstværdige Roller for at være sig uværdige. Altid kunde hun imidlertid med Grund forlade sig paa, at denne Rolle ingenlunde vilde skade det Indtryk, hendes Dido, hendes Lina, hendes Rolle i unyttig Experie, og saa mange andre Mesterroller i hendes rette Fag havde gjort paa os, om endog den sidste Scene heri ei havde fremstillet os hende i hendes naturlige Skikkelse. Overmaade nydeligt er Skoemagerkonens Partie, og Jfr. Jensen giver det med en høist indtagende Ynde og Naivitet; særdeles elstværdig er hun i den Scene, hvor hun er vaagnet, og finder sig i sin Herlighed. Skulde noget ved Enden af denne Ballet være at ønske, var det, at det havde været mueligt, at Baronessen var kommen i sin forrige Herlighed, uden at Skoemagerkonen havde tabt saa meget derved. Blandt de øvrige maae Anm. udmærke Hr. Weile, hvis Skoemager har den Sandhed og den comiske Styrke, som denne Dandsens Sielstrup i saa høj Grad veed at lægge i sine forskellige Roller. Da det imidlertid er første Gang Anm. har seet denne Ballet, maae han udsætte en udførligere Anmeldelse af den, til han har haft Leilighed, at blive næriere bekendt med den.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 12.

den 23 Martii 1792.

Placere bonis

Quam plurimis, & minime multos lædere.

Terent.

Løverdagen den 10 Martii Benefice-Concert til Fordeel for Jfr. Winther.

Den rige Benefice-Høst synes at være forbi, og de, som nu komme, faae efterhaanden en alt mævrere og mævrere Efterflæt. Et mærkeligt Særsyn er det imidlertid i en Epoke, da hele Verden gjør sig til af at være Enthusiast for Musik, da Club og Privatconcerter formere sig, som Græshopperne i Egypten, og da især vor beau Monde er saa erkemusikalsk, at see den Mængde af ledige Loger ved en Concert, givet af een af vore bedste og meest roste Sangerinder, og hvor Schulzes med saa megen Rette beundrede Hymne blev givet, og hvor den saa tilhædede Mad. Berthelsen sang. Skulde kanskæe en vis Fors. have Ret, naar han paa staaer, at Musiken aldeles ei er det, vore Damer stimle til Concerter for?

Mandagen den 12te Det gavmilde Testamente, Comoedie i 5 Acter af Regnard.

Et Beviis paa den Forandring, der er foregaaet med Smagen i Skuespil, er blandt andre dette Stykke, som engang har været optaget med særdeles Bifald, og som for nærværende Tid er i saa liden Anseelse, at en Skuespilelsker i Betragtning af det og et Par andre af Ugens Skuespil anmærkede, at Directionen lod os holde

holde aandelig Faste. Unægtelig er dette Stykkes Fa-
bel høist anstødeligt og uinteressant; uden at forfalde
til Jean Jacques overdrevne Strænghed, kan man dog
vel sige, at et Menneske, der for at tilvende sig Rig-
domme, som han ei engang trænger til, og rane dem
fra trængende Slægtninge, kan anvende eller lade an-
vende slige Trækker, maae stedse blive en høist mod-
bydelig og forargelig Person. Gerontes Rolle er lige-
ledes af dem, der ei let i vor Tid kunne behage paa
Scenen; fremstilles han saa affældig, som han efter
Stykkets mangfoldige Vidnesbyrd maae være, er han
en Persona miserabilis, paa hvem vor Medynk falder;
men som ei kan opvække vor Latter; er han derimod
mere rørig, taber Stykket al Sandsynlighed. Anm.
har ei seet en Clementin i denne Rolle; men efter den
dramatiske Journals Vidnesbyrd manglede han det
dødttruende Udseende, og denne Omstændighed tilskrives
det sammesteds, at han ei behagede saa meget deri.
Dette torde Anm. efter sine Grundsætninger ei saa let
antage; tværtimod vilde han heller sige med Eschin i
Terenzes Adelpbi: In hanc partem peccato potuis.
Hr. Ahrends saae meget vel ud efter Rollen, havde
ogsaa iagttaget, hvad Journalen bebreidede Hr. Cl. at
have forsømt, at bære sin Arm i et Bind; men just
derved fik Geronte desmere Unkværdighed; thi det er
virkelig intet merende Syn at have en Døende for sig
hele 5 Acter igiennem. Hvad da Skuespilleren skulde
gøre? jeg veed det ei; det, der egentlig var at gøre
ved dette Stykke staaer ei i hans, men i Skuespil-
directionens Magt; og dette var at hentlægge det i nogle
Aar, og da at prøve, om det maaskæe kunde gøre
mere Lykke i den gøtterske Omarbejdelse, der under
Navn af die Erbschleicher for nogle Aar siden er
udkommet. Det eneste, der kunde friste Directionen
til at hiemsøge os med denne Farce i sin nærværende
Tilstand, var Mad. Gielstrups Mesterspil og herlige
Diction i Lisettes Rolle. Selv i Aften gav hun,
uagtet

uagtet hendes Sygdom, denne Rolle meget vel, og var — uden Sammenligning — den bedste i Stykket; hendes affides Repl. f. Ex. jeg er hverken Doctor; ligeledes det Sted i fjerde Act, hvor hun tog Crispin for Geronte, det var mesterligt. Anm. kan saa meget mindre fortie den Selvopofrelse og den Kunstiver, hvor med denne store Kunstnerinde sin Sygdom uagtet, udførte saavel denne Rolle, som hendes Moder Grethe i Stephen og Lise; da vor Skueplads ellers har været temmelig berygtet for indbildte og selvgiorte Sygdomme; dog de sande Kunstnere, blant hvis lidet Antal der unægtelig tilkommer Mad. Gielstrup et meget høit Sted, have altid for megen Kælelse af den sande Ære, til at kunde nedlade sig til sligt. Hr. Knudsen var Crispin; Poisson, som først indførte denne saa kaldte Character, bestemte tillige saavel Dragten som Spillemaanden for den, og begge bære kiendelig Stempel af de Scarronske Gøglespil, hvor de toge deres Oprindelse. Anm. skal vel vogte sig for at sige, at de ere under den sande Comedies Værdighed, og egentlig kun burde taales i de omflakkende Fjelleboder. Det stod ei i Hr. Knudsens Magt at forandre dette; den urimelige Dragt fører de øvrige Urimeligheder med sig; men i det mindste frydrede han dem med mangfoldige virkelig comiske Tirader i Spil og Foredrag. Han er den bedste Crispin, Anm. har kiendt paa vor Skueplads (thi om Pindemann maae han sige, som Ovid om Virgil: vidi tantum), maatte han og blive den sidste! thi uagtet hans ellers saa sikre Smag, og hans Kierlighed for det naturlige, frister Dragt, og Rolle, og Tradition, og Exempler ham dog til mangfoldige overdrevne Træk: til Crispinader.

Balletten det unyttige Hexerie.

Tirsdagen den 13de Cecilie, Operette i 3 Acter.

Da dette atter var een af de mavre Dage, uagtet Mad. Berthellsens Arie deri er blandt de Fine, hvis Roes er paa alles Læber, synes det at bestyrke den

Mis-

Mistanke mod vort Musikelskerie, der i det foregaaende blev yttret.

Beverley Tragoedie af Saurin blev givet Torsdagen den 15 Martii. Publicum samledes temmelig talriigt til dette Stykke, for at gjøre sig noget tilgode efter denne strænge Faste, det nogle Gange havde maattet holde, og den endnu strængere, der forestod det næste Dag. Men desværre var denne Aftens Bævertning i det hele ikke den bedste. Dog inden Anm. begynder at tale om de Spillende, maae han først erindre, at man ei allene havde husket, billiget, og fulgt den Anmærkning, han i Fjor havde gjort angaaende de Stole, hvoraf de betiente sig i Stykket, men endog sat Scenen i tredie Act og endeel af anden i Stuen, i Stæden for den tilforn, til Trods for al Sandsynlighed, foregik paa Gaden; ja man havde endog med saa meget Overlæg gjort denne Forandring, at man lod de første Scener af anden Act spilles paa Gaden, hvor de rigtigst henhøre, og først midt i Acten gav os Stuepræsentationen, som her kom gandske og aldeles paa sit Sted. Det vilde være en sand Glæde at være Recensent, naar man saaledes ofte kunde see Erindringer prøvede og berigtigede.

Isr. Astrup begyndte Mad. Beverleys Rolle meget vel. Især var hun meget heldig i at udtrykke de forskiellige skuffede Forventninger af hendes Mand's Hiemkomst. Ogsaa hendes første Scene med Stufely behagede Anm. meget. Ligeledes var han saare vel tilfreds med hendes Scene i anden Act, sær med: tie stille Tomi! Hendes følgende Scene, hvor hun tilbyder Beverley sine Demanter, havde og baade den Letthed af Foredrag, og den Sædhed af Tone, som den kræver for at være naturlig og interessant; og aldrig spille mere — havde den indtagende Venlighed og Omhed, som var nødvendig for at forsøde Breidelsen, som ligger deri. Hendes Scene med Stufely i tredie Act var især i Slutningen meget god, kun den Repl.:
 Rant

“Kan noget sættes i Ligning” havde en ubehagelig Tone, som undertiden undslipper Sfr. Astrup. Derimod var det Sted: Misbruger de saaledes, overmaade godt, og den følgende Replik havde al den Høihed og Stolthed, som her var nødvendig; især var Begyndelsen af den, og det Sted, hvor hun gav ham Valget mellem at være Forræder og Bagvasker, ganske fortreffelige. Hendes sidste Scene i tredie Act var god, kun det Sted: Du kommer mig til at skielve, var mig fra Foredragets Side for konstlet, og burde uden Tvivl faldet hurtigere og lettere ind.

Med fierde Act var Anm. ei saa gandske fornøiet. Hendes Gang med den Lygte, som hun forresten blev bedre af med, end jeg nogentid har seet, var ei naturlig nok, hendes Smerte for declamatorisk, især i den Replik: Allerkiereſte Ven! jeg maae døe; mod hendes Bøn i samme Scene maae Anm. ligeledes gientage den Erindring, han gjorde forrige Aar, at den burde have mere Varme og Jnderlighed; heller ei maae Enden af denne Scene gives med jamrende Tone; tvertimod vil jo Mad. Beverley trøſte sin Mand, og Kunstnerinden kiender viſt bedre, end Anm. kan beſkrive hende den, ſit Riøns mageløſe Konſt til at oplive deres Venner i Ulykken med en Trøſt, de tit ſelv ei ſole, og at gyde Balm i de Lidendes Saar ved Bliidhed og Freidighed. Overalt var det at ønſke, Sfr. Astrup vilde vogte ſig for den klynkende Tone, hun i ſine ældre Roller nu og da forfalder til, ſom er lige ubehagelig for Øre og Hierte, og ſom ſtøder dobbelt hoſ een af de meeſt correcte og ſinagfulde Actricer, vor Skueplads beſidder. Uden Tvivl ligger det deri, at Sfr. Astrup tvinger ſin Stemme, for at gjøre den mere pathetiſk, da dog Anm. ſynes, Erfaring maatte have lært hende, at hun ingen Følelie behøver at fremkunſle, at hun behøver kun at tale og ſpille, ſom i Huusfaderen, værdige Fader, og Sætteren fra Liſſabon, for at vække vor inderligſte Deeltagelſe.

Anm.

Ann. har engang for alle erklæret, at han vilde troe sig uskionksom mod Jfr. Astrup, hvis han ei med den strengeste Uabenhjertighed fremsatte endog den allermindste Indvending, han havde mod hendes i Almindelighed saa giennemtænkte og kunstrigtige Spil, og dobbelt holder han det for Pligt ved en Feil, som saa let kunde forplante sig, og blive en Mode hos vore yngre Skuespillerinder, naar de saa den hos een af de saa, man med Rette anpriste dem til Mynstre. Hendes femte Act var i Ann. Tanker heller ei frie for samme Feil. Mad. Preisler Henriette. Ann. erindrede i Fjor, at den raske og varme Pige, som Mad. Pr. viste os, var den rigtige Character for Henriette, og det samme maae han gientage; kun forekom det ham, som om Skuespillerinden tabte lidt for meget af Syne, at denne raske Pige tillige skulde være god. At det ingen Mee-ning giver, naar hun i første Act bebreider Stufely, at han maaler Dybet af det Svælg, hans Ben styrter i, men at det burde hedde: at udhule den Afgrund, er allerede tilforn erindret. Tom blev givet af en liden Pige, der hedde Jfr. Staal; det er urigtigt, naar man lærer hende i femte Acts femte Scene at slaae Armene om sin Fader; Tomi er meget for forskrækket her til at giengielde sin Faders Favnetag. Hr. Preisler Stufely; denne Rolle blev i Fjor nævnet som en Mesterrolle af denne fine Konstner. Det er deres udtrykte Billede! Det er et deiligt Barn; siger han overmaade indsynig-rende. Men i den næste Repl., som han i øvrigt siger saa skønt, var det at ønske, han vilde forandre det upassende Ord Forundring til Beundring. Gandcke ypperlig var siden hans paatagne Forvirring. Scenen med Leuson begynder han med Skielmens Politesse, og gaaer saa overmaade godt over til Niddingens paatagne Kiekhed og høirøstede Trodsighed ved den Repl.: Hr. Leuson! Slige Spørgsmaal. Scenen med Dever-ley i anden Act begyndte han ei gandcke efter mit Sind, hvar syntes mig, han sagde det for haardt: Du har
 stilt

Skilt mig ved alt det. Stukely vil nok lade Beverley føle de Tienester, han har gjort ham; men ei saa just lade ham høre dem; dette bør altsaa nok ligesom slippe ham ud af Munden. Gandſke fortreffelig, med een ſaadan inderlig Længſel efter at spille, ſiger han derimod det Sted om de gunſtige Forvarſler. Scenen med Mad. Beverley i tredie Act havde ligeledes al den Kunſt, der kan optæres, fornemmelig, da han lader, ſom han ei vil ud med det. Om den ſidſte Repl. blev ſagt ſaa afſides, ſom Bogen kræver, kan Anm. ei med Viſhed beſtemme. Saare ſkøn er hans Scene i ſamme Act med Beverley; hans Tone paa: der regner lutter Guld ned, var ſaare forſøriſk, og endnu mere: det er ſandt, Lykken er ei altid grim. Og Slutningen af denne Scene, iſær det Sted, hvor han afſlaaer Papirerne, var ligeledes gandſke ypperligt. Hans Scene med Beverley i fierde Act kræver mindre Kunſt, men var ei mindre heldig, iſær de tvende ſidſte Repliker; overhovedet har Anm. aldrig ſeet nogen, der har forſtaaet at give det Slags Bedragere, hvorum Hamlet ſkriver i ſin Tegnebog, at de kan ſmile, og atter ſmile, og dog være ſturke, med den Fiinhed og Kunſt, ſom Hr. Preisler. Hr. Frydendal Leuſon. Hr. Frydendal gav den førſte Scene af ſin Rolle gandſke fortreffelig; han behandlede Stukely paa den allermceſt ydmygende Maade, og man erkjendte i ham Beverleys ærlige Ven, der havde ſit Hjerte paa ſine Læber. Saare vel gjorde han iſær det Sted, hvor Stukely anſtilte ſig, ſom om han paa et beqvemmere Sted vilde kræve ham til Regnſkab; her tog han ham meget raſk paa Ordet. Han gjorde ligeledes ſine Scener med Beverley vel, ſærdeles var Anm. meget vel tilfreds med det Sted: Stik din Kaarde ind.

He. Elſberg Beverley. Anm. har ved dette Stykkes ſidſte Foreſtilling forelagt et Udkaſt af, hvorledes en ſtor Kunſtner har vant ham til at tænke ſig denne Rolle ſpilt. Uden al Tvivl var denne Beverley ogſaa mere Engeliſkmand, naar hans Lidenſkaber mere brændte

brændte indvendig, end blussede saa heftig ud. Desuden er det en meget farlig Ting for Kunstneren at give sig af med at fremstille Lidenstaberne i deres heftigste Udbrud, og der er kun faare saa, der slippe vel deraf. I de fortvivlede Scener var Hr. Elsberg i Aften nok ei heldig. Ved den Heflighed, hvormed han vilde tale, tabte Foredraget ofte af sin Kynd og Betydning, den saaledes anspændte Stemme forsløg ei operalt, og den jagende Tunge løb Carr. De øvrige Scener gav Hr. Elsberg derimod i Anm. Tanker med mere Held. Især var den, hvor han kommer i femte Act ind til Jarvis, og sender ham bort, uden Tvivl overmaade skøn. Det var denne Stilhed, der skjuler et voldsomt Forsæt, dette Havblik, der er Forbud paa de vildeste Storme. Hans tredie Act var iligemaade lykkelig.

Det har været en gammel Tradition ved Theatret, at alle Rettens Betiente, Underfogder, Arrestforvarere, o. d. l. skulde gøres latterlige, hvilket i rørende Stykker, som dette, undertiden frembragte den affølgeligste Virkning. Hr. Knudsen har gjort Ende paa denne Ufsik; han var her den haarde ubarmhiertige Exequerer, men uden at vilde forstyrre Stykkets meest rørende Scene ved utidig Latter.

Balletten unyttige Hexerie.

Fredagen d. 16de Soliman den anden; atter her har da den sunde Fornuft vunden Seier over et Stykke, som kun anbefalede sig ved Klingklang og Optog. Soliman den anden, der een Tid var Mængdens Yndlingsstykke, har nu funden sin Grav i Lethe, og derved vilst Alinerne og Orpheerne, og deres øvrige Sødskende, den Bei, de tidlig eller seent skulde vandre; Lykke paa Reisen! nogle af dem synes alt at pakke ind.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 13.

den 30 Martii 1792.

Documenta sunt vel scenici actores, qui vel optimis poetarum tantum adjiciunt gratiæ, ut nos infinite magis eadem illa audita, quam lecta, delectent, & vilissimis etiam quibusdam impetrent aures, ut quibus nullus sit in bibliothecis locus, sit etiam frequens in theatro.

Quint. Instit. Orat. Lib. XI. 3.

Mandagen den 19 og Torsdagen den 21 Martii, Runser Ketter, Comoedie i 5 Acter af Hr. Grossmann.

Saa Stykker have vel gjort og vedligeholdt den Lykke paa vor Skueplads, og imidlertid er dog dette i det høieste et godt Theaterstykke, og ingenlunde et godt Skuespil, hvilket Hr. Grossmann ogsaa selv synes at have følt, da han — uden Tvivl for at kunde nedlægge en Formalitets Exception mod de Kunstdommere, der vilde bedømme ham efter Dramets Regler — har givet sit Foster Navn af et Familie Malerie. Men dette er, som Beaumarchais kalder sligt, kun en ussel Procurator-Chicane. Et Stykke, der opføres paa Skuepladsen, er et Skuespil, og maae altsaa bedømmes efter Skuespillets Regler, under hvad Navn det end vil forstikke sig. Det hedde, som det vil, er man dog stedse berettiget til at fordre saavel Handlingens, som Characterernes Eenhed og Sandsynlighed deraf; lutter Egenskaber, der aldeles ei findes i dette Stykke. Hvoraf det da kommer, det gjør saamegen Lykke? Det har en gandske levende Dialog, det er rigt paa frapperende, saavel alvorlige som comiske Situationer, og naar et Stykke, der besidder disse tvende Egenskaber, treffer

paa

paa Skuespillere, som vore virkelig i dette Skuespil næsten alle viiste sig at være, kan det ei andet end behage. Vore Skuespillere have overalt mere end eengang givet Prøver paa, at de ei ere uvillige og uskikkede til at tænke for Digtere, der have taget sig den Frihed at skaae sig for denne Uleilighed. Anm. har havt Leilighed til at see sex forskellige Forestillinger af dette Stykke; han har seet det i Hamborg, Dresden, München og Mannheim; han har paalidelige Efterretninger om dets Forestillinger i Wien og Berlin, og han tør frit sige, at det ei nogensteds i Tydskland spilles saa godt, som paa vort Theater, hvilket uden Tvivl er Tilfældet med flere tydske Skuespil.

Hofraaden er, som Hr. Bonin i sin berlinste Theaterjournal meget rigtig anmærker, at regne blant de meest udarbeidede, men ei til de rigtig vedligeholdte Characterer. Hvo der vil erkiende de store Fremskridt, Hr. Schwarts har gjort i sin Kunst, sammenligne blot hans nærværende Maade at udføre denne Rolle paa, med den, hvori han fra Begyndelsen — skiont alt da med megen Bisald — gav den. Virkelig har denne Rolle saa mange Sider, at Skuespilleren har al sin Konst nødvendig for at faae Eenhed ind i den, og at mellem 10 Skuespillere virkelig hver vil tage den paa sin Maade. Hr. Langerhans, af hvem Anm. for 3 Aar siden saa denne Rolle paa Schröders Theater, hvor det virkelig var den allermadeligste Forestilling, spillede den, just som han nogle Dage efter spillede sin Skomager Kiegel i Syrstepligten af Brandes; i de humoristiske Scener var det sandt om ham efter Bogstaven, at han talte, som den gemeeneste Pøbel, i de alvorlige Scener var hans sædvanlige præfende og syngende Tone. I München saa Anm. denne Rolle af en berømt tydsk Skuespiller ved Navn Marchand; han gjorde en fransk fløbende pere noble af den; det var da vel saa omtrent det ulykkeligste Indfald, en Skuespiller kunde have. I Mannheim blev den præfet af Hr. Bock, ligeledes en navnkundig tydsk Skuespiller. I Dresden blev den derimod til en høj Grad af Guldkommenhed

givet af den afdøde Meinecke, og efter den Beskrivelse, Anm. har læst om Schrøders Maade at tage denne Rolle paa, maae disse temmelig have stemt overens med hinanden. Meinecke spillede den ædle, minstre, gode Mand, der havde Opdragelse uden just at besidde sin Levemaade; der vel var Noturier, men derfor ei gandske Parvenu. Han fattedes de sødde Stores Raffinement af Anstand og Politesse, men det var en artig Mand; Scenen med Fridrich nedstemte han, saa det var kun et Lynglimt af Hidsighed, hvori han slog denne paa Dret; med den langsomme ironiske Tone gav han Parodiescenen med Frue v. Schmerling, indtil: tilbyde! her kom den heftige stødende Tone frem; hidtil havde han kun talt med Eftertryk. Især gjorde han det Sted ypperligt, da han faldt fra sin sædvanlige Tone til en langsomnere og mere dæmpet ved: "Jo det er sandt, for et gammelt Slot." Hans sidste Scene i første Act havde al Glæde og Omhed. Replikerne i Bunderligs Sprog i tredje Act havde den finere Verdens Spot; da Obersten havde fastet Seddelen paa Gulvet, og Frue Schmerling vilde have den, bukkede han sig, tog den op, og rakte hende den med en dyb Compliment; de to Repl.: det hører jeg, og jeg maae contraminere, sagde han saa tørt hen, med Smil og dæmpet Stemme. I Scenen med Obersten talte han med Synd og Bægt om Dueller, derpaa med dæmpet Stemme og jævner Tone: tag deres Hat af. Og Enden af denne Scene, hvor Hofraaden saa let kan blive modbydelig, med al muelig Venlighed, især hans Punctum. Scenen mellem ham og Kammerherren var noget af det skønneste, Anm. har hørt, hans Tone stemte saa gandske med Wilsdorfs, var høj, understøttet, hastig, langsom, dæmpet, ligesom dennes, stedse fast, uden at være grov: "Jeg ønskede, det blev ei, havde skøn jævnt Bægt; Kulde egentlig hænges, mere Eftertryk, og det om Donna Balletti megen Værdighed. Scenen med sin Datter og Lieutn. begyndte han med megen Godmodighed. overalt udmærkede han sig især ved en humoristisk Munterhed, saasnart han
var

var mellem sine. Et Træk af samme Jovialitet var, at han i Scenen med Herredsfogden gjorde sig den Spøg at lade denne hente Klokken til sig; denne samme Munterhed forskønnede ogsaa den Scene, hvor Kammerherren bringer ham hans Afsked, og gjorde saavel det haarde om visse Ting, som om de smidigere Folk, mindre anstødeligt; ved denne lette og leende Tone vandt ogsaa det følgende om den lyse Skov. I femte Act havde han Levemaade mod Frue Schmerling og Artighed mod sin Kone, og hans gode Lune betog saavel *Fugæ suspecta*, som: du er en Nar sit anstødelige. Længe ansaae Anm. denne for den rigtige Maade at tage denne Rolle paa, skøndt han vel saa, at Reinecke for at kunde spille saaledes, maatte forandre eet og andet; han rev f. Ex. ingen Servietter itu, han havde ingen Nathue paa, o. s. fr. Men der gives utægtelig endnu een Maade, som uden Tvivl er den eeneste rigtige, og som Anm. troer, Hr. Schw. ei ugierner vil see angiven her. Denne Maade er, at tage Hofraaden som en Parvenu, der har tient sig op, og altsaa formedelst sine Forretninger ei har faaet Tiid at erhverve sig den høie Grad af Politur, hvortil man kun kan aflibes ved idelig at være i de finere Cirkler. Herved bliver hans Brantenhed begribelig; herved behøver han ei at have det Anstrøg af butte Belgiorer, som Grosman ved sin første Scene ellers saa let forleder til, heller ei blive hans Særheder andet end følger af et Diebligs Fortredenhed. Hans Forhold maae være en skikkelig Mands, skøndt han ei har en fornem Mands Levemaade. Paa denne Maade kan hans Hestighed mod Frue Schm., hans Bitterhed mod hans Kone og hans Opførsel mod Fridrik foreenes med den Bonhominie, han saa mange Steder viser. Den første Scene maae da gives med en Art Distraction; og den følgende med hans Kone med Bitterhed. Scenen med Frue Schmerling, som Reinecke gjorde til Persifflage, faaer da virkelig Brede, kun maae Hofraaden iagttage skikkelige Folkes Adfærd; jo mere forbitret han bliver, jo mere og fiendeligere maae han tvinge sin Tone og Stemme; saaledes tør jeg vel vædde paa

paa, at han under den Replik: Og de — taler som den meest forhaanede Prækterstolthed, efter en næsten umærkelig Pause falder i en sagtere Tone, og gaaer fra hende i det samme; saaledes vil de Ord fordie o. d. l. her faae en meget let og jævn Bægt. En fornuftig Mand kan i sin Hidsighed besvare Plattituder med Plattituder, men han maae selv føle det platte deri. Tredie Act begynder atter med en Dis- traction. Scenen med Sadelmageren maae gives med Alvorlighed; men uden at blbte sig formeget, og den med Frue Schmerling med Kulde; nu hans Alvorlig- hed tage til, alt som Scenen med Obersten nærmer sig; denne Scene foredrages med en sat og bestemt Tone, indtil det gandske jævne om Hatten, og Enden af denne Scene med al den gode Lune, Velgierninger bør ledsages med. I Scenen med Billsdorf bliver denne Hofraad Embedsmand, jævn og fast, uden Hef- tighed; Undersaattens Verbødighed maae høres giennem Patriotens Misforstaaelse. Scenen med Frits gaaer Slag i Slag. Om Scenen med Carl og Wilhelmine er der kun een Mening; i Scenen med Herredsfogden og Geheimeraaden er han atter Embedsmand; Scenen med Kammerherren krævet det blideste Lune, og tillige en let Tone til at formilde de Rodomontader, som her lægges ham i Munden. Denne Tone maae ogsaa hø- res i femte Act. — Anm. maatte meget misfiende Hr. Schwartses Kunstneraand, hvis han kunde tvivle, at denne vidtløftige Characteristik vil være ham fierkom- nere, end den meest smigrende Bedømmelse. Anm. til- staaer ærlig, at saa meget han beundrer Hr. Schw. især i Kollens rørende Scener, savner han dog hist og her den Eenhed, som Characteren alene kan faae fra Skne- spillerens Haand: ogsaa forekommer det mig, som han tog de comiske Scener over for grov en Læst; dette er især Anm. Mening om Scenen i første Act med Frue Schmerling, hvor han virkelig ei paroderer hende, men skændes med hende. Især vilde de to Stæder: Og beholde Slaabrokken paa, og hans Naadige Frue! hvor de saae hinanden i Dinene, aldeles ei behage mig.

Saar

Saare skøn er derimod hans følgende Scene, især hans
 tre sidste Repliker. Pige! dersom du ei var —
 hvor er din Broder? havde vel krævet en mere mark-
 qvert Overgang. Om de følgende Scener har Hr. Schw.
 seet Anm. Tanker; i den med Obersten sagde han efter
 Anm. Følelse det: tag deres Hat af for haardt. En
 Mesterscene af Hr. Schwartz var den med Carl og
 Wilhelmine, især hans: gjorde han det! hvor han
 fastede ham hen til hende; og hans følgende Betsignelse
 over dem. Hans Scene med Frits var ligeledes meget
 god. Med saa Ord; Hr. Schwartz gjør meget mere
 af denne Rolle, end Digteren er berettiget til at fordre;
 men af en Kunstner som ham venter man alt det, den
 strengeste Kritik kan ønske; jo mere han gjør, og kan
 gjøre, jo mere troer man sig berettiget til til at haabe
 af ham. En ei mindre fortegnat Rolle i dette Stykke
 er Hofraadindens. Af alle dem, Anm. har seet, er
 Mad. Rosing den eneste, der har vidst at bringe Een-
 hed og Interesse i denne Rolle, ved det Anstrøg af Dame-
 Forsængelighed, hun veed at give den, og som Hofraad-
 indens gode Hierte idelig kæmper med. Selv Tydsk-
 lands store Mad. Schröder, som i øvrigt i Hamborg
 var den bedste i hele Stykket, gav os kun den gode
 Kone, og lod Damen reent være ude. Det samme
 gielder om Mad. Koch, der spillede den hos Meinecke.
 Unægtelig er denne Rolle, saa liden den endog er, een
 af Mad. Rosings Mesterstykker i det høiere comiske.
 Hendes udbrydende Stoltthed ved: de er utaalelig;
 hendes saa særdeles huuslige Spil, f. Ex. den Maade
 hvorpaa hun standser, da hun hører om de sex Netter;
 hendes høiadelige: derfor er den Karl Rok. Og nu
 hvor hendes Tantes Insolence bringer hende til at gaac
 i sig selv, hendes fem og tyve tusind Rigsdaler
 med den skønne Bægt; "Tante! det er min Mand!
 med megen Synd. Og Men min Mands Taalmo-
 dighed meget betydende. "Ja! det var det just!"
 Hofraadinden begyndte allerede fiendelig at skamme sig
 ved sine gamle allierede. Hendes sidste Scene i første Act
 er saare skøn ved sin Jnderlighed. "Du er dog vel ei
 vreed

vreed paa mig? saa indsmigrende. Under Scenen med Sadelmageren begyndte hun første Aften lidt for tidlig at vise Deeltagelser. Skønne var derimod de to Repl.: Mine! jeg kunde! og den følgende. Man hørte Hofraadinden følte dybt, at hun havde spildt sin Indflydelse; og med en saare skøn Høitidelighed sagde hun: Kom Mine! og derpaa med den Bægt: Hr. Oberst det er min Mand — og De er min Uncle. I sidste Scene i fjerde og første i femte begyndte den høiadelige Stolthed at røre sig igien, indtil Tidenden om hendes Mands Afsked gav hendes Kierlighed Seieren. I de sidste Scener udmærkede hun sig ellers ved den skønne Forundring i Mine og Tone, da Philip talte om Wilhelmine. Men en slem Feil var det af tree blandt vore meest tænkende Konstnere, at Wilhelmine, Carl og hun — især første Aften — under Kammerherrens og Hofraadens Samtale, slog en lang Passiar af, da de endelig ei maae komme hinanden i Tale før de bede om hendes Betsignelse. Jfr. Astrup Wilhelmine, vel vil Anm. ei nægte, at han med endnu større Fornøielse saa denne Rolle for 8 Aar siden i München af en Mad Lang, der gav den som den naive aldeles ukunstlede 16 Aars Pige, og som var virkelig lille Mine, da derimod Jfr. Astrup er Frøken Reinhard; ei desmindre er Wilhelmine en ypperlig Rolle af den danske Konstnerinde, og især kan i anden Act Diekasset til Lieutn. under hendes Erklæring, det Sted, hvor hun kaster Bisten, Binfet til at lade den ligge, hendes Gilen tilbage, og hendes Standsning, da hun seer Lieutn., saavelsom hendes hele Scene med ham, neppe tænkes, eller siges sødere og elskværdigere; under Kammerherrens Tilbud kunde maaeske nogen mere Forlegenhed været paa sit Sted. I 3 Acts 8 Scene var hendes Tone mig for klynkende. Derimod var hendes Scene i fjerde Act overmaade skøn, især hendes: Du vil reise! med Begyndelsen af næste Scene var Anm. derimod ei saa tilfreds; men hendes Besvimmelse og den følgende Scene var overmaade deilig. Hr. Rosing Carl. Denne Rolle er altid forekommet mig den første blandt denne brave Konstners Elskerroller, og blandt alle

de Altdorfer, jeg har seet, hvoriblandt dog var tre berømte og fortiente Konstnere — Opik, West og Klingmann, har ingen opnaaet ham. Hans Karakter er betegnet med den mørke Fasthed, som er en uafbrudt Række Banhæld given et ædelt Hjerte. Denne Fortrydelse gjør hende Pre, og det er min Cousine, har kiendelige Præg af denne Karakter, derimod var Ann. ei glad ved den Passiar, han og Obersten holdt affides under en Deel af denne Scene. Hans Scene med Wilhelmine var skøn. Her trykker det og piner, med en ubetalelig Bægt. Hvor der vil lære, saare skønt; og den lange Repl. med Værdighed og Varme. Lev vel Wilhelmine! meget caracteristisk, og lad deres Datter tale, med megen Fasthed. Det skal jeg, med skøn Jnderlighed; derimod den frygter jeg ei, alt for pralende. Repl. til Majoren med skøn sindig Fasthed. Brevet læste han saare godt. Hr. Lindgreen Philip; han er unægtelig for ung og snæver til denne Rolle, som uden Tvivl havde været bedre i Hr. Knudsens Hænder. Det er ellers en tung Rolle, naar man vil redresser la sottise de l'auteur; især maae man give den Scene om Osten saaledes, at man seer, det skeer for at fordrive hans Herres mørke Lune, og især det om Tørklæderne, som en Pudsecelighed, sagt for at forvinde sin Smerte over at miskiendes af sin Herre. De comiske Scener sagde i øvrigt Hr. L. meget godt. Hr. Preislers Kammerherre er en Mesterrolle, især Scenen med Hofraaden. I anden Act staaer et Sted, i hendes Selskab. i Steden for Deres, hvilket han herved embedes at rette. Saaledes ønskede Ann. og, at Geheimeraaden, der ligeledes spiller sin Rolle mesterlig, ei vilde sige: han havde kastet een ud af Vinduet, hvilket han nok hverken kunde gjøre eller komme vel fra; men som det i Originalen hedder: Kruppet ham af, revet ham ned. Hr. Elsberg er som Majoren sin ypperlige Forgænger fuldkommen værdig; hans militære Jovialitet er høist caracteristisk og moersom. Hr. Gielstrups Sadelmager hører blandt de Roller, der fornemmelig have befæstet Stykkets Misfald.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 14 og 15.

den 20 April 1792.

But more then just, to other countries grown,
Must return base apostates to our own.
In states let strangers blindly be prefer'd
In state of letters merit should be heard.

Churchills Rosciad.

I sit Motto til sidste Nummer anførte Anm. et Sted af Quinctilian, der tillagde Skuespillerne den Roes, at de ikke blot skaffe adskillige flette Skuespil Gehør, saa man endog seer det meer eengang med Fornøielse, hvad man ikke gad læst, men endog give de bedste Digters Værker saa megen ny Tæske, at det fornøier os uendelig meer at see end at læse dem. Den første Deel af denne Paastand haaber Anm. ved Forestillingen af 6 Netter (der, om ikke et slet, dog sikkert er et maadeligt Skuespil) tilstrækkelig er beviist, hvis det ellers efter det Misfald, hvormed Waltron, Schlensheim, Strelitzerne o. fl. d. ere optagne, endnu trængte til at bevise; den anden halve Part havde han haabet at godtgjøre med Forestillingen af Emilia Galotti, dette den største tydske Digters ypperste Mesterstykke, der hos os gives til en Grad af Fuldkommenhed, som nu omstunder intet tydsk Theater kan gjøre Paastand paa. Anm. vil her ikke engang tale om de tvende Theatre, hvor han har seet dette Sørgeespil, Berlins og Schlesvigs; thi disse tvende bør ikke engang nævnes, naar der tales om Tydsklands Skuepladse; men selv ved de virkelig gode tydske Theatre, ved en Schröders, Bondinis, ved Biens, og ved Mannheims, vare
der

der allevegne langt betydeligere Mangler end hos os. "Saa utallige Gange, af saa forskjellige Skuespillere, jeg end har seet Emilia Galotti forestilt, siger Schink, har jeg endnu aldrig seet Prindsen, Marinelli, Aspiani, Orsina og Conti givne med den hele Sandhed, og kun eengang i min Livstid seet Claudia, Emilia, og Orsina spilt rigtig."

Inderlig ønskede Anmelderen, at have havt demne sin gamle Ven og Medvandrer paa den dramaturgiske Bane ved sin Side i Aften, for at have den Glæde, at høre Tysklands nu levende beste Dramaturg, i Danmark, gienkalde en meget stor Deel af den Klage, de tyske Skuespillere havde afsvunget ham, og at kunde lægge hans Vidnesbyrd i Bægtstaaen mod hine uønskede, der foredrage Tysklands fletteste Fjælsbode for vor Skueplads, der, saa skjændig den er mishandlet, saameget den ogsaa har tabt, og er paa Veie til at tabe, dog har endnu Levninger nok af sin forrige Storhed tilbage, til ikke at vige, uden maaskee for Schrøders allene; og maaskee kun vige for denne, fordi den i sin Directeur eier en Kunstner, som af de nu Levende ingen kan opveie.

Anm. maae indskrænke sig til at nævne Forestillingerne af Chinafarerne og Landsbyepigen, givne Tirsdagen den 20, og Fredagen den 23 Martii, samt de Entreer, der ledsagede f. x Ketter og Landsbyepigen, for desfor at naae hin omtalte Forestilling af Lessings Mesterværk. De Roller, som Schink angav, som mislykkede overalt i Tyskland, vilde næsten alle her have særdeles fyldestgjort ham; thi just disse vare tillige med Odoardos, de, der fornemmelig udgjorde Forestillingens Værd. Hr. Lessings Marinelli Rolle er i Morgenpostens forrige Aargang nævnt, som et Kunstværk, der var Lessings fuldkommen værdigt; og efter Anm. Høielse overgik Kunstneren i Aften sig selv deri. Vilde det lykkes at udtegne en fuldstændig og nøiagtig Carateristik af hans Epil i denne Rolle, maatte

maatte dette blive den skønneste Commentair over Lesings ypperlige Mesterværk; men om end Anm. ikke føler sig dygtig til at lade Digter og Kunstner vederfares al den Ret, de fortiente, om han endog maae beklage med Conti, at man ikke kan skildre med Dine, vil han dog her meddeele saa meget, han kan; uagtet alt, hvad der er tabt, vil dog det overblevne blive et ligesaa interessant Studium for Kunstneren, som Emilies Portrait efter Contis Angivelse for Maleren.

Strax fra det allerførste af havde han den badinerende Tone, der forkyndte Favoriten, det persifflerende: O min Prinds! den lette Spot om App'anis Giftermaal, det bittere i: at jage Steengæder og afrette Murmeldyr; det haanlige med en vis Emilie; man kunde høre, at Favoriten gottede sig over, hans Uven gittede sig med Datteren af en Mand, der var i Unaade; og hvordan da denne Haan lidt efter lidt tog af, indtil det sidste faldt, just hende; og med hvilken Opmærksomhed hans Die her vogtede paa Prindsen, hvor omhyggelig han var for at læse i hans Siæl! Dersom De ogsaa vilde, sagde imidlertid Hr. Rosing neppe rigtig. Men nu med saa god forstilt Nidkærlighed indtil det persifflerende: Redde dem! og især det om Bærene fra anden Haand; hvor han atter saa godt gik over til den alvorlige Tone, og især lod det Ord Herre ypperlig inde. I Scenen til Odoardos maae Anm. især gøre Kunststilleren opmærksom paa den fine Vli, i hans Abord til Claudia, og hans Haandkys, som han anbragde just i det Dieblis, han paa en vis Maade viser hende ud. Nu den forbindrlige Begyndelse med App'ani, og derpaa det Dieblis bittert Bægt: "Jeg indseer min Forseelse, min utilgivelige Forseelse", som dog igien strax gaar over til den lette Embedstone. Og nu igjen det persifflerende: De skiemter — og derfor! Det er overalt en stor Idee, at tage denne hele Scene saa gandske i den spøgende Tone; thi i Spøg kan man baade se og høre meget, som i en alvorligere Samtale ikke taaltes; nu det bittert persifflerende: Datteren her af Suset? det characteristiske Smhm! disse 5 Replikker, som her følge oven paa hinanden, vare ubetalelig rærgende; og nu Poltronnens berøstede Udfordring! Første Scene i tredje Act er atter et Messer-

Mesterlykke ved den Maade, hvorpaa han — som man
 siger — gaaer ind og ud af Prindsen; og dreier ham
 efter Lykke for at faae hans Minde til det smukke Fore-
 tagende mod Emilie og Appiani. Her maae man især
 udtegne det bittere: man skulde vide det; og det haarde:
 og kan gaae. Jo nødvendiggere han blev Prindsen,
 jo dristigere blev han. Og nu i Monologen det andende:
 hvo lærte dem saavel at Kiende Aber; og nu i næste
 Scene det begierlige Spørgsmaal er han død? der viiste
 den bønngierrige Middings hele brændende Længsel, og
 hvor vigtig Grevens Død var ham; og især følgende Mo-
 nolog. Noget af det, der især bovede mig i denne Fores-
 stilling var, at Marinelli i saa høi Grad viiste os Ap-
 pianis Kiende, hvilket især er fornødent for at giøre
 denne Character menneskelig og sand. Hans Compliment
 til Emilie havde megen Galanterie, og den troeløse Styr-
 ke paa: Han har ladet sætte efter var hyppelig. At
 han holdt sig i en ærbødig Trastand, som opvartende Ca-
 valier, hvor Gang der var nogen hos Fyrsten, var uden
 Tvivl efter den sande Hofetiquette, og overmaade fiønt,
 da han desuagtet aldrig tabte det, der foregik, af Synet.
 Følg os! det vil sige, følg os ikke, havde al Hofino-
 gens Versifflage, og nu hele Enden af denne Repl. i
 samme Tone, saavelsom det følgende om Moderen, der
 vilde gloe, og at være saa omtrent en Fyrstes Svi-
 germoder; altsammen ledsaget med meget characteristisk,
 og velanbragt Latter. Ogsaa denne Betænd er saa sær-
 deles nødvendig til at vinde Marinellis Character. Han
 begyndte Scenen med Claudia med yderste Levemaade,
 sagde et ubetydeligt Mundhuggerie, saa let, nu med
 al den impoli Politesse, der viiste, hvor stor Vrus han
 satte paa sin Byrd og Titel: Marchese Marinelli. Nu
 komme de herlige Gradationer, først den Bestyrtelse, da
 han hørte Grevens Død, derpaa med venfabelig Bee-
 mod, og nu med en æreføer Mands Brede, og siden
 med den bydende Embedsmands Superioritet: De raser.
 Første Scene i fjerde Act er blandt dem, hvor Marinelli
 viser sig — for at bruge Hamlets Udtryk — en Mester i
 at spille paa Prindsen. Hvor han begynder med at ba-
 d. nere, og nu da denne Tone ikke vil lyfkes, Overgangen
 til: Gvilket, naadige Herre! og nu det kolde, som om
 det ikke i mindste Maade vedkom ham: "At Angelo der-
 paa", og da heller ei det vil lyfkes, nu med den fornærme-
 des Styrke "Meget vel", og nu med stigende Varme, som
 gaaer

gaaer indtil Haardhed, og hvor han endog tilfaldt lader, som han glemmer sig selv: dette er ganske-mesterlikt, kun savnede Anm. i den sidste Replik ugierned Ødet umistelige; og nu atter Overgangen fra denne paataagne Heerde til den ei mindre paataagne, og stedse stigende Kulde, som bedvarer, indtil Prindsen i næste Scene tiltræder sig Fred, da Maria atter bræder ud i forstilt Enthusiasme, og nu slutter denne Scene med saa opmuntrende god Lune. I Scenen med Orsina staaer Marinelli kiendelig i Skjægge. Saameget han end inder sig, saa utrættelig han er paa Luur efter at gribe den rette Tone med hende, er hendes Ideegang dog alt for excentrisk til, hans Beregning Kulde kunde slaae ind; og denæ hans evige forlegne Uvisshed er det, Kunstneren med sit Spil og sin Tone i denne Scene saa ypperlig caractiserer. I femte Act faaer derimod Marinelli nyt Spillerum. Atter her giver han den første Scene med Vedinage; man seer, hvormeget det er ham om at giøre, at Prindsen skal see alt det forefaldne an, som Smaating. I Scenen med Odoardo er der egentlig kun Leilighed til Politesse; men da han kommer ind igien med Prindsen, hvordan han efter at have luret efter det beleilige Dieblit, paa Odoardos Opfordring nærmer sig, taler med den døde Kærelse om Appianis Død, hverken med en Tone eller Mine lader sig mærke med, han forstaaer, eller føler Odoardos Bitterheder, med den skaanomme Medynk paastaar Forældres og Datters Adskillelse; virkelig giør han alt dette saa kunstig, og saa heldig, at man vel kan begribe, han, medens Odoardo staaer fordybet i Tanke, kan ønske sig og Prindsen til Lykke med den gode Fremgang. Hans Forsærdelse i sidste Scene, hans Ansigt og Stilling, da han maae tage Dolken op, og da Tyrken river den fra ham; kroner endelig denne Mesterrolle; men at beskrive det, ligger uden for Dramaturgens Sphære; der udkrævedes en Maler, der var det i sin Kunst, hvad Digter og Skuespiller have villet sig i deres, for at give et fuldstændigt og rigtigt Begreb om denne Scene. Blinde Zeloter vilde i Siert giøre Anm. det til et Crimen læse, at han vovede at yttre nogle Trivl med Mad. Preislers dærende Fordrag af Orsinas Rolle. Kunstnerinden har — maaſkee uden at tænke derpaa — paa det fuldkomneste retfærdiggjort Dramaturgen, ved det hun selv i Mar gav Orsina, som han havde ønsket, og tænkt sig den given; og den almindelige Stemme forenet med de kompetenteste Dommeres stadfæstede det, ved eenstemmig at erkiende, at hun spillede til en høj Grad fortreffelig. Hun havde i Altsyn ned-

stemt

fremt Orsinas vilde Hæstighed, lod Melancholien være Ho-
 vedtonen deri, og brugte kun det Bilde til Skatterinoer,
 og ei at tale om, at denne Maade i alle Henseender er
 den rigtigere og interessantere, er det ogsaa den meest for-
 deelsagtige for hendes hulde Organ, og hendes Phynono-
 mie. Strax hendes første Repliquer bleve høist interes-
 sante ved denne Behandling; med megen Bestemtbed og
 Synnd sagde hun den philosophiske Replik om Ligeandighed,
 og saare interessant det om Tingenes alvorlige Side;
 kun havde jeg heller hørt den følgende Apostrophe til Him-
 len med Langsømhed og Heitidelighed. Under Scenen
 med Prindsen gjorde hun en Bevægelse og et Greb med
 Haanden efter Lemmen, hvor Dolken var, der vare for-
 treffelige; og hendes følgende: har jeg virkelig hørt
 det? sagde hun saare skiont. Thi Grev Appiani er —
 ifald De ei veed det — meget godt accentuert. Jeg
 gad kysset den Dævel, og "har De ingen Deel deri"
 ganske fortreffelig, som det hele Sted, hvor hun seer
 ham stot i Vinene; ligeledes det: taus! taus! over-
 maade godt. I følgende Scene sagde hun de tre Ord:
 jeg venter ham med en Berdning, som bragte mig til
 at guse. En Feil, som hun altid har begaaet, er, at hun
 i næste Scene siger: det ulykkelige Barn er gierne
 det eeneste; i Steden for: stedse det eeneste; som er
 noget gandske andet. Dolken paatvang hun ham gandske
 fortreffelig. For Resten af den sidste Replik i denne Scene
 har Mad. Seiler givet mig et Ideal, som Mad. Preis-
 ler ei opnaaede. Hr. Preisler giver ligeledes sin Prinds
 i det hele overmaade godt. Vel bedagede hans Stil-
 ling, da Dækket gik op, ei Num. saa gandske, da hans
 Been, som laae ud ved Siden af Skriverbordet, gjorde
 den hele Figur overmaade skæv; men hans gode Diction
 udslattede snart dette usordeelsagtige Indtryk, som maa-
 ske ei engang var bleven mærket, havde det ei været det
 første. Hans Scene med Conti var saare skion, og vir-
 kelig meget caracterist, kun det Sted: Det andet Por-
 trait kan De tage med sig igien — og bestille en
 fattedes uden Tvivl den foreskrevne og nødvendige Pause.
 Hans Monolog var derimod skion; men det i Scenen med
 Marinelli: er der da slet intet nyt", forekom mig ei mar-
 qvert nok. Scenen med Camillo Rota gik meget vel. En
 meget skion Scene af Prindsen var den med Odoardo i
 sidste Act, kun er det Diefast til Marinelli, naar han
 siger: hvor mange ønskede jeg ei denne stolte Beske-
 denhed,

denhed, aabenbar urigtig; Vrindsen trænger for meget til Marinelli: det vil bli til at tørde gøre ham en saa — haard Kiondt fortient Bøbre delse. Hr. Frøndendahl Conti. Ann. har alt forrige Gange erindret, at det er den bedste Conti, han har seet. Især synes mig, han begyndte den godt i den ærbødige Gestand, en Audients fræver. Derimod ønskede jeg, han under den lange Repl. mere havde Vinene paa Maleriet end paa Vrindien, indtil mod Slutningen; heller ei havde nok hans: Jeg skulde snart frygte den Misfærd d. Vrindsen i følgende Replik taler om; man burde her paa hans alvorlige og langsomme Tone kunde høre, at han i saa Tilfælde ei skøttede om Belønning. Odoardo Hr. Schvarts. En sand Mesterrolle af denne ypperlige Kunstner; Estrar hans hele Udvortes er saa gandske den gamle ubørlige Soldats, der er bestig, men uden at støie. Saare got uden at lade sin Misfornøielse for fiendelig udbrude, hørte han Claudias Fortælling, at Vrindsen har seet Emilie, og især siger han sin sidste Replik overmaade vel, hvor man hører, hvormeget det koster ham, at holde sin Brede tilbage. Han kom meget got ind paa Dosala, man saae, han havde hastet. Meget energisk gjorde han og det Sted, hvor han slog sin Kilde til Side, og søgte efter sin Kaarde. Glets Blik og Greb til Lommen i det, han kaldte Orsina sin Belgierende, vilde jeg vel have anbefalet Hr. Schvarts. Hans Monolog fatterede han overmaade got. Saaledes sagde han ogsaa: "hun skal ei mere til Graskalla" meget caracteristisk, og jeg siger dem jo, at Greven er død, ifald de endnu ei veed det; med en skøn Skattering. Hans næste Monolog var især een af hans skønneste; den opsigende, og siden høiere blussende Brede, og nu Forandrungen i Tone og Stilling ved: Men see nu var overmaade skøn. Hans: Nu min Herre! til Marinelli, var den gamle Krigers. Derimod var hans: Nei virkelig! skulde det ei? mig for ironisk. Det er tilforn bleven anmærket i Anledning af en anden blandt vore ypperste Skuespillere, at man i Gørgespilletts rørende Roller og Scener vel maae vogte sig for at give sin Spot den høiere Comedies Ansøg i saa høien Grad; saa got, som han saade det: særdeles forvaret, havde Ann. dog ønsket, at han efter sin store Gørgiengers Exempel var traadt tæt ind paa Siden af Gonzaga, i det han greb efter Dolken. Scenen havde derved faaet mere Kraft og Sammenhæng. Begyndelsen af neste Monolog var atter særdeles skøn; han afbrød sig saa godt, og saac vildt om efter den, der loe. Hr. Elberg Appiani, spiller i Anmæ-
derens

derens Tanker denne Rolle meget brav, hans raske Tone skifter især meget godt af mod Marinellis Politesse; det er den aabne frie Mand. Det eneste Anm. skulde kunde anmærke imod ham, er den lidt for haandsætte Slutning paa denne Scene. Det er mere en haanlig Fortroelighed, at han tager Marinelli i Haanden, end det er Forsæt at slæbe ham med sig; og om der endog staaer, at Marinelli slider sig løs, betyder det dog blot, at han river Haanden til sig igien; men ingenlunde, at de trækkes derom. Hr. Jbsen, som var Pirro, maae Anm. erindre, at han forstaaer en Repik urigtig. Han siger nemlig: der kommer ogsaa et Par Fremmede fra Sabionetta; dette tilsatte ogsaa, gav Tingen en gandske modsat Mening; thi det synes da, som de var med i Vognen; da Pirro toertimod siger: der er ei flere i Vognen, da de toge Vidner fra Sabionetta.

I dramaturgiske Samlingers femte Hæfte, yttrede Anm. i Anledning af den berlinske Forestilling det Ønske, at kunde udvikle sine Tanker om Emilies Character, da de uden Tvivl fiendelig afvige fra den fortiente og tænkende Kunstnerindes, i hvis Hænder denne Rolle er. Han troer nu ikke, at kunde lade denne Leilighed gaae forbi, uagtet han maae erkiende, at hun denne Aften kom hans Mening nærmere, end nogentid før, at hun især i femte Act, og i Scenen med Appiani i anden havde Pionne berlige Steder. Emilie er en ung naiv 16 Aars Pige, en Halvsøster til samme Digters Kæha, een af det Slags, som Lessing saa gierne skildrede. Hidtil har hun stedse vandret paa Roser, her møder hun de første Ulykker, hvorledes maae disse virke paa hende? Hertil maae vi sige, at hun er Italienerinde, og Religionsværmerinde, hvorledes vil dette end videre bestemme Characteren? — Hun har været i Kirken, er der bleven tiltalt af Prindsen, hvis første Hylding til Grimaldis alt havde gjort et Indtryk paa hende, som denne sværmeriske Giel ei kan tilgive sig, er siden bleven efterfulgt af ham, og flygter hid, saa forvirret, saa forvildet, at hun ei engang veed, om han har fulgt hende ligehiem eller ei; hun styrter altsaa ind, aandløs, ude af sig selv; hendes Mine løbe vilde om, alle hendes Lemmer zittre; hendes første Repliker iile ud Slag i Slag, uden at hun selv ret veed, hvad hun siger, da hun endnu bestandig seer sig ængstelig og vild om; det første, hun nogenlunde kommer til sig selv igien, er ved det Suk, hvormed hun styrter sig i Claudias Arme, da hun mindes, at

at Syrens Forseelse havde gjort hende til sin Medskyldige. Alting maae her være syrigt, og sørmerisk; saaledes med andægtigt Søermerie, med soldede Hænder, og det takkende Nie mod Himlen: saa dybt lod Naaden. Og nu den lange Replik frem for alting udstømmende, og mere flatteret ved den levende Tølelse mange Tonebevinger, nu med Raisonnementets vægtfulde Accenter. Dette kræver især det, som hun har saa ondt ved at komme udaf: Navnet — ikke af en Selgen — men Navnet — bliv ei vreed, min Moder — af deres Datter. Denne Forlegenhed kræver mange og meget fine Toneafvekslinger; men tillige et meget let og hurtigt Foredrag. Ikke mindre den Replik: "Ja giætt" især maae det, jeg troede jeg skulde sunket slippe Emilia ud af Mund og Herte; det røber hende alt for meget til at siges med Forsættets Eftertryk. Nu tager hendes Skræk alt mere og mere af, hendes Tone bliver friere, mindre fremskyndet af Angest og Forvirring, men beholder sin naturlige Lethed. For nemmelig maae Nuancen ved det Sted: Det var den eeneste Betragtning være mærkelig, men dog let. Og nu maae denne Angest lidt efter lidt gaae over til Dumbhed imod Appianis Komme. Thi vel synes Emilia saameget om Prindsen, at hun gjør sig det selv til en Brøde; men hun holder desuagtet af Appiani, som sin Brudgom; Er fiendskabelighed, Vigt — thi Emilia er af de fiendne Fruentimmer, som troe paa begge Deele — hæfter hende til ham; efter at hendes beflemt Bryst har skaffet sig Lust i det forefærvne dybe Guf, tager hendes Naivete Overhaand. I Scenen med Appiani kan jeg ei give Jonstr. Astrup noget skønnere Menster, end om jeg kunde skildre hende, som hun var. Vnde og Dumbhed kan ei beskrives, og Overgange har Scenen ei mange af, naar jeg undertager den mørksørmerske Tone, som begynder ved: "Jeg kunde blive disse Juveler fiendt" udbreder sig over næste Replik, viger for en paatagen Munterhed efter Claudias, og kommer tilbage med en langsom Vægt efter Appianis; og nu igjen Overgangene til let Munterhed, som maaskee derved bliver saa meget stærkere, da den er fremdrevet, om end ei fremkunstlet. Scenen i tredje Act har deri nogen Lighed med den i anden, at hun ogsaa her kommer aandeløs og angest; men her er hun ei mere bange for Forsølgelse, her er heller ei nogen Selvbevidsthed, der flatterer hendes Forlegenhed. Hendes Perioder ere korte, da Lobet har betaget hende Beiret, men de
iile

ille hurtig efter hinanden. Ogsaa er nok hendes Studsen, naar hun seer Marinek, et Tegn til, hun ei troer Freden; hun fiender ham for Appianis Fiende, hun fiender ham for Prindsens Vindling; derfor vil hun bort igien; derfor bliver hun saa angst, da hun hører, Prindsen er der, at hun er paa hans Fødsel, at han snart kommer. Derfor det ængstelige, hvilken Hændelse? som slipper hende af Munden. Derfor den høieste Yorlegenhed, og det Kæmpesid under Scenen med Prindsen; den ahner hende alt, den stærkelige Hemmelighed, hun siden læser i sin Moders Dine; derfor den Uvillie til at efterfølge ham! — Og nu i femte Act, hvor hun kommer ud med den fattede Fortvivlelse; hendes Stemme er langsom og dæmpet, men dyb og bitter; ingen Declamation, det roligste Foredrag; kun det Diebligs mere Stryghed: saa er det sandt! men nu igien med Fasthed og Styrke: Jo før jo heller og nu med stærkere Bitterhed de tre følgende Repliker; og nu med andægtig sørmerisk Synd: dette Liv er alt, og rask og med Styrke: "saa kan Haars naalen", og den lange Replik med andægtigt Sørmorie; hendes Tone blive klarere og mere levende, men beholder sin Vægt; de to følgende Repliker med Ild; og nu de tvende om Rosen, med langsom tærende Bitterhed. Gemfr. Alstrup vil selv kunde domme, hvor jeg har abstrahert denne Rolles Ideal fra hende, og hvor vi afvige; hun prøve mine Ideer; den virkelige, tænkende og beskedne Kunstner er Kunstdommerens kompetenteste Overdommer.

Tirsdagen den 27 Martii. Aglae Operette i een Act, og Semiramis.

Onsdagen den 28 Martii. Chinafarerne Syngeespil i to Acter med Divertissement, til Fordeel for Dister og Componist. Hvoraf det kan komme sig, at disse tvende faae den fjerde Acten, i Steden for den tredie, som ellers eengang er fastsat til Forfatter Benefice, og at de kun faae een Acten samlede, da andre have faaet hver sin, drifter Anm. sig ei til at afgjøre. Skulde Directionen virkelig holde det for en Brøde, at der var Menneskesands i en Opera?

Torsdagen den 29 Martii. Menneskehad og Anger. Saa ofte er nu dette Stykke givet, og endnu bestandig finder Anm. ny Fornøjelse i at see det, og nyt Studium for sig som Dramaturg. Han har een af de forrige Gange anmærket, at det, der gjør saa megen Virkning i Mad. Rosings Eulalia, er mere den Møie, Eulalia gjør sig for

for at være Herre over sin Smerte, end Smertens eget Udbrud. Saaledes den til Fortvivlelse grændsende Styrke, hvormed hun siger: Jeg er dette Creatur. Saaledes ogsaa hendes store Scene i femte Act, som rører just ved det, man hører Eulalia stræber at tale roelig, for ei at paadrage sig Mistanken om, at vilde tilgræde sig hans Tilgivelse; Laare overraske hende, men hun kæmper imod dem. Endnu et mærkeligt skønt Sted er, hvor Tølessen af hendes forrige Ufsalighed kommer over hende ved Sonet af Smykker, og nu Overgangen til den energiske Selvbebreidelse. Ypperlig er den dæmpede Forundring, hun viser, da han sanderriver hendes Betændelse; hun beundrer ham, men det er for meget i hans Character til, hun skulde studse meget deraf. Hr. Rosings Meinau er der ogsaa i forrige Plade saet saa meget om, og der var dog stedse saa meget at tilføie om simple huuslige Sandhed i hans Udsærd i Scenen med Horst, s. Ex. den Maade, hvorpaa han vender sig mod ham, og træder til ham, i det denne siger: han kan gjøre hans Lykke. Et andet overmaade skønt Sted er, hvor hans Haand saa ufortøvet udstrækker sig efter Smykker, inden hun endnu rækker ham det, saasnart hun siger: dets Syn vilde gjøre hende grændseløse Bebreidelser. Gandstke fortreffelig var ogsaa Hr. Eisberg; især var han saa saare skøn i den leende Scene med Bittermann, hvor han vilde give denne et godt Raad; saa ypperlig han end fra Begyndelsen af har spilt denne Rolle, har han dog aldrig fornøiet Anm. saa meget, som denne Aften. Et Mesterstykke af Sampehed og Sandhed var ogsaa Hr. Knudsens, Frants; og især Scenen med Grevinden, og Horst; og de med Meinau: ligeledes sagde han sin Scene med Lotte meget godt. Om Jomfr. Kragb i Lottes Rolle er saa gandstke paa sit Sted, tør Anm. ei afgjøre; i det mindste behagelige Mod. Schall ham uendelig mere i denne Rolle; men at hun ei er paa sit Sted, naar hun i samme Act, hvor hun har været inde, og i samme Dragt sætter sig til Skue foran i Actricelogen, kan han dog ei andet end sige hende. Ogsaa maae han advare hende, at hun ei vel kan forsvare den stærke Accent, hun lægger paa: at dumpe ned af Lusten, med mindre hun kunde give Exempler paa Følelse, der dumpede op af den.

Tredagen den 30 Martii. Syngespygen Operette i en Act, med Musik af Champein; Balletten Semiramis.

Blandt

Blandt de Forsætter, der ere bleve tilintetgjorte ved deres Udsættelse, horer ogsaa det, Anm. engang udlod sig med, at vilde give et detaillert Udtog af denne Ballet. Baade fortiente Semiramis Stuarts Spil virkelig en uoiagt og Unaiise, ogsaa skulde Anm. sig den selv, for paa denne Maade at kunde retfærdiggjøre de Trivl, han havde yttret mod dette Kønnes, og især den sidste Scenes Bequemhed til at fremstilles for vore Øine. Dobbel beklager han nu, at han den Gang saalænge opsatte det, indtil det ved Jomfr. Stuarts Sygdom tilintetgjordes; derved sættes han nu udaf Stand til at sammenholde Dandsens Dumenil, og dens Gausfin i deres Behandling af denne Rolle; et Foretagende der ei kunde andet end være høist lærerigt og interessant for den grandfende Kunstlser, som holdt deres forskjellige Maaner imod hinanden, uden derfor at foretage nogen Sammenligning i Henseende til deres Værd, hvoraf man tilsidt ei vilde lære andet, end at Mad. Biørn ei var Jomfrue Stuart, og Jomfr. Stuart ei Mad. Biørn. At denne sidste tager Rollen paa en meget mere qvindelig Maade, at hun opvækker mere Medlidenhed, og mindre mørk Rædsel, at hun, fort sagt, med megen Smag og Held følger den Vej, Naturen har betegnet for hende; og at ei blot den almindelige Dom, men og competente Kienderes Stemme sætter denne Rolle høit iblant hendes tragiske Partier, er alt, — hvad Anm. efter denne eene Forestilling deraf — den eneste, han har hørt Leilighed at hævde, — seer sig i Stand til at sige.

Tirsdagen den 10 April. Vennen af Huset og Semiramis.

Torsdagen den 12 April. Streligerne. Anmeldelsen har strax fra dette Stykkes første Forestillinger af yttret sit Misbag, saavel med de fortegnede Characterer, som med det sære Errog, og den sære Philosophie heri. Mogle lykkelige Situationer, og et Par Rollers mesterlige Udførelse vare det, hvorved Stykket fra Begyndelsen af, vandt Bisald, og dette Bisald har det da og bestandig siden vedligeholdt, uagtet det skionne Foraarsveir i Aften havde skilt det ved det sædvanlige, og ventede Tilfød. Paa det første Sted mellem dette Skuespils Forekionnere har Anm. fra allerførst af sat Mad. Rosing, som Ossakova, og hun var sig værdig i Aften. Hun udtroffer den ædle Kone, som har det tilfælles med Mændene, at hendes Øine ofte er tørre, naar hendes
Sierte

Sierte bløder, med den allerhøieste Grad af Simpelt og Sandhed. Saaledes strar i Stenen med Soufanin hendes: "Stille! stille!" hendes milde til Ivanof: "Jeg troer, Gamle." Og hvordan hun nu saaledes synker hen under Ivanofs Fortælling, at man kan see, de Scener, han beskriver, male sig for hendes Indbildning, saa hun brøder ud i det ufrievillige Udbrud. Og nu under de følgende Replikker den moderlige røste Tone! man kan her see om Kunstnerinden og Digteren, som det gamle Indfald hedder om Virgil og Ennius; thi sikkerlig ere disse Replikker ligesaa usle fra Babos Haand, som de ere store fra hendes. I hendes følgende Scene med Fedor, har Ossakovas høie Siel Anledning til at yttre sig, som i det skønne: "Jeg havde intet at takke for, men meget, meget" med saa megen Stærke og Raskhed; og især den store Opmuntring: føler du Mod, og ædel Stoltthed. Den Blanding af Erbødighed for Fyrsten, og Kiækhed mod Despoten, der udmærker hende i Scenen med Czar Peter, er ubeskrivelig skøn. Den roelige og raske Tone paa: Deres Majestæt har sat og især det sidste: men hisset vil; den Kiækhed, hvormed hun siger ham det i Minene om Livsstraffen for smaa Forbrydelser; den simple Bægt paa: og Ormen frynippede sig. Og nu da ved Tanken om hendes Fedor, hendes Kiækhed gaaer pludselig over til moderlig Vinhed; — Alm. kan ei overtale sig til at ansee Maria Ossakova for den første blandt Mad. Rosings Roller, men at han aldrig har seet Mage til denne Scene, og aldrig venter at see den, kan han ei nægte. Om hendes Scene med Soufanin er i Morgenpostens forrige Aargang sagt det meeste og vigtigste, saavel som om Scenen med Fedor og Czaren, hvor blandt andet hendes uartifulerede Klagerone, og hendes veemodige: "Jeg arme Kone — ei Moder, og hendes ei mig Forladte har den simpleste og sandeste Pathos. Gaare skøn var Scenen med Ivanof hendes fravendte Stilling, og bortvisende Gebærde under: Jeg kan ei hade, ei forbande dig. — Ved Siden af hendes Ossakova har Alm. de forrige Gange sat hendes Mand Peter Czar; men han maae aabenhjertet tilstaae, at han denne Aften ingenlunde kan indromme den saa høit et Sted. Efter Alm. Meening var han saavel i de ræsonnerende, som i de hæftige Steder meget ofte alt for declamatorisk. Vel kan man ei nægte, at Peter fra Babos Haand er en saellom Blanding af en tydsk Professor, og

og en russisk Matros, men Kunstneren har de foregaaende Gange med meget Held omstøbt denne Blanding til en raff og ædel Naturens Son. Just den Scene, hvori Anm. de forrige Gange meest har beundret Hr. Rosing, var den, hvor han var mindst fornøiet med ham i Aften, den med Oskova; saaledes var strax: hvorfor ingen Russer! ham for hæstigt, men endnu mere hans: Kone! din Ketsærdighed; heller ei kunde Anm. godt lide den stærke Ironie paa de følgende Repliker; alt dette forekom ham at afvige for langt fra det høiere Skuespils Tone. Skønt var derimod Pausen for det Sted: Hvi bliver her pludselig. Ogsaa i Scenen med Ivanof var hverken: tal eller gaae! eller de følgende Repliker, der vare baanlige i Steden for folde, efter mit Sind. Ogsaa vilde den lange Replik til Strelkerne ei behage mig; her, syntes mig, Czaren søgte for meget declamatorisk Eftertryk. Overmaade skønt var derimod den første Deel af Scenen med Fedor; den blev sagt med ædel simpel Superioritet, blandt andet fik Ordet: Gud! en skøn og høit energisk Vægt. Med den følgende lange Replik var derimod Anm. ikke tilfreds, den vilde hverken behage hans Gandsler eller hans Hierte. Hr. Knudsens Ivanof blev naturligere, og simplere sagt, end de forrige Gange, men om altid Oldingen vedligeholdte saa rigtig, er et andet Spørgsmaal. Ogsaa siges nok i Scenen med Czaren de Repliker til Ministeren for haardt. Ilrigtig declamerede han det Sted: For dette Pant opoffrer jeg jer mine Brødre; i øvrigt interesserede, og rerte han meget. Saare skønt var Hr. Elsberg, som Generalen, den raffe sande Soldat. Anm. kunde ei see ham, uden at erindre Peter Czars værdigste Yndling Le Fort, hvis sande Forestilling Hr. Elsberg syntes at være. Ilde var det, han i næstsidste Scene sagde: at Czaren vilste sig ligesaa gierne nærvæde for Venner, som for Fiender. Hr. Gaabys Fedor vilde i Aften ei ret behage Anmelderen; især kunde han paa ingen Maade forklare sig Gradationerne og Overgangene i Characteren, blandt andet i Scenen med Soufanin og Strelkerne i anden Act. Hr. Kehnes Soufanin syntes noget nedstemt i Aften, men er dog ei luffelig. — Til Slutning en Entree.

Fredagen den 13 April. Grovsmøden Operette af Overant, med Musik af Philidor; Balletten Unyttige Serier.

Man-

Mandagen den 16 April Bagtalelsens Skole, Comedie i 5 Acter af Sheridan, med en Entree.

Dette Stykke er saa ofte og saa udførlig omtalt i disse Anm., at derom intet er at tilføie, uden at vi i Aften uormodentlig fik en nye Carelas i Hr. Bøch, hvis Enstvivllighed i dette uventede Tilfælde fortjener Publici og Direct. Tak.

Tirsdagen den 17de, Ninette. "Jeg har altid været af den Meening, siger Fors. af Brevene fra en gammel Skuespiller til sin Søn, at Bondepigen ved Hoffet aldrig var bleven fordømt til at spilles i den overrivenste Glans's Karakter, og at sidste Act aldrig var blevet saa overdreven, naar Fader Ekhof havde været tilstede ved en Oplæsning deraf, og spurgt: snakker Tyrsten over sig, naar han siger, dette Bondepars simple og ukunstlede Væsen skulde stikke af mod Hoffets fiire Træng? Eller er dette ikke en Advarsel til Ninette og Lucas, ei at bære sig ad, som Colombine og Pierrot i et Italiensk Intermezza" Men Fors. af disse Skuespillerbreve var, som velbekendt er, en underlig, en grov Karl, der vilde, at alle Skuespil fra det heroiske Gørgespil af indtil den comiske Operette, skulde være Naturens Ufbildning, og Sædernes Skole; der allerede 1779, og 1782 sandt adfælligt at ønske, og klage over ved vor Skueplads; lad ham for alting ei mælde sig nu! — Dog maae Anm. erindre imod denne Fors., at derom Tyrsten ikke vilde have Ninette og Lucas til Nar ved sit Hof, som han efter hun Replik ei vil, kunde han nok have ladet denne sidste klæde lidt mindre i Caricatur.

Tyrster er ei det Fag, hvori Anm. helst seer Hr. Gaabne: han mangler en vis simpel ukunstlet Værdighed til dem, og — hvad der endnu er det værste, han synes at vide, han mangler det, og at vilde erstatte denne Mangel ved noget spændt, der slet ikke klæder til hans sædvanlige Lætte. I Jomfrue Northorks Grevinde Emilie, savnede Anm. Grevindens Anstand, og den fortørnede Elskerindes Jaloufie; overalt savnede han i Aften meget af det, der i Aarene 78 og 79 havde gjort ham dette Stykke interessant, og fornemmelig — tilskaaer han — han savnede Walters Gang.

Til dette Gøngespil blev givet en sérieux, og en Demicaracter Entree, hvori Hr. Bonnonville, Dandsen ved Theatret i Stockholm, viste sig. Anm. har meer end een gang erkendt sin Afkyndighed i den egentlige Dands, saa-

saasnart den ikke er miniet; han har' altsaa især i Henseende til den første Entree aldeles ingen egen Stemme, som Konfessionier, kun som et Medlem af Publico istemmer han den almindelige Beundring; han ønsker sig med Dorat ved en lige Velilighed Apells Aand og Vensel, og udbryder med ham:

Que tu melanges bien
La force avec la grace, & l'aisance, & l'adresse,
Tu fais avec tant d'art entremeler tes pas,
Que l'oeil ne peut les suivre, & ne les confond pas,
Le Papillon s'envole avec moins de vitesse,
Et pese moins, que toi, sur les fleurs, qu'il caresse.
Om det skionne, sikkre, runde, lette, bløde i alle hans Bevægelser, tør Ann. ei indlade sig videre; men kun tilføie, at der herskede saa megen Energie og saa meget Udtryk deri, at Ann. inderlig havde ønsket, at see denne upaatvibelig store Konfessionier i en Rolle af dette Slags.

Madam Biørn, som i denne Entree var hans Dandsersinde, gjorde efter den almindelige Dom vor Skueplads sand Ære ved Bournonvilles Side; den offentlige Stemme takkede hende lodelig derfor, og syntes at sætte en Stolthed i at viise, at den hverken var ligegyldig for Fremmedes Fortie-
neker, eller ussionssom mod Landsmænds.

Hans Demicaracter Entree hørte til det samme nydelige pastorale Slags, hvori Hr. Dahléns nydelige Entreer ere. En liden høist simpel Gabel er Grundlæggelsen deri. En Hyrde (Hr. Bournonville) er forelsket i en Hyrdinde (Jfr. Jensen), han bringer hende adskillige smaa Foræringer, en Blomsterkæst, en Guirlande, en Krands; disse synes at være hende meget kjærre, indtil hun faaer dem, men neppe har hun dem, før hun med Haanhed kaster dem bort. Hyrden mærker dette hendes Sindelag, og for at bringe hende derfra, antyder sig fold og ligegyldig, hvilket Kunstgreb lykkes. Disse Scener udførte Hr. Bournonville med en Naivete, en Ynde, og en Sandhed, som meer end eengang gientaldte mig Granferigs Nestis, som jeg netop i en lignende Scene har seet. Jfr. Jensen gav sin saare quindelige Rolle overmaade nydelig; blandt andet lyffedes det folde og ligegyldige, naar hun havde kastet hans Foræring fra sig, hende ganske fortreffelig.

Hr. Dahlé, som erkiender Bournonville for sin Lærer, gjorde sig høidig Umage for at giøre ham Ære; og den heele Aften herte unægtelig blandt Terpsichores skionne Høitider paa vor Skueplads.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 16.

den 27 April 1792.

Der wahre Virtuose glaubt es nicht einmal, daß wir seine Vollkommenheit einsehen, und empfinden, wenn wir auch noch so viel Geschrei davon machen, ihn er nicht merkt, daß wir auch Augen und Gefühl für seine Schwäche haben. Er spottet bei sich über jede uneingeschränkte Bewunderung, und nur das Lob desjenigen reizt ihn, von dem er weiß, daß er auch das Herz hat, ihn zu tadeln.

Lessings hamb. Dramat.

Enhver, som læser dette Motto, vil uden Tvivl deraf gjøre sig Formodning, at det Critik, som derved foreberedes, ei vil være den meest smiggrende for vore Skuespillere; og desværre — saa er det; saa meget godt og roesværdigt, der var at sige om Forestillingerne af 6 Ketter, af Emilie Galotti, af Menneskehad og Anger, ja selv af Streligerne, saa lidet heldig var Opførelsen af det ulykkelige Ægteskab ved Delicatesse, eller Fortsættelsen af Ringen. Ligesaa aabenhjertig, som Ann. erkjendte vore Skuespilleres Fortrin for deres tydske Kunstbrødre i hine Stykker, ligesaa oprigtig maae han tilstaae, hvor saare dybt de i dette Stykke sank under den hamborgske Forestilling deraf, som han for 3 Aar siden havde den Lykke at see. Man har bebreidet ham, at han ei var skaansom mod dem, der mishagede ham; men det kan han i Følge de i Mottoet angivne Lessingske Grundsetninger heller ei være; tillige kan en saadan Critik tiene til en Prøvesteen, hvor mange sande Virtuosser, vort Theater har.

Uden Partiiskhed for sin Ven Schrøder, troer Ann. at kunde erkjende dette Lustspil for den bedste og fineste

fineste sande Comoedie, Tydskland har at fremvise; og vil man tilfulde kiende og beundre Schrøders Kunst, da sammenligne man den med Farghars Sir Harry Vildair, Fortsættelsen af *the Constant Couple*, hvoraf den tydske Digter tog Emnet til sin første Ring; der- som at skabe efter den almindelige Definition er, at frembringe noget af en ubegvem Materie, da vil man ei kunde nægte Schrøder den Berømmelse, at have aflagt her et stort Deviis paa sit skabende Ge- nie. Især har han af den gemene, lumpne Coquette Ladi Lurevell skabt den elskværdige, interessante Ma- jorinde Selting, der vel ei er aldeles usmittet af den store Verdens Daarligheder, og derved gjør en for- treffelig Mand høist ulykkelig, men dog endnu maae være en Engel mod vore sædvanlige Modedamer; siden Klingsberg selv giver hende det Vidnesbyrd, ja endog tør vædde paa, at hun, hvis hun havde et Barn, vilde hænge ved det, og foretrække dets Selskab for alt andet i Verden, en Skrøbelighed, som in- gen vil kunde beskylde disse for. Ann. vil begynde med denne Rolle, da den og Seltings mellem Hoved- rollerne var de, der gik bedst. Mad. Preisler spille den, og var deri over sin hamborgske Kunstføster, at hun mere lod os see den Baronne de Schønhelm, som vi i det første Stykke havde lært at kiende; ogsaa gav den danske Kunstnerinde Rollen i det Hele med megen Tælle og Sandhed. Saaledes strax hendes første studsende: God Morgen, Hr. Major! kun fore- kom det mig, hun nogle Gange for hastig gik over til den muntre Tone; saaledes troer jeg neppe, at det Smil, som skal ledsage den Replik: "Vær De ube- kyndret" kan være den virkelige, men nok den frem- kunstlede gode Lues; derimod var hendes: "fordi hun er 68 Aar" skönt; syvende Scene begyndte hun nok ei i den Tone, som kunde foranledige Caro- lines Spørgemaal, hvad hun fattedes? Derimod var hendes sidste Repliker f. Ex. De gad nok været Grev- inde; og den allersidste Replik saare takkelige. Lige- ledes

ledes læste hun i følgende Scene Carolines Brev fra Klingsberg ganske fortreffelig, og spurgde, hvem Seirvinderen var? saare Schønhelmst. I første Scene i tredje Act maae Ann. derimod ærlig tilstaae Mad. Schrøder var ham fierere; der var saa megen indelugt, indædt Smerte i hendes Fordrag, og særdeles var hendes Opregnelse af Seltings Delicateffer (som virkelig Mad. Preisler behandlede lidt vel skidesløs —) i hendes Mund et Mesterstykke af fin og energisk Diction. Ligeledes var hendes: "Og for saa indelicat, holder den delicate Hr. Major mig" mere Udbrud af hendes Hierte. Saaledes sagde hun ogsaa sin sidste Replik med en Haardhed og Høihed, som baade maatte betage Klingsberg Lusten til at fortsætte en Scene, der incommoderede hende, og der desuden maatte overtyde ham, at han ei var i hendes Naade, som han troede. Overalt var der meget mere Alvor og Energie i hendes Behandling af denne Scene. Ganske fortreffelig gjorde derimod Mad. Preisler Scenen med Klingsberg og Selting. Særdeles var hendes lange Replik skøn og rørende, saalænge den henvendte sig til Selting; det sidste deraf, som blev sagt til Klingsberg, var derimod for let, og havde langt fra ei det Høitidelige, den Sandhed, den inderlige Oprigtighed, som Majoren siden taler om, og som gler ham saa rørende. Derimod sagde hun det Sted: August!, lad os være lykkelige! saare henrivende og sødt. Saa skøn var ogsaa hendes Scene med Majoren i fjerde Act. Overhovedet — havde alle i dette Stykke spilt, som hun, og maaskee to eller tre til, den københavnske Forestilling var ei vippet saa høit i Veiret, som den virkelig gjorde. Men af den anden halve Deel af Ladi Curevells Character, som Schrøder ei kunde bruge til sin interessante Majorinde, har han skabt en Mesterrolle i det høiere Comiske, Fru von Holm, en dydig Diævelinde, der troer, der ingen Sag ligger paa de andre 9 Bud, naar en Dame kun holder det sierte; bagtalerst, falsk, spillesyg, begavet med den store Berens

dens Politur, men uden virkelig Forstands og Hiertes Cultur; en aldeles nye Character, som, uagtet Schrøder nok egentlig har taget den ud af det vienske Noblesse, unægtelig vil findes allevegne, hvor der findes ligesaadanne Forhudlings-Anstalter, Assembler, Spilleselskaber, o. s. v. for det smukke Køn. Denne Rolle var — den alvidende Direction maa vide, af hvad Aarsag — kommen i Mad. Schalls Hænder; og naar Anm. ei desmere positiv havde vidst det, vilde det have været ham umueligt, at gienkiende, at det var den samme Rolle, der i Hamborg spilt af Mad. Genfick var ham næst Klingsbergs den interessanteste i Stykket. Endnu erindrer han sig med inderlig Glæde, hvordan denne Kunstnerinde i Scenen med Virck lofede for ham, og hele Beien forberedede det forehavende Pengelaan; hendes nydelige Scene med Klingsberg, den Fiinhed, den Dame-Anstand og Tone, hvormed hun bagtalte. Der være imidlertid langt fra Anm. at vilde sige Mad. Schall noget Ubehageligt, fordi hun her var kommen paa en ganske urigtig Hylde; denne Rolle er meget for langt fra dem, hun har opoffret sig, til man uden Ubillighed kunde fordre, den skulde lykkes for hende; og blot hendes Soubrette Udtale af Ordene burde have befriet hende fra den. Var der maaskee ingen anden til denne Rolle, naar de, der havde spilt i den første Ring, skulde beholde Deres? Maaskee! — men deels veed Anm. ei, om just denne Bedligholdelse er saa fornøden; deels finder han det underligt, om det imod hans Formodning saa skulde være, at da Mad. Schall ei ogsaa har beholdt sin Mariane, som i første Stykke var i hendes Hænder.

Hovedrollen i Stykket er Grev Klingsberg. Denne Rolle, som fiendelig har været Digterens Skibdes barn, og som har her rigelig udstyret med alle muelige Gaver, blev i Hamborg spilt af Schrøder selv, og om den finder Anm. i sine Papirer følgende Beretning; ”kunde man falde nogen Rolle denne mageløse Kunstners Mesterrolle, da vilde jeg foreslaae denne dertil, fordi

fordi den afviger saa meget fra hans naturlige Væsen, og øvrige Tone. Den Lethed, den Bonhommie, den Jovialitet, den Ton de monde, hvormed han spiller den, er aldeles ubetalelig." Naturligviis maatte en saadan Forestilling af denne Rolle gjøre Anm. kræsen ved at see en Schrøders Eftermænd; men endog uden Sammenligning med denne vor Tids Garrik troer Anmelderen ei, at Hr. Schwartzes Klingsberg vilde behaget ham. Man erkjender vist nok bestandig i denne Rolle den tænkende Kunstner, der taler med Indsigt og Forstand; men Greven — Greven fattes. Det lette, flygtige, og badinerende i Tonen, saavel, naar han siger Bittigheder, som især, naar han siger bittre og haarde Ting; den Legerete af Pli og Væsen, som udmærker den fødte Store, der fra sin Barndom af er opvoren i den fine Verden, savnede Anm. aldeles hos Hr. Schwartz. Al den Persiflage, den Conversations Bittighed, hvoraf hele Rollen er fuld, og som nødvendig maae løbe saa let over Tungen, tabte uendelig ved det langsomme og vægtfulde Fordrag, hvormed det især anden Aften blev givet.

Blandt Stykkets lyffelige Roller har Anm. alt nævnt Major Selting, der blev givet af Hr. Rosing, som virkelig især i de sidste Scener af denne Rolle var langt over den fløbende, tudende Zuccarini, i hvis Hænder den var i Hamborg. Det tørre, mørke, tvungende, ligegyldige i de første Scener, f. Ex. Saa? Allerede? til Holm, blev særdeles vel sagt, ligesaa den skinnende Betydning paa: "vel endog saa Faldede Hjertens Venner. Med Hr. Rosings næste Monolog, især Slutningen, og den Replik: Besyn- derligt! var Anm. ikke saavel fornøiet; disse havde den simple kunstlede Tone, som Anm. aldrig kan vænne sig til. Derimod begyndte han saare skönt Scenen med sin Kone; paanødte Klingsberg" havde maa- ske formegen Vægt; det forekommer Anm., som om man i den Stemning og flige Samtaler siger de haardeste Ting saa flygtig som mueligt, og overlader det til den

den andens trufne Samvittighed at give dem Bægt. Saaledes vilde han ogsaa foreslaae at sige det: om den endog er nok saa interessant; et flygtigt Blik og den følgende Pause maatte commentere det, men Tonen ei udhæve det. Med en skøn Forlegenhed, just, som den Mand, der elsker mod sin Villie, og som det koster, at gjøre det, der kan krænke hans Herkerinde, skøndt han føler, han er sin Vre det skyldig, siger Hr. Kosing denne Scenes sidste Replik. Anden Acts syvende Scene begynder han overmaade godt; især siger han det saare skønt: Denne Nødvendighed indseer. Derimod vare hans sidste Underviisninger til Caroline mig for grove, Selting maae for alting ei gøres til nogen Huustyran. "Har De fladdret hende" en fortreffelig Accent; sigter det til nogen? tiækt og bestemt. "O! dersom de kunde det." Med megen Energie. De to første Replikker efter Klingsbergs Brev med saare megen indædt Forbittrelse; men den om den blødende Næse med uskøn Hæftighed, og nu de følgende alt mere og mere i denne Tone, indtil "Der giver De atter" Virkelig! denne Tone er mig ubegribelig af en Kunstner, der kan tale saadan, som han i følgende Act med Majørinden, og i sidste. Det heele følgende af hiin Scene med Klingsberg er sandt og skønt. Saaledes ogsaa tredie Acts niende Scene blandt andet de Ord: og maaskee endnu een! Men fornemmelig den følgende tiende; dog maae Anm. erindre, at han af en ovenansført Grund ønskede de Ord om Dommeren, der kunde blive Part, henkastede i en skidesløs Tone, som om han virkelig selv ei tænkte noget ved det, han sagde. Saare skøn er derimod hans følgende Replikker, især den betydende Bægt paa: "og jeg er deres Mand!" Og nu den følgende lange Replik, hvor hans Tone fik mere Jyd og Liv, jo mere hans Hjerte udgiød sig, og nu hans skønne ubetalelige Stilling under hendes følgende Repl., man saae, han var gienemtrængt, henreven, paa Veie at fæste sig for hendes

des Fødder. Ikke saa vel var Ann. tilfreds med hans Stilling under Repliken til Klingsberg; Overgangen forekom ham ei der saa rigtig og passende; ogsaa var trods min Kones Forbud nok med alt for uskøn Bitterhed. Men især var de tre Repliker efter den ubekiendtes Skrig, ei efter mit Sind; hvad maa den tilstedeværende Virk tænke, om den Tone, og den Støi? Skulde Hr. Rosing ei kunde lægge ligesaamegen Kiasenhed i et Par Ord, sagte hvidskede til Klingsberg? Denne Scene oprørte mig særdeles. Blant de mærkelig skønne Sæder i fjerde Act maae Ann. nævne hans: Klingsberg! handl oprigtig! der hørte man den samme Mand igien, som i det første Stykke sagde med den Sandhed: "er det Dem om en ærlig Karls Lykke og Koelighed at giøre." Men nu kommer hans ypperste Scene, den med Majorinden. Her hørte man hele Veien igiennem Manden:

Saa stolt, som kun den Dydige kan være,
 For punktelig, næsten sær i sit Begreb om Ære.

Saa skönt sagde han det: Mennesker, og især disse Mennesker; men hans største Replik var den "Jeg vil bevise" Ann. siger, som Majorinden, dette Sielens inderlige Sprog hørte hanielden, eller aldrig før; denne Replik var virkelig en herlig Krands paa et skönt Monument. Caroline von Selting, var Gmfr. Northorst, Naturens Datter, der i denne og slige Roller behager ved sin Simpelhed og Sandhed; intet erindrer os hos hende om Actricen, hvert Ord, alt synes at komme af hendes eget Hoved, og hendes eget Hierte. Maaskee burde hun have begyndt sin første Scene lidt mindre munter, da det Forhavende, at bringe hende til Eichhelms ei kan være efter hendes Sind; derimod var den troeskuldige Glæde, hvormed hun talte om Klingsbergs Kierlighed saare naturlig og skøn. "Fordi jeg kan læse" sagde hun ligeledes meget godt. Skönt er ogsaa hendes glade: Endelig? i Scenen med Klingsberg og hendes Broder. Den Trykfeil i tredie Acts 5 Scene Hendes Velgierninger, rettede hun

hun anden Aften til Deres Velgierninger og gav
 det en saare skøn Energie. Comtesse Bildheim er
 uden Tvivl en vanskelig og en temmelig utaknemmelig
 Rolle. At den ei virkede mere, er imidlertid vist ei
 af Mangel paa Mad. Clausens Flid, skønt Damer
 dog vel overhovedet ei ere hendes sande Sag. Hr.
 Gaabye, som over Hals og Hoved paatog sig Virks
 Rolle, spille den i det Hele vel, og gav nogle Steder
 f. Ex. denne Ring, — og mit Ereord ligeledes
 Mig ogsaa i hans sidste overmaade vel. Derimod
 tog han feil af: at disse 400 Ducater er mine;
 hvilket vil sige, at de tilhøre ham med Rette. Lige-
 saa: "jeg spiller, naar jeg maae vove alt" &c.
 jeg spiller af Nød; heller ei behagede han mig under
 den Repl. "De har godt ved" ogsaa var anden Af-
 ten hans stumme Spil under Klingsbergs Repl. om
 Sølelserne meget for stærkt. Mad. Rosing spille i
 Gomfr. Astrups Sygdom Henriette, det affecterede
 Sprog hun havde paataget sig i de Scener, hvor hun
 skal tale med forvendt Stemme, var rigtig nok en
 troe og vel udholdt Efterligning af en Modetone, hvor-
 med adskillige af vore Modedamer uden Tvivl troe at
 gjøre sig elskværdige; men den forekom Alm. ei at
 have virkelig Tætte nok, til en Scene, som denne.
 Hendes øvrige Scener ere ei af megen Betydning;
 imidlertid gjorde hun af dem, hvad der var at gjøre,
 især af de to stumme Scener, hvor hun flyede for
 Klingsberg, og hvor hun kys Frue von Holm. Hr.
 Gielstrup Hr. von Holm, vedligeholdte den Maneer,
 hvori han spille denne Rolle i den første Ring; kun
 at han her var nogle Aar ældre. At han udfører den
 valgte Maneer med megen Held og comisk Styrke, er
 unægteligt, men om en Kunstner, som han, behøvede
 at give Rollen dette sære Anstrøg for at behage i den,
 derom er tilforn spurgt. Som en ypperlig Scene har
 man anmærket den, hvor han gienfiender Henriette,
 og den, hvor Gienfærden har ladet sig see for hans Kone.

Dramatisk og Litterarisk Tillæg til Morgenposten.

No. 17.

den 7 Mai 1792.

Die größte Feinheit des dramatischen Richters zeigt sich darin, wenn er in jedem Falle des Vergnügens und Missergnügens unfehlbar zu unterscheiden weiß, was und wie viel davon auf die Rechnung des Dichters, oder des Schauspielers zu setzen sey.

Ankündigung der hamburg. Dramaturgie.

Nummet forbød Anmelderen i sidste Nummer at nævne, at til første Forestilling af Ringen blev givet et Divertissement; men at anden Forestilling — hvilket ogsaa skeede med tredie, hvorom i det følgende skal tales — blev overskaaen ved det, Hr. Bournonvilles serieuse Entree blev dandset mellem anden og tredie Act — hans demicaracter Entree dandsedes efter Stykket. At man Fredagen den 20 April paa denne Maade havde overskaaet Syngestykket Elskovs Magt, derved var snarere vundet end tabt; thi her var Hr. Bournonvilles skønne Dands, som en Kilde i Arabiens Sandørkner; en sød Bederqvægelse for den Urne, der vansmægtede i alt dette uendelige tanketomme Vaas; men at afbryde Handlingens Gang, kisle Tilskuerens Deeltagelse, og adsprede hans Opmærksomhed dermed i et Skuespil, som Ringen, der oven i Riøbet er en Intrigue Comoedie, det er een af de smagløseste Ideer, der kunde opkomme i nogen Theaterdirecteurs Hierne; og havde ei saavel Stykket, som Bournonvilles Dands været begge saa aldeles fortreffelige, som de vare, de kunde sandelig kommet til at undgielde denne Smagløshed.

Tirs.

Tirsdagen den 24 April. Aline Dronning af Golconda.

Onsdagen de tvende Sedler, Skuespil i een Act af Florian, og Høstgildet til bedste for Arbeidsanstalterne. Det geraader vore Skuespillere til den sandeste Vre, at den almindelige Stemme har anmærket, man paa den Iver og Lyst, der herskede i den Aftens Forestilling, kunde kiendelig see, hvor det glædede dem at bidrage til deres trængende Medborgeres Vel.

Torsdagen den 26de. Ringen eller det ulykkelige Egteskab af Delicatesse, tredie Gang. Adskillige Erindringer, som Ann. i sit sidste Nummer gjorde i Anledning af dette Stykkes tvende første Forestillinger, kunde han have udeladt, dersom han havde seet denne med, inden han skrev sin Anmeldelse; thi de fleste enkelte Steder, han havde indvendt noget imod, vare ved denne Forestilling forandrede. Saaledes gav Capt. Seltling den Scene, hvor han har hørt Skriget i Cabinetet, gandske paa den Maade, som Ann. havde ønsket det, og Virkningen deraf viiste, at dette Ønske var ei ugrundet. Saaledes havde ogsaa Baron Virk ændret de tvende Steder, som han i forrige Blad sagdes at have læst urigtig, hvilket i Betragtning af den Hast, hvormed han maatte lære Rollen, var meget at undskylde. Om Tonen i de meget hæftige Steder af Seltings Rolle er Ann. imidlertid endnu ei eenig med Hr. Rosing. Unægtelig har Lessing ret, hvor han siger: "naar Shakspeare forlanger, at Skuespilleren, selv midt i Lidenkabens Storm, Strøm og Hvirvelvind skal holde Maade med sin Ild, maae han derved forstaae Hestigheden af Stemme og Bevægelser; og det er let at finde Grunden, hvorfor Skuespilleren maae holde Maade i begge Dele, endog hvor Digteren ei mindste Maade har holdt. Der ere faa Stemmer der ei i deres yderste Anspænding blive modbydelige; og alt for snare, alt for stormende Bevægelser blive fielden ædle. Imidlertid maae hverken vore Dine eller
vore

vore Øren fornærmes.” Men — vil man sige — hvorledes kunne paa denne Maade Text og Tone komme overeens? Forf. af Skuespillerbrevene yttrede i den Henseende en Hypothese, som Anm. i Mangel af bedre vil anføre. Der gives, meente han, fire Tilfælde i Henseende til Følelsers Yttring paa Scenen. Enten vilde man yttre Følelser, man ei havde; eller man vilde følge dem, man havde; eller man overlod sig til sine Følelser, uden at lægge Vind paa Yttringen deraf; eller og man forsætlig stræbte at yttre dem med al deres hele Styrke, for derved at virke desstærkere paa de tilstædeværende (Medspillende vel at mærke, ei Tilskuere) kun i dette sidste Tilfælde, naar Personen vil f. Ex. forfærde nogen med sin Brede, astvinge Medynk med sin Smerte o. s. v., kun da er det, Skuespilleren har Anledning til at vove sig paa den yderste Grændse. Men ei ofte indtræffer dette Tilfælde; den virkelig forbittrede, især naar han skyer Mistanken om Rodomontader, stræber ei med Gebærder og Tone at forstærke det truende eller opbragte, han siger; den virkelig lidende, især naar det er en Mand, overlader sig endogielden til sin fulde Smerte, end sige, han skulde søge at forstærke dens Udtryk; og hiine forsætlig forstærkede Liden-skabs Udtryk findes næsten kun hos dem, der enten udtrykke det, de ei føle, eller i det mindste frygte for, at Virkningen skulde blive for svag, hvis de lade deres Følelse ufrievillig bestemme Udtrykket. Her træffer man ogsaa paa Grændselinien mellem den baronske og beaubourgske, den hamborgske og vienske Skole — Dog Anm. erindrer sig, at der gives de, der ei ville tilståde ham, at indlade sig i Konstphilosophie med en Konstner, og efter hvis Tanke et dramaturgisk Skrift ei bør indeholde andet, end Bonmots og Komplimenter.

Anm. i sidste Blad yttrede Meening om Hr. Rossings skønne Spil i det hele, saavelsom om Mad. Preislers, Jfr. Northorsts, og Hr. Saabyes, finder han sig med Glæde besvøiet at igientage; heller ei kan han gienkalde,

kalde, hvad han den Gang saae sig nødsaget at ytre mod Mad. Schall og Hr. Schwarzs, der unægtelig her aldeles ei ere paa deres rette Hylde. Ligeledes beholder han sin gamle Tvivl mod Mad. Rosings Tone i Scenen med Klingsberg, og kan ei i Mad. Clausen finde den adels stolte Comtesse, der ærgrer sig over at sættes i Parallele med en simpel Frøken.

Anm. har allerede berørt, at ogsaa denne Aften Hr. Bournonvilles serieuse Entree blev indkølet mellem Stykkets anden og tredie Act, skønt det derved forårsagede Ophold denne Aften ei var saa gandske utilgivelig langt, som den første. Efter Sigende var dette sidste Gang, vi saae den Glæde at see denne færdne Kunstner paa vor Skueplads. Anm. har allerede erkendt sig for alt for lidet kunstforstandig til at sætte Hr. Bournonvilles Værd, skønt han kan føle det.

Kienderes Bisald, og enhver upartiisk Kunstelskers Beundring ere her blevne Hr. Bournonvilles Løn, som de ere det i Sverrig; og disse ville sikkerlig ledsage ham, hvor han gaaer hen. Mad. Wiørn gik vor Skueplads, og Hr. Dahlin sin Lærer sand Værd ved hans Side. Blandt de skønne Steder i Jomfr. Jensens Pontomime maae Anm. endnu nævne hendes nydelige Spil, da han kommer bag paa hende, som hun staaer med hans Bouquet, og hun nu med saa fortryllende en Forlegenhed hastig kaster den bort.

Fredagen den 27 April. Bogstavelige Udtydning og Høstgildet. At Hr. Arendses gamle Wellsing ei har comist Styrke nok, at hans latterlige Menisterie burde have mere Kraft, er tilforn anmærket. Hr. Frydendahl William Wellsing havde i Anm. Tanker truffen Characteren meget godt. Hr. Schwarzs Robinson. Om Anm. end har seet denne Rolle given af ham med mere Jld og Liv, er det dog meget let at undskylde, da han allerede den Aften ei befandt sig vel. Mad. Preisler Jenny, saare nydelig, og Hr. Rosing Edwin ligeledes. Høstgildet var ei gandske saa lykkeligt i Aften, der
var

var især i nogle af de første Scener nogen Forvirring: Mad. Berthelsen sagde sin Anna gandske skønt, særdeles Scenen med Halvor; at hun endnu bestandig gaaer i Skoven, i Stedet for i Stegerset, har, som Ann. vel indseer, den Grund, at hun hverken troer at burde gaae ind af samme Coulissee som Grethe, og heller ei kan løbe de Gamle imøde, som komme ud fra Huset; imidlertid gif hun dog nok bedst ind paa samme Side, om det saa var en Coulissee længere nede. Da enhver anden, endog ubetydelig, Indvending, han i denne Rolle har troet sig beføiet at gjøre Mad. Berthelsen, saa aldeles er bortfalden, vilde det være ham saare behageligt ogsaa at see den ne hævet, da han ei kan indsee, den er ugrundet. Ogsaa med Gmfr. Northorsts Grethe var Ann. saare vel tilfreds, kun ei med hendes lange Promenade under Annas Arie, der omsider bliver til Duet; Grethes egen Interesse er her alt for meget sammenknyttet med Annas til, at tilstæde saa liden Deeltagelse. At Digteren ei just har lagt denne Arie paa det lykkeligste Sted, da den nær der Grethe til at tie saalænge i Uride, kunde imidlertid vel være. Hr. Nosing Halvor, hans Fortælling i Scenen med Anna om hans Faders Jølelser ved at see Bernstorffs Støtte, jog Ann. efter Sædvane Taare i Diet, ogsaa behagede den Replik din ældste Datter! ham mere end nogensinde. Kun at han bestandig marcherer med den Cavalier Chauffure, vil slet ikke anstaae mig: Thord fandt Ann. for megen Ungdoms Fyrighed hos. Hvorledes i øvrigt tvende sande Virtuosier, som Schulk og Galeotti have kundet overtale sig til at vanhælde en Scene, som Frihedss Festen ved den burlesque Oldingedands, tilstaaer Ann., han ei kan fatte, og han har erfaret, det gaaer flere saaledes.

Mandagen den 30 April. Den Ugudelige, med tilhørende Entrecer. Ann. har i dramaturgiske Samlingers første Aargangs første Stykke saa udførlig forklaret sig om dette Stykkes og især Hovedrollens Carakteristik, at der bliver ham kun saare lidet Nyt her at
til.

tilføie. Hr. Elsberg gav overhovedet sin Don Juan meget godt denne Aften, især var Scenen med Alonzo og Carlos, den i fjerde Act med Commandeurens Støtte, og den i femte Act overmaade gode. I Scenen med Karen og Naren havde Anm. ønsket ham lidt mere Le-
geret, lidt mere Almavivasving. Hr. Lindgreen gav Sganarells Rolle meget vel, og fortjener især de sand-
deste Taksigelser, fordi han havde Smag og Mod nok
til at rense Rollen fra alle de Harlequinader, hvormed
den og Stykket hidindtil vare udfæmmede. At Hr.
Lindgreen ei vilde paabyde Moliere et ublue Pøbelstykke,
hvori denne var uskyldig, ved tvetydige Indfyllinger af
Karen til Tieneste; dette ventede Anm. med Tryghed
af ham. At han havde Mod nok til at aflægge den væm-
melige Narrestreg at løbe op paa Galleriet, og derfra
at svare sin Herre, der kaldte ham, lod sig ogsaa formos-
de; at han vilde begribe, at Knapmaals høist moersom-
me Scene med Don Juan tabte sit hele Salt, hvis det
var Sganarell, der med sin uhyre Tobaksdaase og med
sine Narrestreger hindrede denne at kræve hans Herre,
i Steden for det er Don Juans Høflighed, der quæler
Ordet i Munden paa Kræmmeren, kunde Anm. og troe;
men at han havde Kiækhed nok til at aflægge de gamle
hævede Fiælehyttestreger i Scenen, hvor Elvire er
Donne, at han torde her aflægge den Tuden og Skog-
gren, som var bleven en Vedtægt, dette glædede Anm.
inderlig, og gjorde ham det til fuldeste Bieshed, at Hr.
Lindgreen vil være og blive een af de Skuespillere, der
vil agte den Tænkendes stille Bisald høiere, end et Skog-
grendes Jubelskrig fra den tankeløse Pøbel. Nu undres
de det heller ei Anm. mere, at see ham give den Scene,
hvor Støtten besøger Don Juan, med den simple ca-
racteristiske Sandhed. Med saa Ord, at Anm. saae
dette sit sande Yndlingsstykke i Aften med en Fornøielse,
som han hidtil aldrig har nydt derved, det skylder han
fornemmelig Hr. Lindgreen, der havde bortryddet alt
det, der pleiede at forstyrre hans Glæde. Og ligesom
han

han vilde gjøre sig en Ære af at anføre, hvis de Tan-
ker, han havde yttret paa ovenanførte Sted, havde for-
anlediget Hr. Lindgreen til hine Forandringer, saaledes
holder han det nu og for sin Skyldighed at erkiende,
at denne brave unge Kunstner fuldkommen har truffen
dem, uden at kiende dem. Tvende Erindringer maae
han endnu gjøre Hr. Lindgreen, først at han i Begyn-
delsen jog formeget med sine Repliker, og dernæst at
den Repl. i anden Act's anden Scene: tie stille Skurk!
du veed ei, hvad du siger" tilhører ham, og er en Grets-
tesættelse, han giver sig selv, da han ser, Don Juan
bliver vreed. Blandt hans ypperlige Repl. maae Ann.
nævne i samme Scene, det tvetydige, han gifter sig
med eder, og det Galimathias i 5 Act's anden Sce-
ne om Grenen og Træet. Særdeles fornøjede Ann.
sig denne Aften over Gfr. Schmidt, som Karen; ei
som om hun fuldkommen erstattede den store Kunst-
nerinde, hvis Sted hun beklædte; det hedder med saa
megen Ret om hende: Elle n'eut point de modele,
& fut inimitable; imidlertid vandrede Gfr. Schmidt
dog troelig i hendes Fied, udmærkede sig ved en ukunst-
let og udtryksfuld Recitation, og bestyrkede Ann. i den
Overbeviisning, at han havde havt Ret, da han saa
mange Aar saa indstændig har ønsket, hun maatte bru-
ges i Skuespil. Endelig er da dette Ønske opfyldt,
og Ann. har den fulde Tillid til Gfr. Schmidt, at
hun ei vil lade hans Haab og Spaadom blive til Skam-
me, at hun vil studere og følge det ypperlige Mynster,
hun i sit Fag har for Die; thi i det ringeste har Skue-
pladsen for nærværende Tid ingen, der er i Stand til
at komme det saa nær, som hun. Hendes smaa Re-
pliker i Scenen med Hans vare især meget nydelige,
saavelsom og hendes stumme Spil, da Don Juan
snakkede for hende og Karen. Hr. Gielstrup havde
aflagt den altfor mærkelige Bondedialect, som stak vel
meget af mod de tvende Pigers; i øvrigt gav han
Roller med megen comisk Styrke; kun at han maa
see

ſkee gjorde lidt vel meget af den Scene, hvor han ſkal have Hug. I dramatiſke Samlinger har Anm. ſagt, hvad der kunde gøres af Elmires Rolle; her vil han altsaa blot tilføie, at alt, hvad han der ſagde, havde Mad. Roſing lært ham, ved det hun virkelig gjorde alt dette af Rollen. Iſær synes hendes Monneſcene ham ſign. At Entreen mellem anden og tredie Act, ſtaaer lidt galt, er i titomtalte Samlinger erindret; ſaavelſom at første og femte Act endelig ei burde ſpilles i Skoven.

Tirsdagen den 1 Mai. Florentineren Comoedie i een Act; Uagtet den almindelige Stemme tillægger Digteren la Fontaine dette Stykke, og det findes trykt blandt hans poſthuma, har dog en ubenævnt Udgiiver af en Samling pieces dramatiques choiſies, Amſt. 1734, i en Fortale med megen Riekhed men uden mindſte Beviis paastaet, den var af Champmele.

Mad. Preisler var den bedſte i Stykket, og iſær ſign i Scenen med Harpar, ſkønt ei ſaa ypperlig, ſom da dette Stykke blev givet til Høg over Høg.

Særdeles betiente Mad. Preisler ſig overmaade heldig af ſine veltalende Dine, og ſit udtryksfulde Anſigt i den ovenomtalte Scene, og gav den dermed ſærdeles Liv.

Hertil havde de Syngeſtykket Skovbyggeren i een Act af Mormontel. Uagtet denne nydelige Operette langt fra ei fornøiede Anm. ſaa meget ſom i ældre Dage, giſ denne Foreſtilling dog bedre, end den han i Morgenpoſten har anmeldt. Somfr. Northorſt begyndte virkelig Paulines Rolle meget vel; men vedligeholdt den nok ikke. Ogsaa tog Hr. Saabye nok ſin Thomas for meget fra den comiſke Side. Men fornemmelig maatte Septuorne gives med langt mere Gld, med langt mere afvejlende og maleriſke Stillinger, hvis den ſkulde gøre god Virkning.

Mellem Stykkerne Balletten den forraadde og hævnede Amor.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 18.

den 18 Mai 1792.

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura.

Martial.

Mandagen den 7 Mai. Ellevte Junii, Comoedie i 5 Acter af Baron Holberg. Ved at see dette i sig selv saare comiske Skuespils sandeste Vittigheder glide ubemærkede hen, og derimod det levende og høie Bisfald udbryde ved de overdrevne Bouffonnerier i femte Act med Sækken og Tønden, kom Anmelderen til at fornye en Betragtning, han ofte ved slige Leiligheder har anstillet. "Dersom man skrev en Scene, siger den engelske Tilskuer, hvori Pinkethman brød et Been, ved at brydes med Billock, og Dicty Morris kom, og forbandt ham, men hvor der ei blev sagt eller foretaget det ringeste uden efter Chirurgiens udtrykkelige Forskrift om at udspile Benet og forbinde det, vilde dog hele Huset udbryde i det vildeste Bisfald ved Patientens forstilte Lidelse, den Hielp, han fik af den, der selv havde sældet ham, og Saarlægens Behændighed og listige Die." Saaledes havde endog det vienske Theatres Hansvurster i den extemporete Comoedies Dage deres visse fastsatte Tact, for hvert Drefigen, hvert Numpestød, hvert Spænd, hvert Fald, de til et høifornemme Publici Fornøielse udstod, og det gamle italienske Theater, hvor Holberg har hentet den største Deel af slige Scener, der findes i hans Skuespil, vidner, at Mængden i Paris heri har tænkt just ligesom Mængden de andre Stæder. Hvad kan nu være Grunden til den Fornøielse, Mængden føler herved,

og

og til den Misforstaaelse flige Scener paa samme Tid opvække hos dem, der paa staae at være Skuespillets sandeste Venner? ere disse, ligesom den fornemme Herre, Moliere taler om, der holdt det for en Skam, at lee, naar Parterret leer? er det urimelig Kræsenhed, eller grundet Delicatesse af dem, naar de væmres ved flige Scener?

Har Dramaturgiens og den philosophiske Critiks fæder Ret, naar han udtrykkelig kræver af det Latterlige, at det ei maae gøre nogen Smerte eller Fordærvelse med sig, da ville vi let udfinde, hvorfor det, der er vederstyggeligt for somme, er latterligt for andre. Skuepladsens sande Elskere sætte sig nemlig ind i de forestilte Stykkers Illusion; de stræbe at glemme Skueplads og Skuespillere, og blot at sysselsætte sig med Indtrykket af det, der foregaaer paa Scenen; enhver voldsom Handling, som foregaaer paa den, maae da enten gjøre samme ubehagelige Virkning paa dem, som om de saae den virkelig foregaae i Livet, eller og maae den forjage deres Illusion, og dermed deres Fornøielse, og erindre dem om, at det er et Skuespil, de see, hvilket de ønskede at glemme, og ærgre sig over at mindes om. Mængden illuderes derimod ei; dens Hensigt er, at see Skuespillerne gjøre Løier for dem for deres 2 Mark, eller Rigsdaler; de veed ogsaa nok, at Skuespilleren ei slaaer sig, eller kommer til at skade, men lader kun saa for at fornøie dem, og her har disse da efter Aristotelis Bestemmelse det sande Latterlige. Saameget torde imidlertid flyde heraf, at Skuespillerne just ei have Marsag til at hovere synderlig over den Skogger eller det Bisald, flige Scener fremkalde; da det just vidner om, at en stor Deel af Tilskuerne ei er i Illusion; ei seer Skuespil, men moerer sig over Gøglerie.

Uden Tvivl var det og disse Scener, Holberg havde for Øie, da han i sit Brev til en fornem Mand siger om dette Stykke, at det er meget lystigt, men
 efter

efter almindelig Smag; thi — bliver han ved — jeg maae undertiden sætte mit eget Humeur til Side, og hænge den Mading paa Krogen, som, jeg veed, Mængden helst vil bide paa." Imidlertid maae man tilstaae, at der i dette Lystspil er saa megen Intrigue, og tillige saa vittig Dialog, at det vel kunde undvære at kryddres med deslige Scener, især naar det blev givet, som det burde, og som det nogle af de første Gange virkelig gaves paa vor Skueplads.

I Aften var det derimod ei saa lykkeligt. Estrup i første Act manglede de smaa episodiske Roller Lune og Liv, og især herskede der en Sprogenes Sammenblanding, som erindrede Aam. om Babylons Taarn; der blev overhovedet talt et Tungemaal, som hverken var jydsk, eller siællandsk, eller københavnsk, men lidt af hvert. I de øvrige Acter indløb idelige og mærkelige Forvirringer, hvoraf dog den var den værste, hvor hele sidste Scene i 4de Act blev udeladt. I tredje Act var der rigtig nok en heel Deel Folk kommen saamen, der skulde forestille Brummelen og Tummen paa Børsen, men man saa gandske tydelig, at de slet ikke vidste, hvad de skulde gjøre der, saa denne Scene gik hverken efter Holbergs Forskrift, eller paa den Maade, vi vare vant til at see den, inden hans Skitsaand veeg fra Skuepladsen.

Hr. Knudsen spille Hendrik, og i det Heele meget godt; kun burde maaskee hans Niels Christensen stukkert mere af fra hans Hendrik. Hr. Gielstrup Studstrup, een af de Roller, der have forhvervet, og fortient ham almindeligt Bisald. Imidlertid syntes i Aften den almindelige Lunkenhed og Forvirring noget at forstemme ham, saa han ei gandske gav Rollen som han pleier. Hans Scene, hvor han gjør Cour til Madamen, er høist latterlig uden at blive uanstændig (for denne Scenes Behandling fortienner ogsaa Jfr. Petersen megen Berømmelse); hans Læsning af hendes Brev; hans: skulde man ei kunde practisere sig bort;

bort; og hans Villighed til at tage Niels Christensen paa sit Ord, da han tilbyder sig at betale de Penge, der er udlagte til Vægterne, disse ere sande Mesterstæder af ham. Hr. Rosings Skyldenburg er en skøn Rolle af den høiere Comoedie, den sande forgiældede pralende Matador. Hvor godt Holberg har havt sine Dine med sig for at see allevegne, hvad han kunde bruge, vidner Skyldenburgs Replik, hvor han ønsker Maanen bort af Himlen; denne er taget af Aristophans Skyer, hvorfra han i øvrigt har hentet sin Diogenes Montanus.

Hertil blev givet Balletten Hververen.

Tirsdagen den 8 Mai. Cora.

Torsdagen den 10 Mai. Eugenie, Drama i fem Acter af Beaumarchais. Ogsaa over dette Stykke hvilede i Aften en tung Skiebne, og havde ei Clarendons og Eugenes Forestillere holdt det med saa vældig Haand, maatte det unægtelig være faldet aldeles; thi strax i allerførste Scene begyndte Forvirringen, og fra det Dieblis af rakte en Uvidenhed og en Uorden den anden Haanden, næsten ligetil Stykkets Ende.

Er Eugenie, som man paastaar, den Rolle, Mad. Rosing skylder sit første betydelige Fremskridt i Publici Agtelse og Yndest, da har hun ogsaa ærlig gjort baade Rollen og Stykket Giengield, og unægtelig været Hovedaarsagen til, at dette Drama saa langt har overlevet sine fleeste Jævnlinge. Anmelderen, som har havt den Fornøielse at kunde sammenligne hendes Maade at spille den paa, med en Mad. Saccos i Wien og en Dem. Saint Renés i Paris, maae aabenhjertet erklære, at der i Grunden ingen Sammenligning finder Sted, saa langt var hun over dem begge. De Scener, hvori hun især tager Rang fra enhver af sine Medbeilerinder, er anden Acts fjerde, som hun giver med den glade Kierligheds hele fyrige Tone, da derimod alle de andre, Alm. har hørt, have troet her at gjøre Mirakler med larmoiant Glæben;

ben; hendes skønne energiske: han gaar; hendes tiltagende Afsmagt under Scenen mellem Coverly og hendes Fader, saa sand, saa gandske uden alle Dandsferkunster, alle Balletstillinger; hendes skønne Skat- teringer af hendes Monolog i tredje Act, hvoraf vel Tienerne ved deres Udeblivelse spildte een, men hvor de sidste, især Overgangen fra Fortvivlelsens Krampe- styrke ved: Altid maae i Dag og til "At jeg ulykksalige" var ubeskrivelig skønne; og nu i næste Scene den Rigdom af afvejlende Stillinger, alle ud- tryksfulde, alle maleriske; den skønne dæmpede For- trydelse, da hun uden at kunde see paa sin Fader siger: "Jeg smiggrer mig" som contrasterer saa godt med hendes Tone og Stilling, da hun siger: "Han er vist ingen Fiende" den langsomme Reis- ning, den stolte halv fravendte Stilling, hvormed hun siger: falkeste af alle Mennesker! uden at vær- diges at ledsage det med nogen Gebærde, førend hun med den energisk udstrakte Arm viser ham hen for et andet Gruentimmers Jødder; disse Scener ville uden Tvivl blive ligesaa uopnaaelige, som ube- skrivelige.

Om der da intet er at indvende mod denne Kunstnerindes Eugenie? sammenligner han hende med de andre Eugenieer, han har seet, maae han besvare dette Spørgsmaal med Nei; sammenholder han hende derimod med sig selv, især med en Forestilling, han saae 1779, og som stedse bliver ham et af de ypperste Studia af dramatisk Kunst, han har haft den Lykke at træffe, da torde han vel yttre den Tvivl, om hun ei giver de sidste Act:er af Rollen for megen Energie, om ei hendes Fortvivlelse er for bitter, for fattet, for lidet flagende for en Dige, hvis Siel ei kan være hærdet ved en lang Række af Lidelser, hvis første Rummer dette maae være. Unægtelig er der mere dramatisk Kunst, mere Kraft i denne sidste Behand- ling, maaskee den ogsaa gjør stærkere Virkning; men
det

det gaaer mig med hende, som Eugenie med Clavindon, det forrige var mig fiere.

Hr. Rosing Grev Clavindon, en Mesterrolle af denne fortiente Kunstner, den Hofmandstone, den nydelige Maade at conversere paa, som udmærker ham saavel i Scenerne med Hartlei og Mad. Murer i de to første Acter, som i den med Sir Carl, ere gaadse ubetalelige; hans Intrepiditet i fjerde Act kan ikke lykkeligere fremstilles, og hans femte Act er saare skøn.

Hr. Frydendal Sir Carl, gjør sig megen Flid for at give denne Rolle Natur og Sandhed; hans Maade at kaste sig mellem Døren og sin Fader, hans Udfærd, da han vil forsikre Greven ubehindret Vortgang, og især den Replik, hvori han tilsiger ham den, behagede mig særdeles; kun den Gaaen op og ned under hans Monolog høre blandt de Ting, Skuespilleren meget vaersom maae betiene sig af, inden han kommer saa vidt, at han kan afverle eller afbryde sin Gang, og sine Stillinger, efter hver Overgang fra en Idee til den anden.

Balletten Forvandlingerne eller Fanden er løs; at der i samme Ballet ikke er spart paa de Midler til at oprække Latter, der i dette Blads Indledning blev talt om, kan man ikke nægte; men det er og vist, at man i en Ballet, som det mindre illuderende Skuespil, bedre kan taale sligt end i en Comedie.

Fredagen den 11 Maj. Lilla eller sielden er Skønhed og Dyd; kan saa være! men Forestillingen af dette Stykke er sandelig ikke sielden paa vor Skueplads; hvem mon man kan vilde fornøje med at lade det opføre saa tit? Publicum, som ikke kommer, naar det bliver spilt, eller . . .

Mandagen den 14 Maj. Hendrik og Pernille, Comedie i tre Acter af Holberg.

Det er allerede andensteds erindret, at dette Stykke, endog da Pernille var i en Mad. Gielstrups Hænder, ikke hørte blandt dem, der særdeles lykkedes paa

paa vor Skueplads. Saa megen Glid end vor fortiente Knudsen gjør sig med Hendrik, ville dog Spradebasser-scenerne ikke lykkes for ham; disse krævede en Preisler eller en Saabye; heller ikke vil han ret behage mig i Scenen, hvor han læser Brevet fra sin Fader; her synes mig ikke, han nok fremdrager alle Nuancer. Hans Tienerscener ere derimod meget gode. Hfr. Schmidt Pernille; om man just skulde lade denne unge Actrice begynde med den vanskeligste af alle Holbergs Perniller, da den kræver tre forskjellige Characterer, Pernilles egen, den coquette Frøkens, og den mangverte Frues, det er et Spørgsmaal; imidlertid skilte hun sig ikke ilde ved den. Vel snakkede hun i sine første Pernillescener noget for hastig, derimod gif Frøkens-scenerne ikke ilde; kun var den Smaasnacken med Magdelone, imedens Hendrik læste Brevet, ikke brav; hendes Scene med Leonore i anden Act viiste os den gode Pige, der virkelig holdt af sin Frøken, og hendes Fruescene i tredie Act var i Anm. Tanke overmaade brav; kun vil han atter her nævne den Kinesse, han for 15 Aar siden saae af to store Konstnerinder i denne Scene, og som i hans Tanke fortjener at vedholdes. Da Leonore vilde gaae ind, befindede hun sig i det samme paa Pernilles Aruentykker, traadde derfor et Skridt tilbage, og lod denne gaae foran, hvilket denne og med al hende muelig Dameair modtog. Hr. Gielstrup blev overmaade godt; især sin Monolog, som fik megen Natur og Sandhed ved hans Knivslibning o. s. v., ligesom og det var saare godt, at han besaae sine Been, da han fandt, han var ligesaa kien, som Hendrik. Hvorfor Magdelone med hævet Finger fortæller os: at Hendrik og Pernille ellers holdt Bryllup paa deres egen Gaard, veed Anm. ei, uden skulde være for at gjøre os opmærksomme paa, at hun kunde saae et Sviinerie frem, hvor maaskee Digteren intet havde tænkt paa. Mad. Clausen Leonore meget vel; men skulde det ikke

være

være mueligt, at levere hinanden de Gaver tilbage med Foragt, i Stæden for at kaste dem paa Gaden?

Efter en Entree spiltes derpaa de to Sædler, hvori Hfr. Northorst spillede sin Grethe særdeles vel, men Hr. Saabye uden Tvivl hævede den latterlige Side af sin Rolle for meget, og Hr. Knudsen ligeledes gjorde vel mange Konster med Snaps.

Tirsdagen den 15 Maj. Venstreb paa Prøve, Operette i to Acter; tilligemed en demicaracter og en engelsk Entree, begge componerede af Hr. Bournonville.

Det er Anmelderen den behageligste Leilighed, han kunde finde til at tilbagekalde hans i sidste Nummer yttrede Mistvivl om oftere at nyde den Fornøjelse at see denne ypperlige Kunstner, at han kan tillige anmelde tvende nye Entreer af ham. I begge har han offret til Gratierne, og i begge omsvævede de ham synligen. Den Pas de trois med de tvende Dandsere, der tjente som Indledningsscene for den første Entree, var en af de skønneste Pastoralscener, Anm. nogen Tiid har seet. Hr. Bournonvilles Dands, som i begge, og især i den engelske Solo fandt saa entusiastisk Bisald, tør Anm. ei indlade sig i detailleret Critik om; det som han derimod med sand Beundring saae, var den Kunst, hvormed denne Dandsens Proteus forvandlede sit heele Væsen efter de forskjellige Entreers Character. Ligesom Værdighed og Anstændighed forskønnede hans heele Udscende i den serieuse Entree, saaledes havde de tvende pastorale Entreer heele Indvirkningens Vnde; og den engelske den jovialeste Naakthed. Med eet Ord: man kan see, han troer, som hans store Lærer Moverre, at Dandsen boer ikke i Beenene ene.

Dramatiff og Litterariff Tillæg til Morgenposten.

No. 19 og 20.

den 8 Junii 1792.

Celui, qvi sans discernement
Adresse a tous venans les louanges, qv'il donne,
Fait grand tort a son jugement,
Et ne fait honneur a personne.

Fredagen den 18 Mai. Dokteren og Apothekeren,
med en Entree.

Mandagen den 21 Mai. Den pantsatte Bondedreng, Comoedie i 3 Acter af Baron Holberg. Emnet til dette saare pudseerlige Stykke er taget af Vidermanni Utopia, hvor ogsaa Fablerne til Jeppe paa Bierget, arabiske Pulver, og flere holbergske Stykker og Scener findes. Ikke blot hele Historien, indtil det pudseerlige: Spørg min Hofmester, men og Scenerne med Raadsherrerne, og med de Handlende findes i denne Roman; og det vigtigste, Holberg har gjort, er, at han har ladet Bonden gøres til Pfalzgreve, i Steden for, han i Fortællingen udgives for en Prælat; og at han dernæst har med megen Smag forandret Kaudens Opløsning; da Fortællingen lader ham blive straffet, og altsaa et ulykkelig Offer for de andres Lyst, og han derimod i Stuespillet ved sine Forældres Mellemkomst bliver reddet. At Holberg i øvrigt har hastet lidt med dette Stykke, ser man tydelig deraf, at han i de følgende Acter aldeles har glemt den Aftale, han har ladet Leerbentel gøre med Pernille i første Act, saa at hun, som man ventede at see spille Hovedpersonen, aldeles ikke mere kommer til Syne, men Leerbentel gjør alting selv.

For.

Forglemmelse af dette Slags ere overalt ei usædvanlige hos Holberg. Leerbeutels Rolle blev overmaade vel givet af Hr. Rosing; særdeles vare hans Hofmesterscener, besynderlig de tvende med Raadsherrerne, fra hans Side fulde af comisk Kiinhed og Sandhed. Skade var det imidlertid, at adskillige Birollers høistmaadelige Memorering ofte var Conversationens Smidighed og Lethed til Hinder; overalt er det en stor Misbrug, Anm. har foresunden ved vor Skueplads, at der paa Smaaroller megetielden anvendes den vedhørlige Gliid, da deres Forsømmelse dog saa overmaade meget forplumrer det Hele; og da det gaaer der, som i Verden, at den, der ei kan gaae, meget ofte kan skade. Bondedrengens Rolle blev meget vel givet af Hr. Lindgreen, der atter her gav en Prøve paa sit heldige Anlæg til at ryste vore Lunger, uden at fornærme vor Menneskesans. Hans gode Bondesprog, og rigtige Diction, hans simple og uoverdrevne Spil gjør ham sand Tre. De øvrige Personer i dette Stykke ønske vel helst at gaaes med Tanshed forbi, da sandelig ingen af dem har Fordring paa at nævnes med Næs. Dog maae Anm. erindre, at det var meget godt, at Scenen i tredie Act blev forandret til Tid og Sted, uden at Stykket derfor, som tilforn er skeet, blev udskåret til 4 Acter.

Til dette Skuespil bleve Hr. Bournonvilles tvende sidste Entreer givne for sidste Gang; den første mellem anden og tredie Act, den anden efter Stykket; da Publicum med levende og entusiastisk Bisald takkede denne ypperlige Kunstner for den fornælsse, han havde gjort os. Virkelig, naar man saae ham dandse, overtydedes man om, det var ei overdrevet, hvad Oldtiden har sagt os om sine Mimister og deres Kunst, og man kan med megen Ret anvende paa ham, hvad en Oldtidens Digter har sagt om en af sine Dages Virtuoser:

Tot

Tot linguæ, quot membra viro; mirabilis ars est,
Qvæ facit articulos, ore silente, loqui.

Hvor megen, hvor afverlende, hvor umisrydelig *Expression* var der ei blot, f. Ex. i hans engelske *Solo*? hvor var den sløve *Tilskuer*, der ei havde været fristet til at udraabe med hiin *Philosoph*: "Jeg seer dig ikke, jeg hører dig; du taler til mig med *Stillinger* og *Bevægelser*." Og hvormegen *Lethed*, hvormegen *Ynde* foreenede han ei tillige med alt dette *Udtryk*. Og nu hans pastoral *Entree*! en *Albanos Pensel* frævedes her til at skildre, hvad *Ord* ei kan fortolke. Det er med sand *Glæde* *Ann.* erkiender, at han aldrig har havt saa megen *Leilighed* til at paaskønne en *Mad.* *Björns* *Bærd*, som just ved *Bournonvilles* *Side*; det store og levende *Bisald*, hun i denne *Beddekamp* fortiente, er det ubedrageligste *Indsegl* paa hendes *Kunstnerhæder*. Ogsaa fandt *Jfr. Jensen* her en kostelig *Leilighed*, til at glimre ved den fortryllende *Skalkagtighed*, som hun saa vel besidder, og hun lod den ei gaae unyttet bort. Paa *Hr. Dahlen* kunde man fiendelig see, at ligesom han fra det første *Dieblif* af har gjort sig utrættet *Gliid* for at vedligeholde sit vundne *Bisald*, saaledes var i disse *Entreer* hans *Mesters Nærværelse* ham en nye og kraftig *Spore*. Saa langt man naturligviis — fandt ham under hans *Mester*, saa meget fandt man ham over sig selv.

Tirsdagen den 22 *Mai*. *Zemire* og *Azor*.

Torsdagen den 24 *Mai*. Den skinsyge *Kone*, *Lystspil* i fem *Optog* af *Colmann*. At *Emnet* til dette *Stykke* deels er taget af den engelske *Tilskuer*, og deels af *Tom Jones*, formindsker uden *Tvivl* ei *Digterens* *Fortieneste*, da det uden *Tvivl* har større *Banskelighed*, heldigen at dramatisere en *Fortælling*, end selv at skabe et *Emne*. De lykkelige *Situationer* med *Carl*, der befiender træffer *Henriette* i *Daklys* *Huus*, saavel som, hvor han holder *Trinket* i *Respekt* med *Pistolen*, tilhøre dog nok *Colman* ganske, saavel som

som de vigtigste Characterer i Stykket. Ann. har tilførn erindret, at han ei var saa ganske vel tilfreds med Hovedrollens Behandling, da den syntes ham at blive spilt, mere som den arrige, end som den skinsuge Kones; deraf fulgte da tillige, at han heller ei kunde være saa ganske eenig med Skuespillerinden om Skatteringen af enkelte Scener, f. Ex. den med Dasky anden Act, og den med Ladi Freelove i tredje. Om denne Acten vil Ann. intet sige, da den sikkert ikke var blandt denne Rolles lykkelige; blandt andet indløb i 5 Act fjerde Scene en megen fiendelig Forplumring. Den, der i Ann. fortjener det øverste Sted ved denne Forestilling, var Jomfrue Astrup, som Ladi Freelove; hun spillede her med saa megen Føinighed saa megen Sandhed. Ann. ønskede at kunne beskrive de fine og nydelige Skatteringer, hun anbragte i Scenen med Henriette, f. Ex. hendes sarkastiske Bægt og Tone paa: den er saa fuld af Kierlighed. Et andet Mesterstykke af hende var det i følgende Scene om den forgyltde Ope, og den Tone, hvormed hun paroderede Fruen, hvis Ord dryppede, som Draaber af en Gistap, og Krøkenens strømmende Dumhed. Nok en stor Scene af hende er den i samme Act med Carl Dasky; den yderst foraaatelige Tone paa hendes Elsker, kan jeg tænke. Men hendes ypperste Scene er dog uden Tvivl med Mester Dasky; her borer hun hende med saa megen Føinighed Dolken i Brystet; hendes: vilde jeg sige alt det, jeg vidste; hendes betyndende: jeg troer ikke, han er den, hun elsker. — Hendes Die og Mine, da hun lod, som hun vilde beroeliggende hende. Denne Scene kunde neppe fra Ladi Freeloves Side gives mesterligere. Endnu een, som dette Stykke fra Begyndelsen af har skyldt en stor Deel af sit vundne Misfald, er Hr. Niesing, som Carl Dasky; Stykkets tvende moersomste Situationer ere faldne i hans Lod, og han udfører dem mesterlig; særdeles er hans Minus i tredje

I tredje Act særdeles tæffelig og passende; det er ikke den gemeene Svirebroders, men den elskværdige Libertiners, der selv i denne Forfatning beholder noget, der anbefaler ham, og gjør os villige til at see over med denne Svaghed. Hans Scener med Lady Tree-love og Lord Trinfet gaae ligeledes yppertig fra hans Side. Ikke mindre finder man denne Familie-Don-hommie hos hans Uncle Major Oakly, som i Hr. Musteds Hænder af en Birolle er bleven en af de moersomste i Stykket. Hans Scener med hans Broder og Broderkone ere især ved hans skønne Conversations-Tone meget moersomme. Hvordan en Gielstrup spiller Sir Harry, har Anm. adskillige Gange tilhørt; men om de, der have lagt Oversætteren det Var Eder, som findes i denne Rolle, saa høifigen til Last, ville finde Hr. Gielstrup uskyldig, fordi han endnu lagde adskillige til, er et andet Spørgsmaal. At imidlertid disse Eder ere efter Sir Harrys Character og øvrige Sprog er ikke at nægte. Anm. seer, at han hidindtil for det meeste har fundet henholde sig til, hvad der er sagt om dette Stykkes foregaaende Forestillinger; derimod vare af Fornødenhed trende Roller ombyttede deri, om hvilke dog ogsaa bør tales. Capt. Ofutters Rolle var tildeelt Hr. Lindgreen; maaskee havde man ikke Uret i at finde ham vel ung og vel smækker til denne Hugaf, ligesom han vel ogsaa sagde den første Scene noget for hurtig; men i øvrigt gav han den med megen Sandhed og comisk Styrke, og saavel hans Sprog som hans Eving var overmaade rigtigt.

Ikke saa heldig var Hr. Frydendahl i Lord Trinfets Rolle, som overhovedet vel Mænd af Stand, og grand Ton, neppe ere de meest passende Roller for denne fremstræbende unge Skuespiller; af den skønne Contrast, der ved de forrige Forestillinger herskede imellem Naturens simple Datter, den elskværdige Henriette, og den fine Levemaades Marionette, Lord Trinfet, var i Aften det halve tabt; ogsaa gif de Repl., hvor han

han brødes med hende, ikke noksom Slag i Slag, saa denne Scene blev anstødelig ved sin Længde.

I Hr. Schwartses Upasselighed havde Hr. Arends paataget sig Sir Ruffsels Rolle. At han her ikke var paa sit egentlige Sted, erkiendte han selv. Imidlertid gav han Rollen med umiskjendelig Flid, og fortjener altid Tak for sin velvillige Arbeidsomhed.

Hvorfor Stuepigen i den forgyldte Ore hoppede saa hierteglad ud, da hun havde været inde, at bringe Henriette det Budskab, at der var en stor Ulykke paa Særde, gaaer over Anns. Forstand, saa meget mere da hendes tvende Repliker vise, hun er selv gandske betuttet over denne Tildragelse.

Hertil en Entree.

Fredagen den 25de Maj. Florentineren Skuespil i 1 Act, og Høstgildet, begge ofte tilforn anmeldte. Med megen Fornøielse erfoer Ann., at Mad Berthelsen i Aften havde billiget den giorte Erindring, at hun burde gaae ind paa den Side, Huset var.

Den 29de Maji. Chinafaren, Operette af Hr. Heiberg med tilhørende Divetissement.

Torsdagen den 31 Maji. Den Stundesløse, Comoedie i 3 Acter af Baron Holberg. Det blev ved dette Stykkes seeneſte Forestilling erindret, at Caroline i sin Tid havde forandret en Tvetydighed i anden Scene, og at man med Føie ventede den samme Opmærksomhed af Mad. Schall; og Ann. bedrog sig ikke, thi hun ændrede ikke allene det omtalte Sted, men endog et nærbeslægtet strax efter. Derimod sagde hun endnu Begyndelsen af den Repl. "Det er sandt, jeg har glemt" som en aparte, da hun der nødvendig strax maae springe op, og løbe hen til Vielgeschrei, hvis eller Confereringen saalænge ſkal standses. Ogsaa ſkulde vel Skriverkarlen i første Act ikke have taget hende paa Skibet, især, da Vielgeschrei var inde; det er en Mand, som snart er her, og snart der, og som man
er

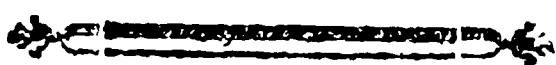
er aldrig noget Dieblis sikker for; overhovedet skulde disse Skriverskarle nok gjøre lidt færre Løier i disse Scener, blandt andet, den med Barberen, at de virkelig her skulle skrive, kan sees af det, at Vielgeschrei løber hen at see, hvor langt de ere komne, og da han ikke skænder, eller siger noget, vidner det noksom, at de ikke have ladet Tiden unyttig gaae hen, hertil maae jeg endnu sœie det Konstargument, at det strider imod al sund Critik, at slige ubetydelige Biepersoner drage Opmærksomheden fra Scenens Gang, og paa sig. De tvende Steder, hvor de har Lov til at give deres Skilling i Lauget med, ere dem foreskrevne; nemlig da Vielgeschrei er ude efter Hønsene i Kjøkkenet, og da Leander og Oldfux komme, som Bedanter; hvor de dog, vel at mærke, kun skulde snise, og ikke lee høit. Hr. Arends, som Vielgeschrei, forekommer Anm. ikke stundesløs nok; han giver sig for god Tid til det, han har at tage vare; hører for roelig paa dem, der tale med ham, da derimod den Stundesløse bør være en Person, der stedse har ti Ting for paa en Gang. Saaledes vilde jeg blandt andet, at han skulde sidde ved sine Papirer, naar han i første Act kalder Leonore ind; hans Sylen med disse under Samtalen vilde give Anledning til mange heldige Toneafverlinger, og meget sandt stunt Spil; saaledes maae han endelig give sig noget at bestille, naar Oldfux er der, som Tydsker. At Hr. Arends imidlertid siger sin Rolle overhovedet vel, og iagttager dens umiddelbare Forskrifter, bør Anm. tilføie, skøndt han ikke troer, den ved Spillet faaer al den Høining, den kræver. Sfr. Bogth Magdelone; gav dem unægtelig ikke ilde; den sidst omtalte Tirade om at søle Gomsrens Bryst, var i Aften aldeles udeladt. Hr. Frydendahl Leander. The Connoisseur, et ypperligt engelsk Ugeblad, fandt Anm. nyelig følgende Betragtning, som han i Anledning af Hr. Frydendahls Scene med Leonore, men tillige til adskillige andre Theaterelskeres Overveielse vil affkrive: Elfskovsscenerne

ne i vore Skuespil, gøres os end mere modbydelige ved Skuespillernes Tienstagtighed, der tage enhver Leilighed til at høine Udtrykke med Ravntag og Røs. I en Comœdie er der intet, Mængden finder mere Smag i, end et dygtigt Smæk, der giver Gienlyd over hele Huset; og i Sørgeespillet lidenskabsfulde Scener, flyve Helt og Heltinde uophørlig i hinandens Arme." Skiondt det endnu — i det mindste i de saa Sørgeespil vi have, ikke er slet saa galt hos os, tager dog denne Ufsik alt mere og mere Overhaand; Anm. betragter den ikke, som Korf. af Skuespillerbrevene, fra Sædelighedens Side; men blot for saavidt, den forstyrrer Illusionen; og for overtydes derom, behøver man blot at agte, jeg vil ikke sige, paa de Misundelses-Udbrud, eller ironiske Velbekomme, som vore Sprædebasser, efter Omstændigheden, ikke saa meget sagte, udlade sig med; thi dette Slags Folk kommer aldrig i Illusionen; men til den høie latter, som derved ikke sjælden i de meest værende Scener udbryder fra dem, som herved pludselig bringes til at glemme Personerne, og erindre Acteur og Actrice. Cela sent bien le Nord, har Anm. hørt Franskmænd sige om sligt paa tydske Theatre; og skiondt han ingenlunde vilde foreslaae at indføre den franske Rigen over Skuldrene i Steden, ønskede han dog, man vilde lade alt det unødvendige og upassende Kysserie fare.

Hr. Knudsens Oldfux behager Anm. alt mere og mere, jo oftere han seer De to Smaaeting om at springe med Armen under sin Replik som Peder Eriksen, og om Accenten paa sidste Stavelse af Aliquem og alicui, havde han vel ikke iagttaget; men forresten hvormegen Fiinhed, hvormegen comist Styrke, og dog tillige, hvormegen Simpelhed, hvor lidet overdrevet i hans Spil! Mesterlig var især hans Tydsker, og hans Jonas. Blandt de episodiske Personer maae Anm. især nævne Bonden, der var gandske fortreffelig. Efter Stykket, Balletten den forraadde og hævnedes Amor.

Amor. Saameget Anm. end beundrer Jfr. Jensens sande Talent i de muntre og skalkagtige Scener, saa at det fyldestgier hun ham i de mørkere hæftigere Liden- skaber, som denne Ballet adskillige Stæder kræver af hende.

Med denne Forestilling sluttedes dette Theater- aar; store Savn og Tab have formørket den sidste Deel deraf, og adskillige endnu truende Farer gjøre Udsigten over Skuepladsens nærværende Tilstand ubehagelig, ja næsten umuelig. Den med Theatrets Bestyrelse fores- faldne Forandring troer Anm. sig ligeledes ubesøiet til at tale om. Hvad han ved en og anden Anledning kan have yttret anlangende den forrige Direction, har sted- se været af Midtferhed for Theatrets Lærø, og ingen- lunde af Had til den; den bestyrer det ikke mere, og han har intet mere, hverken om eller til den at sige. Ligesaa lidet kan han tale om den Mand, i hvis Hæn- der Bestyrelsen er givet. Meget, uendelig meget bli- ver for ham at gjøre, hvis han igien vil høve vor Skue- plads til den Høide, hvorfra den er sunket. Det er et Foretagende, der vil kræve ubøielig Rettskaffenhed, utrættelig Iver, og ualmindelige Kundskaber, og hvor- til Anm. af sit inderste Hjerte vil ønske ham Held.

Re g i s t e r.

Uglæ	:	:	:	Side.
				144
Uriadne	:	:	:	3
Ursene	:	:	:	15
Uline	:	:	:	130

Dagtaalefsens Skole				119
Benefice : Concert	:	:	:	89
Bewerlen	:	:	:	92
Bogstavelig Udtydning				33, 132

Cecilie	:	:	:	91
Caffehuset	:	:	:	58
Chinasarene				77, 82, 83, 114, 150
Cora	:	:	:	140

Dido	:	:	:	42
Doctoren og Apothekereren				41, 42
Dramaturgie sghust	:	:	:	8
Dramaturg ohne Maske				8

Elleste Junii	:	:	:	137
Elfvos Magt	:	:	:	129
Entree af Dahlen	:	:	:	815
Entree af Bournons				
ville				119, 129, 132, 146
Emilia Galotti				105 114
Eugenie	:	:	:	140
Eulalia Meinau	:	:	:	54

Friebach	:	:	:	8, 33
Forvandlingerne				52, 65, 87, 142

Florian	:	:	:	Side.
				57
Feiltagelserne	:	:	:	82
Florentinereu	:	:	:	136, 160

Geert Westphaler	:	:	:	3
Gnieren	:	:	:	15
Garmilde Testamente	:	:	:	89
Grovsmedden	:	:	:	118

Hendrik og Pernille	:	:	:	142
Høstgildet				33, 38, 130, 132, 150
Hververne	:	:	:	45
Huset i Oprør	:	:	:	41
Hvermands Ven	:	:	:	30
Hververen	:	:	:	140

Julestuen	:	:	:	3
Julestuen og Maskeraden				16
Jeppe paa Bierget	:	:	:	65

Kierligheds Magt	:	:	:	65
Kun sex Netter	:	:	:	96

Lilla	:	:	:	40, 52
Linna og Walwais	:	:	:	15, 65
Landsbnepoeten	:	:	:	47, 49
Landsbnepiggen	:	:	:	65
Lotte og Johan	:	:	:	73

Maskeraden	:	:	:	3
Medea	:	:	:	30

Side.
Menneskehad og Ans
ger : 34, 52, 114

Ninette a la cour : 119

Nysgierrige : 39

Olsbach : 83

Philosoph sværmende : 73

Pantsatte Bondedreng 145

Ringen : 121, 128, 130

Semiramis : 119, 115

Skuespiller-skolen : 3

Stundesløse : 5, 150

Sorte Mand : 19

Steffen og Lise : 87

Soliman den anden : 96

Strelikerne : 116

Skovbnyggeren : 136

Side.
Syngefngen : 19

Stregen Regnins
gen : 65, 72, 74, 77

Tvende Sedler 3, 38, 57, 140

Tienstfærdige : 54

Tvende Gierrige : 57

Ursel, Teen : 43

Utroeskaber forstille 50, 73

Unyttige Hererie 91, 96, 118

Ugudelige : 133

Vasserpigerne : 73, 77

Værdige Fader : 4

Bonner og Banner 9, 15, 17, 30

Velfortient Svar : 63

Venskab paa Prøve : 144

Vilde Løgn : 36

